

DYREKTYWY

DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY 2009/72/WE

z dnia 13 lipca 2009 r.

dotycząca wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej i uchylająca dyrektywę 2003/54/WE

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, w szczególności jego art. 47 ust. 2 oraz art. 55 i art. 95,

uwzględniając wniosek Komisji,

uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego ⁽¹⁾,uwzględniając opinię Komitetu Regionów ⁽²⁾,stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w art. 251 Traktatu ⁽³⁾,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Rynek wewnętrzny energii elektrycznej, który od 1999 r. jest stopniowo realizowany w całej Wspólnocie, ma na celu zapewnienie prawdziwej możliwości wyboru wszystkim konsumentom w Unii Europejskiej, bez względu na to, czy są to obywatele, czy przedsiębiorstwa, stworzenie nowych możliwości gospodarczych oraz zwiększenie poziomu handlu transgranicznego, aby osiągnąć w ten sposób zwiększenie wydajności, konkurencyjne ceny i wyższe standardy usług oraz przyczynić się do bezpieczeństwa dostaw i stabilności.
- (2) Dyrektywa 2003/54/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 czerwca 2003 r. dotycząca wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej ⁽⁴⁾ wniosła znaczący wkład w tworzenie takiego rynku wewnętrznego energii elektrycznej.
- (3) Wolności, jakie Traktat gwarantuje obywatelom Unii — między innymi, swobodny przepływ towarów, swoboda przedsiębiorczości oraz prawo do swobodnego świadczenia usług — są możliwe do osiągnięcia jedynie w warunkach w pełni otwartego rynku, który umożliwia wszystkim

konsumentom swobodny wybór dostawców, a wszystkim dostawcom — swobodną realizację dostaw dla odbiorców.

- (4) Istnieją jednak obecnie we Wspólnocie przeszkody w sprzedaży energii elektrycznej na równych warunkach oraz bez dyskryminacji lub niekorzystnych warunków. W szczególności nie we wszystkich państwach członkowskich istnieje już niedyskryminacyjny dostęp do sieci oraz równie skuteczny nadzór regulacyjny.
- (5) Bezpieczeństwo dostaw energii elektrycznej ma kluczowe znaczenie dla rozwoju społeczeństwa europejskiego, wdrażania zrównoważonej polityki w zakresie zmian klimatu oraz wspierania konkurencyjności na rynku wewnętrznym. W tym celu należy dalej rozwijać wzajemne połączenia transgraniczne, aby zagwarantować konsumentom i przemysłowi we Wspólnocie dostawę energii ze wszystkich źródeł po najbardziej konkurencyjnych cenach.
- (6) Dobrze funkcjonujący rynek wewnętrzny energii elektrycznej powinien dostarczać producentom właściwych zachęt do inwestowania w nowe moce wytwórcze, w tym również z odnawialnych źródeł energii, ze szczególnym uwzględnieniem krajów i regionów najbardziej oddalonych na wspólnotowym rynku energii. Dobrze funkcjonujący rynek powinien również dostarczać konsumentom odpowiednich środków wspierania bardziej wydajnego zużycia energii, czego niezbędnym warunkiem jest bezpieczeństwo dostaw energii.
- (7) W komunikacie Komisji z dnia 10 stycznia 2007 r., zatytułowanym „Polityka energetyczna dla Europy”, zwrócono uwagę na znaczenie dokończenia budowy rynku wewnętrznego energii elektrycznej oraz stworzenia równych warunków działania dla wszystkich przedsiębiorstw energetycznych mających siedzibę we Wspólnocie. Komunikaty Komisji z dnia 10 stycznia 2007 r. zatytułowane „Perspektywy rynku wewnętrznego energii elektrycznej i gazu” oraz „Dochodzenie w ramach art. 17 rozporządzenia (WE) nr 1/2003 w odniesieniu do europejskich sektorów gazu i energii elektrycznej (raport końcowy)” wykazały, że obecne zasady i środki nie zapewniają niezbędnych ram dla osiągnięcia celu, jakim jest właściwie funkcjonujący rynek wewnętrzny.

⁽¹⁾ Dz.U. C 211 z 19.8.2008, s. 23.

⁽²⁾ Dz.U. C 172 z 5.7.2008, s. 55.

⁽³⁾ Opinia Parlamentu Europejskiego z dnia 18 czerwca 2008 r. (dotychczas nieopublikowana w Dzienniku Urzędowym), wspólne stanowisko Rady z dnia 9 stycznia 2009 r. (Dz.U. C 70 E z 24.3.2009, s. 1) oraz stanowisko Parlamentu Europejskiego z dnia 22 kwietnia 2009 r. (dotychczas nieopublikowane w Dzienniku Urzędowym). Decyzja Rady z dnia 25 czerwca 2009 r.

⁽⁴⁾ Dz.U. L 176 z 15.7.2003, s. 37.

- (8) W celu zagwarantowania konkurencji i dostaw energii elektrycznej po najbardziej konkurencyjnej cenie państwa członkowskie i krajowe organy regulacyjne powinny ułatwiać transgraniczny dostęp nowych dostawców energii elektrycznej pochodzącej z różnych źródeł energii, jak również dostęp nowych dostawców mocy wytwórczych.
- (9) Bez skutecznego oddzielenia sieci od działalności w zakresie wytwarzania i dostaw („skuteczny rozdział”) istnieje nieodłączne ryzyko dyskryminacji nie tylko w zakresie eksploatacji sieci, ale także w zakresie środków zachęcających przedsiębiorstwa zintegrowane pionowo do dokonywania stosownych inwestycji w swoje sieci.
- (10) Zasady dotyczące rozdziału prawnego i funkcjonalnego przewidziane w dyrektywie 2003/54/WE nie doprowadziły jednak do skutecznego wydzielenia operatorów systemów przesyłowych. Na posiedzeniu w dniach 8 i 9 marca 2007 r. Rada Europejska wezwała w związku z tym Komisję do opracowania wniosków legislacyjnych w zakresie „skutecznego oddzielenia działalności w zakresie dostaw i wytwarzania od eksploatacji sieci”.
- (11) Skuteczny rozdział może zostać zapewniony jedynie poprzez wyeliminowanie środków zachęcających przedsiębiorstwa zintegrowane pionowo do stosowania dyskryminacji wobec konkurentów w odniesieniu do dostępu do sieci oraz w zakresie inwestycji. Rozdział własności — który należy rozumieć jako wyznaczenie właściciela sieci na operatora systemu i zachowanie jego niezależności od wszelkich interesów związanych z dostawami i produkcją — jest wyraźnie skutecznym i stabilnym sposobem na rozwiązanie nieodłącznego konfliktu interesów oraz zapewnienie bezpieczeństwa dostaw. Z tej przyczyny Parlament Europejski w swojej rezolucji z dnia 10 lipca 2007 r. w sprawie perspektyw rynku wewnętrznego energii elektrycznej i gazu ⁽¹⁾ nawiązał do rozdziału własności na poziomie przesyłu jako najskuteczniejszego narzędzia promowania inwestycji w infrastrukturę w niedyskryminacyjny sposób, sprawiedliwego dostępu do sieci dla nowych podmiotów oraz przejrzystego rynku. Zgodnie z zasadami rozdziału własności państwa członkowskie powinny być zobowiązane do zapewnienia, że ta sama osoba lub te same osoby nie są uprawnione do sprawowania kontroli nad przedsiębiorstwem wytwarzającym lub dostarczającym energię elektryczną i jednocześnie do sprawowania kontroli lub wykonywania jakichkolwiek praw względem operatora systemu przesyłowego lub systemu przesyłowego. Z drugiej strony, sprawowanie kontroli nad systemem przesyłowym lub nad operatorem systemu przesyłowego powinno wykluczać możliwość sprawowania kontroli lub wykonywania jakichkolwiek praw względem przedsiębiorstwa wytwarzającego lub dostarczającego energię elektryczną. W ramach tych ograniczeń przedsiębiorstwo wytwarzające lub dostarczające energię elektryczną powinno móc posiadać udziały mniejszościowe w operatorze systemu przesyłowego lub w systemie przesyłowym.
- (12) Każdy system rozdziału powinien skutecznie eliminować wszelkie konflikty interesów między producentami, dostawcami i operatorami systemów przesyłowych, aby stworzyć zachęty do niezbędnych inwestycji i zagwarantować dostęp nowych podmiotów wchodzących na rynek w ramach przejrzystego i skutecznego systemu regulacyjnego, i nie powinien tworzyć zbyt kosztownego systemu regulacyjnego dla krajowych organów regulacyjnych.
- (13) Definicja pojęcia „kontrola” przejęta jest z rozporządzenia Rady (WE) nr 139/2004 z dnia 20 stycznia 2004 r. w sprawie kontroli koncentracji przedsiębiorstw (rozporządzenie WE w sprawie kontroli łączenia przedsiębiorstw) ⁽²⁾.
- (14) Ponieważ w ramach rozdziału własności wymagana jest w niektórych przypadkach restrukturyzacja przedsiębiorstw, państwu członkowskiemu, które podejmuje decyzję o wdrożeniu rozdziału własności, należy przyznać dodatkowy czas na zastosowanie odpowiednich przepisów. Ze względu na pionowe powiązania między sektorami energii elektrycznej i gazu przepisy dotyczące rozdziału powinny mieć zastosowanie do obu sektorów.
- (15) W celu zapewnienia, zgodnie z zasadami rozdziału własności, całkowitej niezależności eksploatacji sieci od interesów związanych z dostawami i wytwarzaniem, oraz uniemożliwienia wymiany jakichkolwiek informacji poufnych, ta sama osoba nie powinna pełnić jednocześnie funkcji członka zarządów zarówno operatora systemu przesyłowego lub systemu przesyłowego, jak i przedsiębiorstwa prowadzącego działalność w zakresie wytwarzania lub dostaw. Z tego samego powodu ta sama osoba nie powinna być upoważniona jednocześnie do wyznaczania członków zarządów operatora systemu przesyłowego lub systemu przesyłowego oraz sprawowania kontroli lub wykonywania jakichkolwiek praw względem przedsiębiorstwa wytwarzającego lub dostarczającego energię elektryczną.
- (16) Ustanowienie operatora systemu lub operatora przesyłu niezależnych od interesów związanych z dostawami i wytwarzaniem powinno umożliwić przedsiębiorstwu zintegrowanemu pionowo utrzymanie własności aktywów sieci przy jednoczesnym zapewnieniu skutecznego oddzielenia interesów, pod warunkiem że ten niezależny operator systemu lub ten niezależny operator przesyłu pełni wszystkie funkcje operatora systemu, oraz że wprowadzone zostaną szczegółowe uregulowania oraz szeroko zakrojone mechanizmy kontroli regulacyjnej.
- (17) W przypadku gdy w dniu 3 września 2009 r. przedsiębiorstwo będące właścicielem systemu przesyłowego jest częścią przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo, państwa członkowskie powinny otrzymać możliwość wyboru pomiędzy rozdziałem własności a ustanowieniem operatora systemu lub operatora przesyłu niezależnego od interesów związanych z dostawami i wytwarzaniem.
- (18) W celu pełnego zabezpieczenia interesów wspólników lub akcjonariuszy przedsiębiorstw zintegrowanych pionowo państwa członkowskie powinny mieć możliwość wyboru między wdrożeniem rozdziału własności w drodze bezpośredniego zbycia lub też poprzez rozdzielenie udziałów lub akcji przedsiębiorstwa zintegrowanego na udziały lub akcje przedsiębiorstwa sieciowego oraz udziały lub akcje pozostałych przedsiębiorstw dostarczających i wytwarzających energię elektryczną, pod warunkiem że spełnione zostały wymogi wynikające z rozdziału własności.

⁽¹⁾ Dz.U. C 175 E z 10.7.2008, s. 206.

⁽²⁾ Dz.U. L 24 z 29.1.2004, s. 1.

- (19) Pełna skuteczność opcji niezależnego operatora systemu lub niezależnego operatora przesyłu powinna zostać zapewniona poprzez szczegółowe zasady uzupełniające. Zasady dotyczące niezależnego operatora przesyłu zapewnią właściwe ramy regulacyjne gwarantujące sprawiedliwą konkurencję, wystarczające inwestycje, dostęp nowych podmiotów wchodzących na rynek oraz integrację rynku energii elektrycznej. Skuteczny rozdział w oparciu o przepisy dotyczące niezależnego operatora przesyłu powinien opierać się na zestawie środków natury organizacyjnej i środków dotyczących zarządzania operatorami systemów przesyłowych oraz na zestawie środków dotyczących inwestycji, przyłączania do sieci nowych zdolności produkcyjnych i integracji rynku poprzez współpracę regionalną. Niezależność operatora przesyłu powinna również zostać zapewniona między innymi poprzez wprowadzenie okresów przejściowych, podczas których w przedsiębiorstwie zintegrowanym pionowo nie prowadzi się działalności zarządczej lub innej odnośnej działalności umożliwiającej dostęp do takich samych informacji, jakie uzyskać może osoba na stanowisku kierowniczym. Model skutecznego rozdziału oparty na niezależnym operatorze przesyłu spełnia wymogi ustalone na posiedzeniu Rady Europejskiej w dniach 8 i 9 marca 2007 r.
- (20) W celu rozwijania konkurencji na rynku wewnętrznym energii elektrycznej należy umożliwić dużym odbiorcom niebędącym gospodarstwami domowymi wybór ich dostawców, jak również podpisanie umów z kilkoma dostawcami w celu zabezpieczenia ich potrzeb w zakresie energii elektrycznej. Odbiorców tych należy chronić przed klauzulami wyłączności, które mają na celu wyeliminowanie konkurencyjnych lub uzupełniających ofert.
- (21) Państwo członkowskie ma prawo do opowiedzenia się za całkowitym rozdziałem własności na swoim terytorium. W przypadku gdy państwo członkowskie skorzystało z tego prawa, przedsiębiorstwo nie ma prawa do ustanowienia niezależnego operatora systemu lub niezależnego operatora przesyłu. Ponadto przedsiębiorstwa prowadzące jakąkolwiek działalność w zakresie wytwarzania lub dostaw nie mogą bezpośrednio lub pośrednio sprawować kontroli lub wykonywać jakichkolwiek praw względem operatora systemu przesyłowego z państwa członkowskiego, które opowiedziało się za całkowitym rozdziałem własności.
- (22) Na mocy niniejszej dyrektywy, na rynku wewnętrznym energii elektrycznej istnieć będą różne rodzaje organizacji rynku. Środki, które państwa członkowskie mogłyby podjąć w celu zapewnienia równych warunków działania, powinny być oparte na nadrzędnych względach interesu ogólnego. Zgodność środków z Traktatem oraz z prawem wspólnotowym należy konsultować z Komisją.
- (23) Przy wdrażaniu skutecznego rozdziału należy przestrzegać zasady niedyskryminacji między sektorem publicznym i prywatnym. W tym celu ta sama osoba, samodzielnie lub wspólnie z innymi podmiotami, nie powinna móc sprawować kontroli lub wykonywania jakichkolwiek praw — z naruszeniem zasad rozdziału własności lub opcji niezależnego operatora systemu — w odniesieniu do składu, głosowania lub decyzji organów zarówno operatorów systemów przesyłowych lub systemów przesyłowych, jak i przedsiębiorstw wytwarzających lub dostarczających energię elektryczną. W odniesieniu do rozdziału własności oraz opcji niezależnego operatora systemu — pod warunkiem że dane państwo członkowskie jest w stanie wykazać, że wymóg jest spełniony — dwa odrębne podmioty publiczne powinny móc kontrolować z jednej strony działalność w zakresie wytwarzania i dostaw, a z drugiej strony działalność przesyłową.
- (24) W pełni skuteczne oddzielenie działalności sieciowej i działalności w zakresie dostaw i wytwarzania powinno mieć zastosowanie w całej Wspólnocie, zarówno wobec przedsiębiorstw ze Wspólnoty, jak i tych spoza Wspólnoty. W celu zapewnienia, aby działalność sieciowa oraz działalność w zakresie dostaw i wytwarzania w całej Wspólnocie były od siebie niezależne, organy regulacyjne powinny zostać uprawnione do odmowy przyznania certyfikacji operatorom systemów przesyłowych, którzy nie spełniają kryteriów rozdziału. Aby zapewnić konsekwentne stosowanie tych zasad na całym obszarze Wspólnoty, organy regulacyjne powinny w jak najwyższym stopniu uwzględniać opinię Komisji przy podejmowaniu decyzji w sprawie certyfikacji. Ponadto w celu zapewnienia przestrzegania zobowiązań międzynarodowych Wspólnoty oraz solidarności i bezpieczeństwa energetycznego we Wspólnocie, Komisja powinna mieć prawo do wydawania opinii w sprawie certyfikacji w odniesieniu do właściciela systemu przesyłowego lub operatora systemu przesyłowego kontrolowanego przez osobę lub osoby z kraju trzeciego lub z krajów trzecich.
- (25) Bezpieczeństwo dostaw energii stanowi jeden z zasadniczych elementów bezpieczeństwa publicznego i w związku z tym jest ściśle powiązane ze sprawnym funkcjonowaniem rynku wewnętrznego energii elektrycznej oraz z integracją odizolowanych rynków energii elektrycznej państw członkowskich. Energia elektryczna może dotrzeć do obywateli Unii wyłącznie za pośrednictwem sieci. Funkcjonujące rynki energii elektrycznej oraz, w szczególności, sieci i inne aktywa związane z dostawami energii elektrycznej, są istotne dla bezpieczeństwa publicznego, konkurencyjności gospodarki oraz dobrobytu obywateli Unii. Osobom z krajów trzecich należy zatem zezwolić na kontrolowanie systemu przesyłowego lub operatora systemu przesyłowego jedynie wtedy, gdy spełniają one wymogi skutecznego rozdziału, które mają zastosowanie we Wspólnocie. Bez uszczerbku dla zobowiązań międzynarodowych Wspólnoty Wspólnota uważa, że sektor systemów przesyłowych energii elektrycznej ma bardzo duże znaczenie dla Wspólnoty i dlatego niezbędne są dodatkowe zabezpieczenia w odniesieniu do zachowania bezpieczeństwa dostaw energii do Wspólnoty, aby uniknąć wszelkich zagrożeń dla porządku i bezpieczeństwa publicznego we Wspólnocie oraz dla dobrobytu obywateli Unii. Bezpieczeństwo dostaw energii do Wspólnoty wymaga w szczególności ceny niezależności eksploatacji sieci, poziomu uzależnienia Wspólnoty oraz poszczególnych państw członkowskich od dostaw energii z krajów trzecich oraz traktowania zarówno krajowego, jak i zagranicznego handlu energią oraz inwestycji w energię przez dany kraj trzeci. Bezpieczeństwo dostaw

należy zatem ocenić w świetle okoliczności faktycznych każdego przypadku, a także w świetle praw i obowiązków wynikających z prawa międzynarodowego, w szczególności z umów międzynarodowych zawartych między Wspólnotą a danym krajem trzecim. W stosownych przypadkach zachęca się Komisję do przedkładania zaleceń dotyczących negocjowania stosownych umów z krajami trzecimi obejmujących kwestie bezpieczeństwa dostaw energii do Wspólnoty lub do włączenia niezbędnych kwestii w ramy innych negocjacji z tymi krajami trzecimi.

- (26) Niedyskryminacyjny dostęp do sieci dystrybucyjnej decyduje o dostępie dostawcy do odbiorców na poziomie detalicznym. Możliwość stosowania dyskryminacji w zakresie dostępu osób trzecich oraz inwestycji są jednak mniejsze na poziomie dystrybucji niż na poziomie przesyłu, gdzie ograniczenia i wpływ interesów związanych z wytwarzaniem lub dostawami są zazwyczaj mniejsze niż na poziomie dystrybucji. Ponadto wymóg rozdziału prawnego i funkcjonalnego operatorów systemów dystrybucyjnych zaczął obowiązywać, zgodnie z dyrektywą 2003/54/WE, dopiero od dnia 1 lipca 2007 r., zaś jego wpływ na rynek wewnętrzny energii elektrycznej w dalszym ciągu wymaga oceny. Obowiązujące obecnie zasady dotyczące rozdziału prawnego i funkcjonalnego mogą doprowadzić do skutecznego rozdziału, pod warunkiem że będą wyraźniej określone, właściwie wdrażane i ściśle monitorowane. W celu stworzenia równych warunków działania na poziomie detalicznym należy monitorować działalność operatorów systemu dystrybucyjnego, zapobiegając tym samym wykorzystywaniu przez nich swojej integracji pionowej w odniesieniu do ich pozycji konkurencyjnej na rynku, zwłaszcza w stosunku do odbiorców będących gospodarstwami domowymi oraz małych odbiorców niebędących gospodarstwami domowymi.
- (27) Państwa członkowskie powinny zachęcać do modernizacji sieci dystrybucyjnych, na przykład poprzez wprowadzanie sieci inteligentnych, które powinny być budowane w sposób zachęcający do zdecentralizowanego wytwarzania energii i do efektywności energetycznej.
- (28) W przypadku małych systemów może okazać się konieczne zapewnienie świadczenia usług pomocniczych przez operatorów systemów przesyłowych połączonych wzajemnie z małymi systemami.
- (29) Aby uniknąć nakładania nieproporcjonalnie dużych obciążeń finansowych i administracyjnych na małych operatorów systemów dystrybucyjnych, państwa członkowskie powinny móc, w razie konieczności, zwolnić przedsiębiorstwa, których to dotyczy, ze spełniania prawnych wymogów rozdziału dystrybucji.
- (30) W przypadku gdy zamknięty system dystrybucji wykorzystywany jest w celu zapewnienia optymalnej wydajności zintegrowanych dostaw energii wymagających szczególnych standardów funkcjonowania lub zamknięty system dystrybucji utrzymywany jest głównie do użytku jego właściciela, powinno być możliwe zwolnienie operatora systemu dystrybucji z obowiązków, które stanowiłyby nadmierne obciążenie administracyjne ze względu na

szczególny charakter stosunku między operatorem systemu dystrybucji a użytkownikami systemu. Zakłady przemysłowe, obiekty handlowe lub miejsca świadczenia wspólnych usług, takie jak budynki stacji kolejowych, lotniska, szpitale, duże obiekty kempingowe ze zintegrowaną infrastrukturą lub zakłady przemysłu chemicznego mogą obejmować zamknięte systemy dystrybucji ze względu na specjalistyczny charakter ich działalności.

- (31) Procedury udzielania zezwoleń nie powinny prowadzić do obciążeń administracyjnych nieproporcjonalnych do wielkości i potencjalnego oddziaływania producentów energii elektrycznej. Nadmierne powolne procedury wydawania zezwoleń mogą stanowić barierę dla dostępu nowych podmiotów wchodzących na rynek.
- (32) Należy podjąć dalsze środki w celu zapewnienia przejrzystych i niedyskryminacyjnych taryf za dostęp do sieci. Taryfy te powinny być stosowane wobec wszystkich użytkowników systemu na niedyskryminacyjnych zasadach.
- (33) Dyrektywa 2003/54/WE wprowadziła wymóg, aby państwa członkowskie ustanowiły organy regulacyjne posiadające szczególne uprawnienia. Z doświadczenia wynika jednak, że na przeszkodzie skuteczności regulacji stoi często brak niezależności organów regulacyjnych od rządu, a także niewystarczające uprawnienia i swoboda uznania. Z tej przyczyny Rada Europejska na posiedzeniu w dniach 8 i 9 marca 2007 r. wezwała Komisję do opracowania wniosków legislacyjnych przewidujących dalszą harmonizację uprawnień i zwiększanie niezależności krajowych organów regulacji energetyki. Należy wprowadzić możliwość, aby tym krajowym organom regulacyjnym mogły podlegać zarówno sektor elektroenergetyczny, jak i sektor gazowy.
- (34) Jeżeli rynek wewnętrzny energii elektrycznej ma właściwie funkcjonować, organy regulacji energetyki powinny móc podejmować decyzje dotyczące wszelkich istotnych kwestii regulacyjnych oraz być w pełni niezależne od jakichkolwiek innych interesów publicznych lub prywatnych. Nie wyklucza to możliwości stosowania kontroli sądowej ani nadzoru parlamentarnego zgodnie z prawem państw członkowskich. Ponadto zatwierdzanie budżetu organu regulacyjnego przez krajowego prawodawcę nie stanowi przeszkody dla autonomii budżetowej. Przepisy dotyczące autonomii w wykonywaniu budżetu przyznanego organowi regulacyjnemu powinny być wdrożone w ramach określonych przez krajowe ustawy i zasady budżetowe. Przyczyniając się do niezależności krajowego organu regulacyjnego od wszelkich interesów politycznych lub gospodarczych poprzez odpowiedni system rotacji, państwa członkowskie powinny mieć możliwość należytego uwzględniania dostępności zasobów ludzkich i wielkość zarządu.
- (35) W celu zapewnienia skutecznego dostępu do rynku wszystkim jego uczestnikom, łącznie z nowymi podmiotami wchodzącymi na rynek, niezbędne są niedyskryminacyjne i odzwierciedlające koszty

- mechanizmybilansowania. W chwili, kiedy rynek energii elektrycznej stanie się dostatecznie płynny, powinno to zostać osiągnięte poprzez ustanowienie przejrzystych mechanizmów rynkowych dla dostaw i zakupu energii elektrycznej niezbędnej w ramach wymogów bilansowania. W sytuacji braku takiego płynnego rynku krajowe organy regulacyjne powinny odgrywać aktywną rolę w celu zapewnienia, aby taryfy za bilansowanie były niedyskryminacyjne i odzwierciedlały koszty. Jednocześnie należy zapewnić stosowne zachęty do zbilansowania energii elektrycznej dostarczanej do systemu i odbieranej z systemu oraz do unikania zagrożenia dla systemu. Operatorzy systemów przesyłowych powinni ułatwiać udział odbiorców końcowych i grup odbiorców końcowych w rynkach rezerw i rynkach bilansujących.
- (36) Krajowe organy regulacyjne powinny móc ustalać lub zatwierdzać taryfy lub metody stosowane do kalkulacji taryf, w oparciu o propozycje operatora systemu przesyłowego lub operatora(-ów) systemu dystrybucyjnego, lub w oparciu o propozycje uzgodnione między tym operatorem(-ami) i użytkownikami sieci. Wykonując te zadania, krajowe organy regulacyjne powinny zapewnić, aby taryfy przesyłowe i dystrybucyjne były niedyskryminacyjne i odzwierciedlały koszty, a także powinny uwzględniać długoterminowe marginalne koszty sieci, których uniknięto dzięki zastosowaniu środków zarządzania popytem.
- (37) Organ regulacji energetyki powinien posiadać uprawnienia do wydawania wiążących decyzji w odniesieniu do przedsiębiorstw energetycznych oraz do nakładania skutecznych, proporcjonalnych i odstrasających sankcji na przedsiębiorstwa energetyczne, które nie wywiązują się ze swoich obowiązków, lub do zaproponowania właściwemu sądowi nałożenia na nie takich sankcji. Organom regulacyjnym należy również przyznać — niezależnie od stosowania zasad konkurencji — uprawnienia do podejmowania decyzji w sprawie stosownych środków zapewnających odbiorcom korzyści poprzez wspieranie skutecznej konkurencji niezbędnej dla właściwego funkcjonowania rynku wewnętrznego energii elektrycznej. Ustanowienie wirtualnych elektrowni — programów udostępniania energii elektrycznej, w ramach którego przedsiębiorstwa energetyczne zobowiązane są do sprzedawania lub udostępniania przez pewien okres pewnej ilości energii elektrycznej zainteresowanym dostawcom lub przyznać im dostęp do części swoich zdolności wytwórczych — są jednym z możliwych środków, które można użyć w celu wspierania skutecznej konkurencji i zapewniania właściwego funkcjonowania rynku. Organom regulacji energetyki należy również przyznać uprawnienia do zapewniania wysokich standardów usługi powszechnej i publicznej w zgodzie z otwarciem rynku, ochrony odbiorców wrażliwych, a także pełnej skuteczności środków w zakresie ochrony konsumentów. Przepisy te powinny pozostawać bez uszczerbku zarówno dla uprawnień Komisji w zakresie stosowania zasad konkurencji, w tym również badania operacji łączenia przedsiębiorstw o wymiarze wspólnotowym, jak i dla zasad dotyczących rynku wewnętrznego, takich jak swobodny przepływ kapitału. Niezależnym organem, do którego ma prawo odwołać się strona, której
- dotyczy decyzja krajowego organu regulacji energetyki, mógłby być sąd lub inny organ sądowy uprawniony do przeprowadzania kontroli sądowej.
- (38) Wszelka harmonizacja uprawnień krajowych organów regulacyjnych powinna obejmować uprawnienia do tworzenia zachęt dla przedsiębiorstw energetycznych oraz uprawnienia do nakładania na przedsiębiorstwa energetyczne skutecznych, proporcjonalnych i odstrasających sankcji lub do zaproponowania właściwemu sądowi nałożenia takich sankcji. Ponadto organy regulacyjne powinny posiadać uprawnienia do żądania stosownych informacji od przedsiębiorstw energetycznych, do prowadzenia odpowiednich i wyczerpujących dochodzeń oraz do rozstrzygania sporów.
- (39) Rynek wewnętrzny energii elektrycznej ponosi konsekwencje braku płynności i przejrzystości, który stoi na przeszkodzie skutecznej alokacji zasobów, zabezpieczeniu przed ryzykiem oraz wejściu na rynek nowych podmiotów. Istnieje potrzeba zwiększenia konkurencyjności i bezpieczeństwa dostaw poprzez ułatwienie włączenia nowych elektrowni do sieci elektroenergetycznej we wszystkich państwach członkowskich, w szczególności przez stwarzanie zachęt dla nowych uczestników rynku. Niezbędne jest zwiększenie zaufania do rynku, jego płynności oraz liczby jego uczestników, dlatego też należy zwiększyć nadzór regulacyjny nad przedsiębiorstwami prowadzącymi działalność w zakresie dostaw energii elektrycznej. Wymogi takie powinny pozostać bez uszczerbku oraz być zgodne z istniejącym prawem wspólnotowymi dotyczącymi rynków finansowych. Niezbędna jest współpraca pomiędzy organami regulacji energetyki i organami nadzoru rynków finansowych w celu umożliwienia każdemu z nich wzajemnego zapoznania się z ogólną sytuacją na odnośnych rynkach.
- (40) Przed przyjęciem przez Komisję wytycznych określających dalsze wymagania w zakresie prowadzenia dokumentacji, Agencja ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki, ustanowiona na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 713/2009⁽¹⁾ z dnia 13 lipca 2009 r. ustanawiającego Agencję ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki („Agencja”), oraz Komitet Europejskich Organów Nadzoru nad Papierami Wartościowymi („CESR”) ustanowiony decyzją Komisji 2009/77/WE⁽²⁾ powinny porozumieć się z Komisją i doradzać jej w sprawie treści wytycznych. Agencja i CESR powinny również współpracować w celu przeprowadzenia dalszej analizy oraz doradzania w odniesieniu do kwestii, czy transakcje w ramach umów na dostawy energii elektrycznej oraz derywaty elektroenergetyczne powinny podlegać wymogom w zakresie zachowania przejrzystości przed lub po zawarciu transakcji, a jeżeli tak, jaka powinna być treść tych wymogów.
- (41) Państwa członkowskie lub — w przypadku gdy państwa członkowskie tak postanowiły — organ regulacyjny, powinny zachęcać do opracowywania umów na dostawy przerywalne.
- (42) Cały wspólnotowy przemysł i handel, łącznie z małymi i średnimi przedsiębiorstwami, a także wszyscy obywatele Unii korzystający z gospodarczych przywilejów rynku

(1) Zob. s. 1 niniejszego Dziennika Urzędowego.

(2) Dz.U. L 25 z 29.1.2009, s. 18.

wewnętrznego powinni także móc korzystać z wysokiego poziomu ochrony konsumentów, a w szczególności odbiorcy będący gospodarstwami domowymi, a także, jeżeli państwa członkowskie uznają to za stosowne, małe przedsiębiorstwa powinny również móc korzystać z gwarancji usługi publicznej, szczególnie w odniesieniu do bezpieczeństwa dostaw i uzasadnionych taryf, ze względu na uczciwość, konkurencyjność i, pośrednio, w celu stworzenia nowych miejsc pracy. Odbiorcy ci powinni mieć dostęp do możliwości wyboru, sprawiedliwego traktowania, prawa do reprezentacji i mechanizmów rozstrzygania sporów.

- (43) Prawie wszystkie państwa członkowskie wybrały przejrzystą procedurę udzielania zezwoleń jako sposób zapewnienia konkurencji na rynku wytwarzania energii elektrycznej. Państwa członkowskie powinny jednakże zapewnić możliwość zwiększenia bezpieczeństwa dostaw poprzez uruchomienie procedur przetargowych lub procedur równoważnych w przypadku gdy wystarczająca zdolność wytwórcza energii elektrycznej nie zostanie zbudowana na podstawie procedur udzielania zezwoleń. Ze względu na ochronę środowiska i promowanie nowych technologii państwa członkowskie powinny mieć możliwość ogłaszania przetargów na nowe zdolności na podstawie opublikowanych kryteriów. Takie nowe zdolności obejmują między innymi energię elektryczną z odnawialnych źródeł energii i skojarzoną produkcję ciepła i elektryczności.
- (44) Mając na uwadze bezpieczeństwo dostaw równowaga podaży i popytu w poszczególnych państwach członkowskich powinna być monitorowana, a w następstwie tego monitoringu powinno zostać sporządzone sprawozdanie o sytuacji na poziomie Wspólnoty, przy uwzględnieniu zdolności połączeń wzajemnych między poszczególnymi obszarami. Taki monitoring powinien być przeprowadzony wystarczająco wcześniej, aby umożliwić podjęcie właściwych środków w razie naruszenia bezpieczeństwa dostaw. Budowa oraz utrzymywanie niezbędnej infrastruktury sieciowej, łącznie ze zdolnością połączeń wzajemnych, powinny przyczynić się do zapewnienia stabilnych dostaw energii elektrycznej. Utrzymywanie oraz budowa niezbędnej infrastruktury sieciowej, łącznie ze zdolnością połączeń wzajemnych i zdecentralizowanym wytwarzaniem energii elektrycznej, są istotnymi elementami w zakresie zapewniania stabilnych dostaw energii elektrycznej.
- (45) Państwa członkowskie powinny zapewniać użytkownikom będącym gospodarstwami domowymi, a także, jeżeli państwa członkowskie uznają to za właściwe — małym przedsiębiorstwom — prawo do dostaw energii elektrycznej o określonej jakości o wyraźnie porównywalnych, przejrzystych i uzasadnionych cenach. Aby zapewnić utrzymanie wysokich standardów usługi publicznej we Wspólnocie, Komisja powinna być regularnie powiadamiana o wszelkich środkach podejmowanych przez państwa członkowskie dla osiągnięcia celów niniejszej dyrektywy. Komisja powinna regularnie publikować sprawozdanie analizujące środki podjęte na poziomie krajowym dla osiągnięcia celów związanych z usługą publiczną oraz porównujące ich skuteczność, w celu opracowania zaleceń dotyczących środków, jakie należy podjąć na poziomie krajowym dla osiągnięcia wysokich standardów usług publicznych. Państwa członkowskie powinny podjąć niezbędne środki w celu ochrony odbiorców wrażliwych w kontekście rynku wewnętrznego energii elektrycznej. Takie środki mogą się różnić w zależności od specyficznych warunków w danym państwie członkowskim i mogą obejmować szczególne środki dotyczące płatności rachunków za energię elektryczną lub bardziej ogólne środki podjęte w ramach systemu zabezpieczenia społecznego. W przypadku gdy usługa powszechna dostępna jest również dla małych przedsiębiorstw, środki zapewniające taką usługę powszechną mogą różnić się od siebie w zależności od tego, czy dotyczą odbiorców będących gospodarstwami domowymi, czy małych przedsiębiorstw.
- (46) Przestrzeganie wymogów usługi publicznej jest podstawowym wymogiem niniejszej dyrektywy, ważne jest więc, aby w niniejszej dyrektywie zostały określone wspólne minimalne standardy, przestrzegane przez wszystkie państwa członkowskie, z uwzględnieniem celów ochrony konsumentów, bezpieczeństwa dostaw, ochrony środowiska i równoważnych poziomów konkurencji we wszystkich państwach członkowskich. Ważne jest, aby wymogi usługi publicznej podlegały interpretacji na poziomie krajowym, z uwzględnieniem uwarunkowań krajowych i pod warunkiem przestrzegania prawa wspólnotowego.
- (47) Państwa członkowskie powinny mieć możliwość wyznaczenia dostawcy z urzędu. Takim dostawcą może być dział sprzedaży przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo, zajmującego się także dystrybucją, jeżeli spełnia ono wymagania dotyczące rozdziału wynikające z niniejszej dyrektywy.
- (48) Państwa członkowskie powinny mieć możliwość wdrażania środków mających na celu osiągnięcie celów spójności społecznej i gospodarczej, obejmujących w szczególności zapewnienie odpowiednich bodźców ekonomicznych przy użyciu, w stosownych przypadkach, wszelkich istniejących narzędzi krajowych i wspólnotowych. Narzędzia te mogą obejmować mechanizmy zobowiązań dla zagwarantowania koniecznych inwestycji.
- (49) W zakresie, w jakim środki podjęte przez państwa członkowskie w celu spełnienia obowiązków użyteczności publicznej stanowią pomoc państwa zgodnie z art. 87 ust. 1 Traktatu, istnieje obowiązek zgłoszenia ich Komisji wynikający z art. 88 ust. 3 Traktatu.
- (50) Wymogi usługi publicznej, w tym wymogi dotyczące usługi powszechnej, oraz wynikające z nich wspólne minimalne standardy muszą być w dalszym ciągu wzmocnione w celu zapewnienia, aby wszyscy konsumenci, w szczególności odbiorcy wrażliwi, mogli odnieść korzyści wynikające z konkurencji i sprawiedliwych cen. Wymogi usługi publicznej należy określać na poziomie krajowym, z uwzględnieniem sytuacji krajowej; prawo wspólnotowe powinno być jednak przestrzegane przez państwa członkowskie. Obywatele Unii oraz, w przypadku gdy państwa członkowskie uznają to za stosowne, małe przedsiębiorstwa powinny móc korzystać z obowiązków użyteczności

- publicznej, zwłaszcza w odniesieniu do bezpieczeństwa dostaw i uzasadnionych cen. Kluczowym aspektem dostaw dla odbiorców jest dostęp do obiektywnych i przejrzystych danych na temat zużycia. Dlatego też konsumenci powinni mieć dostęp do swoich danych na temat zużycia oraz związanych z nimi cen i kosztów usług, tak by mogli zwracać się do konkurentów o składanie ofert w oparciu o te dane. Konsumenci powinni również mieć prawo do odpowiedniej informacji o własnym zużyciu energii. Przedpłaty powinny odzwierciedlać prawdopodobne zużycie energii elektrycznej, a różne systemy płatności powinny być niedyskryminacyjne. Wystarczająco często przekazywane odbiorcom informacje na temat kosztów energii będą stwarzać zachęty do oszczędności energii, gdyż dzięki nim odbiorcy uzyskają bezpośrednie informacje zwrotne dotyczące skutków inwestycji w energooszczędne rozwiązania oraz skutków zmiany przyzwyczajzeń. W związku z tym pełne wdrożenie dyrektywy 2006/32/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 kwietnia 2006 r. w sprawie efektywności końcowego wykorzystania energii i usług energetycznych ⁽¹⁾ pomoże konsumentom obniżyć koszty energii.
- (51) Interesy konsumentów powinny być głównym elementem niniejszej dyrektywy, a zapewnienie jakości usługi powinno być głównym zadaniem przedsiębiorstw energetycznych. Należy umocnić i zagwarantować istniejące prawa konsumentów, które powinny obejmować większą przejrzystość. Ochrona konsumentów powinna zapewniać wszystkim konsumentom na jak najszerszym obszarze Wspólnoty korzystanie z konkurencyjnego rynku. Państwa członkowskie lub — w przypadku gdy państwo członkowskie tak postanowiło — organy regulacyjne, powinny egzekwować prawa konsumentów.
- (52) Konsumenci powinni mieć dostęp do jasnych i zrozumiałych informacji na temat ich praw w odniesieniu do sektora energetycznego. Po konsultacji z właściwymi zainteresowanymi stronami, w tym z państwami członkowskimi, krajowymi organami regulacyjnymi, organizacjami konsumentów i przedsiębiorstwami energetycznymi, Komisja powinna ustanowić dostępną, łatwą w użytku listę kontrolną konsumenta energii, dostarczającą konsumentom praktyczne informacje o ich prawach. Lista kontrolna konsumenta energii powinna być dostarczana wszystkim konsumentom oraz publicznie dostępna.
- (53) Ubóstwo energetyczne stanowi coraz większy problem we Wspólnocie. Dotknięte nim państwa członkowskie, które jeszcze tego nie zrobiły, powinny zatem opracować krajowe plany działań lub inne stosowne ramy pozwalające stawić czoła ubóstwu energetycznemu, zmierzające do obniżenia liczby osób cierpiących z jego powodu. W każdym przypadku państwa członkowskie powinny zapewnić niezbędne dostawy energii dla odbiorców wrażliwych. Mogłyby przy tym zastosować zintegrowane podejście, takie jak w ramach polityki socjalnej, a wdrażane środki mogłyby obejmować poprawę polityk socjalnych lub efektywności energetycznej w mieszkalnictwie. Niniejsza dyrektywa powinna przynajmniej umożliwić krajowe polityki na rzecz odbiorców wrażliwych.
- (54) Lepszą ochronę konsumentów gwarantuje dostępność skutecznych środków rozstrzygania sporów dla wszystkich konsumentów. Państwa członkowskie powinny wprowadzić szybkie i skuteczne procedury rozpatrywania skarg.
- (55) Należy umożliwić oparcie wprowadzenia inteligentnych systemów pomiarowych na ocenie gospodarczej. Jeżeli z oceny takiej wyniknie, że wprowadzenie tego rodzaju systemów pomiarowych jest racjonalne z gospodarczego punktu widzenia i opłacalne tylko dla konsumentów o określonym poziomie zużycia energii elektrycznej, państwa członkowskie powinny móc to uwzględnić przy wdrażaniu inteligentnych systemów pomiarowych.
- (56) Ceny rynkowe powinny stwarzać właściwe zachęty do rozwoju sieci i inwestowania w wytwarzanie nowej energii elektrycznej.
- (57) Wspieranie uczciwej konkurencji i łatwego dostępu różnych dostawców oraz podnoszenie zdolności wytwarzania nowej energii elektrycznej powinno być dla państw członkowskich kwestią najwyższej wagi, tak, aby pozwolić konsumentom na pełne wykorzystanie możliwości wynikających ze zliberalizowanego rynku wewnętrznego energii elektrycznej.
- (58) Mając na uwadze tworzenie rynku wewnętrznego energii elektrycznej, państwa członkowskie powinny sprzyjać integracji swoich krajowych rynków oraz współpracy operatorów systemu na poziomie wspólnotowym i regionalnym, włączając w to również odizolowane systemy tworzące wyspy energetyczne, które nadal istnieją we Wspólnocie.
- (59) Jednym z głównych celów niniejszej dyrektywy powinno być tworzenie prawdziwie wewnętrznego rynku energii elektrycznej poprzez sieć połączeń w całej Wspólnocie, dlatego też kwestie regulacyjne dotyczące wzajemnych połączeń transgranicznych i rynków regionalnych powinny należeć do głównych zadań organów regulacyjnych, w stosownych przypadkach działających w ścisłej współpracy z Agencją.
- (60) Jednym z głównych celów niniejszej dyrektywy powinno być również zagwarantowanie wspólnych zasad prawdziwie wewnętrznego rynku energii elektrycznej i szerokich dostaw energii dostępnej dla każdego. W tym celu niezakłócone ceny rynkowe stanowiłyby zachętę do tworzenia transgranicznych połączeń wzajemnych oraz inwestycji w nowe moce wytwórcze, prowadząc jednocześnie w perspektywie długoterminowej do konwergencji cen.
- (61) Organy regulacyjne powinny również dostarczać informacje rynkowi, aby pozwolić Komisji na spełnianie jej roli polegającej na obserwowaniu i monitorowaniu rynku

(¹) Dz.U. L 114 z 27.4.2006, s. 64.

wewnętrznego energii elektrycznej oraz jego rozwoju w perspektywie krótko-, średnio- i długoterminowej, włączając w to aspekty takie, jak zdolności wytwórcze, różne źródła wytwarzania energii elektrycznej, infrastruktura przesyłowa i dystrybucyjna, jakość usług, handel transgraniczny, zarządzanie ograniczeniami, inwestycje, ceny hurtowe i detaliczne, płynność rynku oraz poprawa w zakresie środowiska i wydajności. Krajowe organy regulacyjne powinny powiadamiać organy ochrony konkurencji i Komisję o państwach członkowskich, w których ceny mają niekorzystny wpływ na konkurencję i prawidłowe funkcjonowanie rynku.

- (62) Ponieważ cel niniejszej dyrektywy, a mianowicie utworzenie w pełni funkcjonalnego rynku wewnętrznego energii elektrycznej, nie może być osiągnięty w sposób wystarczający przez państwa członkowskie, natomiast możliwe jest lepsze jego osiągnięcie na poziomie Wspólnoty, Wspólnota może przyjąć środki zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 Traktatu. Zgodnie z zasadą proporcjonalności określoną w tym artykule niniejsza dyrektywa nie wykracza poza to, co jest konieczne dla osiągnięcia tego celu.
- (63) Na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 714/2009 z dnia 13 lipca 2009 r. w sprawie warunków dostępu do sieci w odniesieniu do transgranicznej wymiany energii elektrycznej⁽¹⁾ Komisja może przyjmując wytyczne w celu osiągnięcia niezbędnego stopnia harmonizacji. Wytyczne takie, które stanowią wiążące środki wykonawcze, są — również w odniesieniu do niektórych przepisów niniejszej dyrektywy — użytecznymi narzędziami, które mogą być w razie konieczności szybko dostosowane.
- (64) Środki niezbędne do wykonania niniejszej dyrektywy powinny zostać przyjęte zgodnie z decyzją Rady 1999/468/WE z dnia 28 czerwca 1999 r. ustanawiającą warunki wykonywania uprawnień wykonawczych przyznanych Komisji⁽²⁾.
- (65) W szczególności należy przyznać Komisji uprawnienia do przyjmowania wytycznych niezbędnych do zapewnienia minimalnego stopnia harmonizacji wymaganego dla osiągnięcia celu niniejszej dyrektywy. Ponieważ środki te mają zasięg ogólny i mają na celu zmianę elementów innych niż istotne niniejszej dyrektywy poprzez jej uzupełnienie nowymi elementami innymi niż istotne, muszą one zostać przyjęte zgodnie z procedurą regulacyjną połączoną z kontrolą, przewidzianą w art. 5a decyzji 1999/468/WE.
- (66) Zgodnie z pkt 34 Porozumienia międzyinstytucjonalnego w sprawie lepszego stanowienia prawa⁽³⁾ zachęca się państwa członkowskie do sporządzania, dla ich własnych celów i w interesie Wspólnoty, własnych tabel, które w możliwie najszerszym zakresie odzwierciedlają korelację pomiędzy niniejszą dyrektywą a środkami transpozycji, oraz do podania ich do publicznej wiadomości.

- (67) Z uwagi na zakres zmian wprowadzonych do dyrektywy 2003/54/WE pożądanym jest, ze względów przejrzystości i racjonalizacji, aby przepisy te zostały ujednolicone i ujęte w jednym tekście w nowej dyrektywie.
- (68) Niniejsza dyrektywa nie narusza praw podstawowych i jest zgodna z zasadami uznanymi w szczególności przez Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej,

PRZYJMUJĄ NINIEJSZĄ DYREKTYWĘ:

ROZDZIAŁ I

PRZEDMIOT, ZAKRES STOSOWANIA I DEFINICJE

Artykuł 1

Przedmiot i zakres stosowania

Niniejsza dyrektywa ustanawia wspólne zasady dotyczące wytwarzania, przesyłu, dystrybucji i dostaw energii elektrycznej, wraz z przepisami dotyczącymi ochrony konsumentów, w celu ulepszenia i zintegrowania konkurencyjnych rynków energii we Wspólnocie. Ustanawia ona zasady dotyczące organizacji i funkcjonowania sektora elektroenergetycznego, otwartego dostępu do rynku, kryteriów i procedur mających zastosowanie do zaproszeń do składania ofert i do udzielania zezwoleń oraz do eksploatacji systemów. Określa ona również obowiązki usługi powszechnej i prawa konsumentów energii elektrycznej oraz wyjaśnia wymogi z zakresu konkurencji.

Artykuł 2

Definicje

Na użytek niniejszej dyrektywy stosuje się następujące definicje:

- 1) „wytwarzanie” oznacza wytwarzanie energii elektrycznej;
- 2) „producent” oznacza osobę fizyczną lub prawną wytwarzającą energię elektryczną;
- 3) „przesył” oznacza transport energii elektrycznej przez wzajemnie połączony system najwyższego napięcia i wysokiego napięcia w celu dostarczenia jej do odbiorców końcowych lub do dystrybutorów, ale nie obejmuje dostaw;
- 4) „operator systemu przesyłowego” oznacza osobę fizyczną lub prawną odpowiedzialną za eksploatację, zapewnianie utrzymania i, w razie konieczności, rozbudowę systemu przesyłowego na danym obszarze, a także, w stosownych przypadkach, za jego wzajemne połączenia z innymi systemami oraz za zapewnianie długoterminowej zdolności systemu do zaspokajania uzasadnionych potrzeb w zakresie przesyłania energii elektrycznej;
- 5) „dystrybucja” oznacza transport energii elektrycznej systemami dystrybucyjnymi wysokiego, średniego i niskiego napięcia w celu dostarczenia jej do odbiorców, ale nie obejmuje dostaw;

⁽¹⁾ Zob. s. 15 niniejszego Dziennika Urzędowego

⁽²⁾ Dz.U. L 184 z 17.7.1999, s. 23.

⁽³⁾ Dz.U. C 321 z 31.12.2003, s. 1.

- 6) „operator systemu dystrybucyjnego” oznacza osobę fizyczną lub prawną odpowiedzialną za eksploatację, utrzymanie i, w razie konieczności, rozbudowę systemu dystrybucyjnego na danym obszarze, a także, w stosownych przypadkach, za jego wzajemne połączenia z innymi systemami oraz za zapewnianie długoterminowej zdolności systemu do zaspokajania uzasadnionych potrzeb w zakresie dystrybucji energii elektrycznej;
- 7) „odbiorca” oznacza odbiorcę hurtowego lub odbiorcę końcowego energii elektrycznej;
- 8) „odbiorca hurtowy” oznacza każdą osobę fizyczną lub prawną, która dokonuje zakupu energii elektrycznej w celu jej odsprzedaży wewnątrz lub na zewnątrz systemu, w którym działa;
- 9) „odbiorca końcowy” oznacza odbiorcę dokonującego zakupu energii elektrycznej na własne potrzeby;
- 10) „odbiorca będący gospodarstwem domowym” oznacza odbiorcę dokonującego zakupu energii elektrycznej na potrzeby własnego zużycia w jego gospodarstwie domowym, z wyłączeniem działalności handlowej lub zawodowej;
- 11) „odbiorca niebędący gospodarstwem domowym” oznacza każdą osobę fizyczną lub prawną dokonującą zakupu energii elektrycznej, która nie jest przeznaczona na użytek jego własnego gospodarstwa domowego, w tym również producentów i odbiorców hurtowych;
- 12) „uprawniony odbiorca” oznacza odbiorcę mającego prawo do zakupu energii elektrycznej od wybranego przez siebie dostawcy w rozumieniu art. 33;
- 13) „połączenie wzajemne” oznacza urządzenie stosowane do łączenia systemów elektroenergetycznych;
- 14) „system wzajemnie połączony” oznacza kilka systemów przesyłowych i dystrybucyjnych połączonych ze sobą za pomocą jednego lub wielu połączeń wzajemnych;
- 15) „linia bezpośrednia” oznacza linię elektroenergetyczną łączącą wydzielone miejsce wytwarzania energii elektrycznej z wydzielonym odbiorcą lub linię elektroenergetyczną łączącą producenta energii elektrycznej z przedsiębiorstwem dostarczającym energię elektryczną w celu bezpośredniego zasilania ich własnych obiektów, spółek zależnych i uprawnionych odbiorców;
- 16) „pierwszeństwo gospodarcze” oznacza klasyfikację źródeł zaopatrzenia w energię elektryczną zgodnie z kryteriami ekonomicznymi;
- 17) „usługa pomocnicza” oznacza usługę niezbędną do działania systemu przesyłowego lub dystrybucyjnego;
- 18) „użytkownik systemu” oznacza każdą osobę fizyczną lub prawną dostarczającą energię elektryczną do systemu przesyłowego lub dystrybucyjnego lub pobierającą ją z tych systemów;
- 19) „dostawa” oznacza sprzedaż, w tym również odsprzedaż energii elektrycznej odbiorcom;
- 20) „zintegrowane przedsiębiorstwo energetyczne” oznacza przedsiębiorstwo zintegrowane pionowo lub poziomo;
- 21) „przedsiębiorstwo zintegrowane pionowo” oznacza przedsiębiorstwo energetyczne lub grupę przedsiębiorstw energetycznych, w których ta sama osoba lub te same osoby są uprawnione, bezpośrednio lub pośrednio, do sprawowania kontroli, a dane przedsiębiorstwo lub grupa przedsiębiorstw prowadzi co najmniej jedną z następujących działalności: działalność przesyłową lub działalność dystrybucyjną, oraz co najmniej jedną z następujących działalności: działalność w zakresie wytwarzania lub działalność w zakresie dostaw energii elektrycznej;
- 22) „przedsiębiorstwa powiązane” oznaczają przedsiębiorstwa powiązane w rozumieniu art. 41 siódmej dyrektywy Rady 83/349/EWG z dnia 13 czerwca 1983 r. wydanej na podstawie art. 44 ust. 2 lit. g) (*) Traktatu w sprawie skonsolidowanych sprawozdań finansowych (1) lub przedsiębiorstwa stowarzyszone w rozumieniu art. 33 ust. 1 tej dyrektywy, lub przedsiębiorstwa należące do tych samych wspólników lub akcjonariuszy;
- 23) „przedsiębiorstwo zintegrowane poziomo” oznacza przedsiębiorstwo prowadzące co najmniej jedną z następujących działalności: działalność w zakresie wytwarzania na sprzedaż lub działalność przesyłową lub działalność dystrybucyjną lub działalność w zakresie dostaw energii elektrycznej, oraz prowadzące inną działalność niezwiązaną z energią elektryczną;
- 24) „procedura przetargowa” oznacza procedurę, za pośrednictwem której planowane dodatkowe zapotrzebowanie oraz konieczność odtworzenia zdolności pokrywane są przez dostawy pochodzące z nowych lub istniejących zdolności wytwórczych;
- 25) „planowanie długoterminowe” oznacza planowanie potrzeby inwestowania w zdolności wytwórcze, przesyłowe i dystrybucyjne w perspektywie długoterminowej w celu zaspokojenia zapotrzebowania systemu na energię elektryczną i zabezpieczenia dostaw energii dla odbiorców;
- 26) „mały system wydzielony” oznacza każdy system, który w 1996 r. osiągnął zużycie mniejsze niż 3 000 GWh i w którym mniej niż 5 % rocznego zużycia uzyskuje się przez wzajemne połączenie z innymi systemami;
- 27) „mikrosystem wydzielony” oznacza każdy system, który w 1996 r. osiągnął zużycie mniejsze niż 500 GWh i który nie ma połączenia z innymi systemami;
- 28) „bezpieczeństwo” oznacza zarówno bezpieczeństwo dostaw i zaopatrzenia w energię elektryczną, jak i bezpieczeństwo techniczne;
- 29) „efektywność energetyczna/zarządzanie popytem” oznacza globalne lub zintegrowane podejście zmierzające do oddziaływania na ilość i harmonogram zużycia energii elektrycznej w celu zmniejszenia zużycia energii pierwotnej i zmniejszenia obciążeń szczytowych przez przyznawanie pierwszeństwa inwestycjom w środki poprawiające efektywność energetyczną lub inne środki, takie jak przerywalne umowy dostaw, pierwszeństwa przed inwestycjami zwiększającymi zdolność wytwórczą, jeżeli te pierwsze działania są najbardziej skuteczną i opłacalną opcją, z uwzględnieniem pozytywnego wpływu na środowisko wynikającego ze zmniejszonego zużycia energii oraz kwestii dotyczących bezpieczeństwa dostaw i związanych z tym kosztów dystrybucji energii;

(*) Tytuł dyrektywy 83/349/EWG został skorygowany, aby uwzględnić zmianę numeracji artykułów Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską zgodnie z art. 12 traktatu z Amsterdamu; pierwotne odniesienie prowadziło do art. 54 ust. 3 lit. g).

(1) Dz.U. L 193 z 18.7.1983, s. 1.

- 30) „odnawialne źródła energii” oznaczają odnawialne, niekopalne źródła energii (energia wiatru, energia słoneczna, energia geotermalna, energia fal, pływów morskich, hydroenergia, energia pozyskiwana z biomasy, gazu wysypiskowego, gazu pochodzącego z oczyszczalni ścieków i biogazów);
- 31) „wytworzenie rozproszone” oznacza elektrownie podłączone do systemu dystrybucyjnego;
- 32) „umowa na dostawy energii elektrycznej” oznacza umowę na dostawy energii elektrycznej, ale nie obejmuje derywatu elektroenergetycznego;
- 33) „derywat elektroenergetyczny” oznacza instrument finansowy określony w pkt 5, 6 lub 7 sekcji C załącznika I do dyrektywy 2004/39/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych ⁽¹⁾, w przypadku gdy instrument ten odnosi się do energii elektrycznej;
- 34) „kontrola” oznacza prawa, umowy lub jakiegokolwiek inne środki, które oddzielnie lub wspólnie i z uwzględnieniem okoliczności faktycznych lub prawnych dają możliwość wywierania decydującego wpływu na przedsiębiorstwo, w szczególności przez:
- a) własność lub prawo użytkowania całości lub części aktywów przedsiębiorstwa;
 - b) prawa lub umowy przyznające decydujący wpływ na skład, głosowanie lub decyzje organów przedsiębiorstwa;
- 35) „przedsiębiorstwo energetyczne” oznacza każdą osobę fizyczną lub prawną, która prowadzi przynajmniej jedną z następujących działalności: działalność w zakresie wytwarzania, działalności przesyłową, działalność dystrybucyjną, działalność w zakresie dostaw lub w zakresie zakupu energii elektrycznej, i która odpowiada za zadania handlowe, techniczne lub w zakresie utrzymania dotyczące tych działalności, z wyłączeniem odbiorców końcowych.

ROZDZIAŁ II

OGÓLNE ZASADY ORGANIZACJI SEKTORA

Artykuł 3

Obowiązki użyteczności publicznej i ochrona odbiorcy

1. Państwa członkowskie, opierając się na swojej strukturze organizacyjnej i z należyty uwzględnieniem zasady pomocniczości, zapewniają, aby — bez uszczerbku dla ust. 2 — przedsiębiorstwa energetyczne działały zgodnie z zasadami niniejszej dyrektywy, mając na celu stworzenie konkurencyjnego, bezpiecznego i zrównoważonego pod względem środowiskowym rynku energii elektrycznej, oraz nie dyskryminują tych przedsiębiorstw w odniesieniu do ich praw lub obowiązków.

⁽¹⁾ Dz.U. L 145 z 30.4.2004, s. 1.

2. W pełni uwzględniając odpowiednie postanowienia Traktatu, w szczególności jego art. 86, państwa członkowskie mogą w ogólnym interesie gospodarczym nałożyć na przedsiębiorstwa działające w sektorze elektroenergetycznym obowiązki użyteczności publicznej, które mogą odnosić się do bezpieczeństwa, w tym również do bezpieczeństwa dostaw, regularności, jakości i ceny dostaw, a także ochrony środowiska, w tym również do efektywności energetycznej, energii ze źródeł odnawialnych i ochrony klimatu. Takie obowiązki muszą być jasno określone, przejrzyste, niedyskryminacyjne, weryfikowalne i gwarantować wspólnotowym przedsiębiorstwom energetycznym równość dostępu do konsumentów krajowych. W odniesieniu do bezpieczeństwa dostaw, efektywności energetycznej/zarządzania popytem i realizacji celów ochrony środowiska oraz celów dotyczących energii ze źródeł odnawialnych, o których mowa w niniejszym ustępie, państwa członkowskie mogą wprowadzić konieczność realizacji planów długoterminowych, uwzględniając przy tym fakt, że o dostęp do systemu mogą się ubiegać strony trzecie.

3. Państwa członkowskie zapewniają wszystkim odbiorcom będącym gospodarstwami domowymi, a także, jeżeli państwa członkowskie uznają to za stosowne, małym przedsiębiorstwom (mianowicie przedsiębiorstwom zatrudniającym mniej niż 50 osób i mającym obrót roczny lub sumę bilansową nieprzekraczającą 10 mln EUR) możliwość korzystania z usługi powszechnej, to znaczy prawo do dostaw energii elektrycznej o określonej jakości, na ich terytorium, po uzasadnionych, łatwo i wyraźnie porównywalnych, przejrzystych i niedyskryminujących cenach. Aby zapewnić świadczenie usługi powszechnej, państwa członkowskie mogą wyznaczyć dostawcę z urzędu. Państwa członkowskie nakładają na spółki dystrybucyjne obowiązek przyłączania odbiorców do ich sieci na warunkach i według taryf ustalonych zgodnie z procedurą ustanowioną w art. 37 ust. 6. Niniejsza dyrektywa nie uniemożliwia państwu członkowskiemu wzmocnienia pozycji rynkowej konsumentów będących gospodarstwami domowymi oraz małych i średnich konsumentów przez wspieranie możliwości dobrowolnego łączenia się tej kategorii konsumentów w celu wzmocnienia reprezentacji.

Akapit pierwszy wdrażany jest w sposób przejrzysty i niedyskryminacyjny i nie utrudnia otwarcia rynku, przewidzianego w art. 33.

4. Państwa członkowskie zapewniają wszystkim odbiorcom prawo do zakupu energii elektrycznej od dostawcy, z zastrzeżeniem jego zgody, niezależnie od tego, w jakim państwie członkowskim dostawca jest zarejestrowany, tak długo, jak dostawca ten stosuje się do mających zastosowanie zasad dotyczących handlu i bilansowania. W związku z tym państwa członkowskie przyjmują wszystkie środki niezbędne do zapewnienia, aby procedury administracyjne nie stanowiły dyskryminacji przedsiębiorstw dostarczających energię elektryczną zarejestrowanych już w innym państwie członkowskim.

5. Państwa członkowskie zapewniają, aby:

- a) w przypadku gdy odbiorca chce zmienić dostawcę, przestrzegając przy tym warunków umowy, dany operator (dani operatorzy) dokonywał (dokonywali) tej zmiany w terminie trzech tygodni; oraz
- b) odbiorcy mieli prawo do otrzymywania wszystkich stosownych danych dotyczących zużycia.

Państwa członkowskie zapewniają przyznawanie odbiorcom praw, o których mowa w lit. a) i b) w sposób niedyskryminacyjny w odniesieniu do kosztów, wysiłku lub czasu.

6. Jeżeli za wypełnienie obowiązków określonych w ust. 2 i 3 przewidziano przyznawanie przez państwo członkowskie rekompensat finansowych, innych form rekompensaty oraz praw wyłącznych, odbywa się to w sposób przejrzysty i niedyskryminacyjny.

7. Państwa członkowskie podejmują odpowiednie środki w celu ochrony odbiorców końcowych, a w szczególności zapewniają istnienie odpowiednich zabezpieczeń chroniących odbiorców wrażliwych. W tym kontekście każde państwo członkowskie określa pojęcie odbiorców wrażliwych, które może się odnosić do ubóstwa energetycznego oraz, między innymi, do zakazu odłączania takim odbiorcom energii elektrycznej w sytuacjach krytycznych. Państwa członkowskie zapewniają stosowanie praw i obowiązków dotyczących odbiorców wrażliwych. W szczególności podejmują środki w celu ochrony odbiorców końcowych na obszarach oddalonych. Państwa członkowskie zapewniają wysoki poziom ochrony konsumenta, w szczególności w odniesieniu do przejrzystości ogólnych warunków umownych, informacji ogólnych i mechanizmów rozstrzygnięcia sporów. Państwa członkowskie zapewniają uprawnionym odbiorcom rzeczywistą możliwość łatwej zmiany dostawcy. W odniesieniu do przynajmniej do odbiorców będących gospodarstwami domowymi środki te obejmują środki określone w załączniku I.

8. Państwa członkowskie przyjmują odpowiednie środki, takie jak opracowanie krajowych planów działań w zakresie energii przewidujących zasiłki z systemów zabezpieczeń społecznych w celu zapewnienia niezbędnych dostaw energii elektrycznej dla odbiorców wrażliwych, lub przewidujących wsparcie dla poprawy efektywności energetycznej, aby rozwiązywać stwierdzone przypadki ubóstwa energetycznego, w tym również w szerszym kontekście ubóstwa. Środki takie nie utrudniają skutecznego otwarcia rynku określonego w art. 33, ani funkcjonowania rynku, a w stosownych przypadkach są zgłaszane Komisji zgodnie z przepisami ust. 15 niniejszego artykułu. Powiadomienie to może również obejmować środki przyjęte w ramach ogólnego systemu zabezpieczeń społecznych.

9. Państwa członkowskie zapewniają, aby na rachunkach lub wraz z rachunkami, a także w materiałach promocyjnych udostępnianych odbiorcom końcowym dostawcy energii elektrycznej dokładnie określali:

- a) udział każdego źródła energii w ogólnym koszyku paliw dostawcy w poprzednim roku w sposób zrozumiały i łatwo porównywalny na poziomie krajowym;
- b) co najmniej odesłanie do istniejących źródeł informacji, takich jak strony internetowe, zawierających publicznie dostępne informacje dotyczące oddziaływania na środowisko, co najmniej pod względem emisji CO₂ i odpadów radioaktywnych powstałych przy produkcji energii elektrycznej z ogólnego koszyka paliw wykorzystanych przez dostawcę w poprzednim roku;
- c) informacje na temat ich praw w odniesieniu do dostępnych środków rozstrzygnięcia sporów.

W odniesieniu do lit. a) i b) pierwszego akapitu, w odniesieniu do energii elektrycznej otrzymanej za pośrednictwem giełdy energii elektrycznej lub importowanej z przedsiębiorstwa znajdującego się poza Wspólnotą, można wykorzystywać zbiorcze dane za poprzedni rok dostarczone przez giełdę energii elektrycznej lub przez dane przedsiębiorstwo.

Organ regulacyjny lub inny właściwy organ krajowy podejmuje niezbędne kroki w celu zapewnienia rzetelności informacji dostarczanych przez dostawców ich odbiorcom zgodnie z niniejszym artykułem oraz w celu przedstawiania ich, na poziomie krajowym, w sposób umożliwiający łatwe porównanie.

10. Państwa członkowskie wdrażają środki umożliwiające osiągnięcie celów spójności społecznej i gospodarczej oraz ochrony środowiska — co obejmuje środki w zakresie efektywności energetycznej/zarządzania popytem i środki przeciwdziałające zmianom klimatu — oraz, w stosownych przypadkach, bezpieczeństwa dostaw. Środki te mogą obejmować w szczególności odpowiednie zachęty ekonomiczne — w stosownych przypadkach z zastosowaniem wszystkich istniejących narzędzi krajowych i wspólnotowych — w celu utrzymywania i budowy niezbędnej infrastruktury sieciowej, w tym również zdolności połączeń wzajemnych.

11. W celu promowania efektywności energetycznej, państwa członkowskie, lub — w przypadku gdy państwo członkowskie tak postanowiło — organ regulacyjny, zdecydowanie zalecają przedsiębiorstwom energetycznym optymalizację wykorzystania energii elektrycznej, na przykład poprzez dostarczanie usług w zakresie zarządzania energią, rozwój innowacyjnych formuł cenowych lub poprzez wprowadzenie, w stosownych przypadkach, inteligentnych systemów pomiarowych lub inteligentnych sieci.

12. Państwa członkowskie zapewniają otwarcie kompleksowych punktów kontaktowych udostępniających konsumentom wszystkie niezbędne informacje na temat ich praw, obecnych przepisów oraz dostępnych środków rozstrzygnięcia sporów. Takie punkty kontaktowe mogą być częścią ogólnych punktów informacji dla konsumentów.

13. Państwa członkowskie zapewniają wdrożenie niezależnego mechanizmu, takiego jak rzecznik praw odbiorców energii lub organ ochrony konsumentów, w celu zapewnienia skutecznego rozstrzygnięcia skarg i pozasądowego rozstrzygnięcia sporów.

14. Państwa członkowskie mogą podjąć decyzję o niestosowaniu przepisów art. 7, 8, 32 lub 34 w zakresie, w jakim ich stosowanie stanowiłoby prawną lub faktyczną przeszkodę w wykonywaniu obowiązków nałożonych na przedsiębiorstwa energetyczne w ogólnym interesie gospodarczym, i w zakresie, w jakim nie wpłynie to na rozwój handlu w stopniu sprzecznym z interesami Wspólnoty. Interesy Wspólnoty obejmują między innymi konkurencję w odniesieniu do uprawnionych odbiorców, zgodnie z niniejszą dyrektywą i z art. 86 Traktatu.

15. Wdrażając niniejszą dyrektywę, państwa członkowskie informują Komisję o wszystkich środkach przyjętych w celu spełnienia obowiązku usługi powszechnej i obowiązku użyteczności publicznej, w tym również ochrony konsumentów i ochrony środowiska, a także o ich możliwym wpływie na konkurencję krajową i międzynarodową oraz o tym, czy takie środki wymagają odstępstwa od niniejszej dyrektywy. Państwa członkowskie powiadamiają następnie Komisję co dwa lata o wszelkich zmianach takich środków niezależnie od tego, czy wymagają one odstępstwa od niniejszej dyrektywy, czy też nie.

16. W konsultacji z właściwymi zainteresowanymi stronami, w tym z państwami członkowskimi, krajowymi organami regulacyjnymi, organizacjami konsumentów i przedsiębiorstwami energetycznymi, a także, w oparciu o dokonane do tej pory postępy — z partnerami społecznymi, Komisja sporządza jasną i zwięzłą listę kontrolną konsumenta energii zawierającą praktyczne informacje na temat praw konsumentów energii. Państwa członkowskie zapewniają, aby dostawcy energii elektrycznej lub operatorzy systemu dystrybucyjnego, we współpracy z organem regulacyjnym, podejmowali działania konieczne do dostarczenia wszystkim swoim konsumentom kopii listy kontrolnej konsumenta energii oraz zapewniali jej publiczną dostępność.

Artykuł 4

Monitorowanie bezpieczeństwa dostaw

Państwa członkowskie zapewniają monitorowanie kwestii związanych z bezpieczeństwem dostaw. W przypadku gdy państwa członkowskie uznają to za stosowne, mogą powierzyć to zadanie organom regulacyjnym, o których mowa w art. 35. Monitorowanie to obejmuje w szczególności równowagę podaży i popytu na rynku krajowym, poziom przewidywanego przyszłego zapotrzebowania, przewidywane dodatkowe zdolności znajdujące się w fazie planowania lub realizacji, a także jakość i poziom utrzymania sieci oraz środki mające na celu pokrycie zapotrzebowania szczytowego i zaradzenie przypadkiem niedoboru dostaw ze strony jednego lub większej liczby dostawców. Właściwe organy publikują co dwa lata, do dnia 31 lipca, sprawozdanie omawiające wnioski wynikające z monitorowania tych kwestii oraz wszelkich środków przyjętych lub przewidywanych i niezwłocznie przekazują to sprawozdanie Komisji.

Artykuł 5

Zasady techniczne

Organy regulacyjne — w przypadku gdy państwa członkowskie tak postanowiły — lub państwa członkowskie, zapewniają określenie kryteriów bezpieczeństwa technicznego, a także opracowanie i podanie do wiadomości publicznej zasad technicznych ustanawiających minimalne wymagania techniczno-projektowe i eksploatacyjne przyłączania do systemu instalacji wytwarzających energię, systemów dystrybucyjnych, przyłączonych bezpośrednio urządzeń należących do odbiorców, obwodów połączeń wzajemnych i linii bezpośrednich. Te zasady techniczne zapewniają interoperacyjność systemów oraz są obiektywne i niedyskryminacyjne. W stosownych przypadkach Agencja może wydać stosowne zalecenia dotyczące osiągania zgodności tych zasad. O zasadach tych powiadamia się Komisję zgodnie z art. 8 dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w zakresie norm i przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego ⁽¹⁾.

Artykuł 6

Promowanie współpracy regionalnej

1. Państwa członkowskie, jak również organy regulacyjne, współpracują ze sobą w celu integracji ich rynków krajowych na jednym lub wielu poziomach regionalnych, co stanowi pierwszy

krok w kierunku stworzenia w pełni zliberalizowanego rynku wewnętrznego. W szczególności, organy regulacyjne — w przypadku gdy państwa członkowskie tak postanowiły — lub państwa członkowskie, promują i ułatwiają współpracę operatorów systemów przesyłowych na poziomie regionalnym, w tym w kwestiach transgranicznych, w celu utworzenia konkurencyjnego rynku wewnętrznego energii elektrycznej, działając na rzecz spójności swoich ram prawnych, regulacyjnych i technicznych, a także ułatwiają integrację systemów odizolowanych tworzących wyspy energetyczne, które nadal istnieją we Wspólnocie. Obszary geograficzne objęte tą współpracą regionalną obejmują współpracę w obszarach geograficznych określonych zgodnie z art. 12 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 714/2009. Współpraca ta może obejmować inne obszary geograficzne.

2. Agencja współpracuje z krajowymi organami regulacyjnymi i operatorami systemów przesyłowych w celu zapewnienia zgodności ram regulacyjnych między regionami z myślą o utworzeniu konkurencyjnego rynku wewnętrznego energii elektrycznej. W przypadku gdy Agencja uzna, że konieczne są wiążące zasady dotyczące takiej współpracy, wydaje ona odpowiednie zalecenia.

3. Państwa członkowskie zapewniają, poprzez wdrożenie niniejszej dyrektywy, aby operatorzy systemów przesyłowych mieli co najmniej jeden zintegrowany system na poziomie regionalnym, obejmujący jedno lub większą liczbę państw członkowskich dla alokacji zdolności i kontrolowania bezpieczeństwa sieci.

4. W przypadku gdy operatorzy systemów przesyłowych zintegrowani pionowo uczestniczą we wspólnym przedsiębiorstwie ustanowionym w celu wprowadzania w życie takiej współpracy, to wspólne przedsiębiorstwo ustanawia i wprowadza w życie program zgodności określający środki, które mają zostać podjęte w celu wykluczenia zachowań dyskryminacyjnych i antykonkurencyjnych. W tym programie zgodności określona jest szczegółowo obowiązki pracowników związane z osiągnięciem celu polegającego na wyeliminowaniu zachowań dyskryminacyjnych i antykonkurencyjnych. Program podlega zatwierdzeniu przez Agencję. Zgodność z programem jest niezależnie monitorowana przez inspektorów do spraw zgodności operatorów systemów przesyłowych zintegrowanych pionowo.

ROZDZIAŁ III

WYTWARZANIE

Artykuł 7

Procedura udzielania zezwoleń na nowe zdolności

1. W odniesieniu do budowy nowych zdolności wytwórczych, państwa członkowskie przyjmują procedurę udzielania zezwoleń, która opiera się na obiektywnych, przejrzystych i niedyskryminacyjnych kryteriach.

2. Państwa członkowskie określają kryteria udzielania zezwoleń na budowę zdolności wytwórczych na swoim terytorium. Określając odpowiednie kryteria, państwa członkowskie biorą pod uwagę:

a) bezpieczeństwo i ochronę systemu elektroenergetycznego, instalacji i związanych z nimi urządzeń;

⁽¹⁾ Dz.U. L 204 z 21.7.1998, s. 37.

- b) ochronę zdrowia i bezpieczeństwa publicznego;
- c) ochronę środowiska;
- d) zagospodarowanie terenu i warunki lokalizacji;
- e) wykorzystanie terenów publicznych;
- f) efektywność energetyczną;
- g) charakter źródeł energii pierwotnej;
- h) szczególne cechy wnioskodawcy, takie jak możliwości techniczne, ekonomiczne i finansowe;
- i) zgodność ze środkami przyjętymi zgodnie z art. 3;
- j) wkład zdolności wytwórczych w realizację ogólnego celu Wspólnoty zakładającego co najmniej 20 % udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto we Wspólnocie w 2020 r., o którym mowa w art. 3 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych ⁽¹⁾; oraz
- k) wkład zdolności wytwórczych w redukcję emisji.

3. Państwa członkowskie zapewniają istnienie specjalnych procedur udzielania zezwoleń na małe wytwarzanie zdecentralizowane lub rozproszone, które uwzględnia ich ograniczoną wielkość i potencjalne oddziaływanie.

Państwa członkowskie mogą ustanowić wytyczne dotyczące tej specyficznej procedury udzielania zezwoleń. Krajowe organy regulacyjne lub inne właściwe organy krajowe, w tym organy planowania, dokonują przeglądu tych wytycznych i mogą zalecać wprowadzenie w nich zmian.

W przypadku gdy państwa członkowskie ustanowiły szczególne procedury wydawania pozwoleń na zagospodarowania terenu mające zastosowanie do istotnych nowych projektów infrastruktury zdolności wytwórczych, państwa członkowskie, w stosownych przypadkach, włączają budowę nowych zdolności wytwórczych w zakres tych procedur i wdrażają je w sposób niedyskryminujący i w odpowiednich ramach czasowych.

4. Procedury i kryteria udzielania zezwoleń podawane są do wiadomości publicznej. Wnioskodawcy są informowani o przyczynach każdej odmowy przyznania zezwolenia. Przyczyny te muszą być obiektywne, niedyskryminacyjne, uzasadnione i należyte umotywowane. Wnioskodawca ma możliwość skorzystania z procedur odwoławczych.

Artykuł 8

Przetargi na nowe zdolności

1. Państwa członkowskie zapewniają, w interesie bezpieczeństwa dostaw, możliwość tworzenia nowych zdolności lub tworzenia środków efektywności energetycznej/zarządzania popytem

poprzez procedurę przetargową lub dowolną procedurę równoważną z punktu widzenia przejrzystości i niedyskryminacji, w oparciu o opublikowane kryteria. Procedury te mogą być jednak uruchamiane jedynie w przypadku gdy — na podstawie procedur udzielania zezwoleń — zdolności wytwórcze, które mają być budowane lub środki związane z efektywnością energetyczną/zarządzaniem popytem, które mają być podjęte, są niewystarczające, aby zapewnić bezpieczeństwo dostaw.

2. Państwa członkowskie mogą, w interesie ochrony środowiska i promowania nowych technologii będących na wczesnych etapach rozwoju, zapewnić możliwość przetargów na nowe zdolności na podstawie opublikowanych kryteriów. Taki przetarg może się odnosić do nowej zdolności lub do środków związanych z efektywnością energetyczną/zarządzaniem popytem. Procedura przetargowa może być jednak uruchamiana jedynie w przypadku gdy — na podstawie procedur udzielania zezwoleń — zdolności wytwórcze, które mają być budowane, lub środki związane z efektywnością energetyczną/zarządzaniem popytem, które mają być podjęte, są niewystarczające, aby osiągnąć te cele.

3. Szczegółowe informacje na temat procedury przetargowej na zdolności wytwórcze i środki związane z efektywnością energetyczną/zarządzaniem popytem zostają opublikowane w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* co najmniej sześć miesięcy przed ostatecznym terminem składania ofert przetargowych.

Specyfikacje przetargowe udostępniane są każdemu zainteresowanemu przedsiębiorstwu prowadzącemu działalność na terytorium państwa członkowskiego tak, aby przedsiębiorstwo to miało wystarczającą ilość czasu na złożenie oferty.

Z myślą o zapewnieniu przejrzystości i niedyskryminacji, specyfikacje przetargowe zawierają szczegółowy opis specyfikacji umowy i procedury, która ma obowiązywać wszystkich oferentów, oraz wyczerpujący wykaz kryteriów stosowanych przy wyborze oferentów i przyznawaniu umowy, w tym zachęty takie jak subwencje, które są objęte ofertą. Specyfikacje te mogą także dotyczyć dziedzin, o których mowa w art. 7 ust. 2.

4. W zaproszeniach do składania ofert na wymaganą zdolność wytwórczą należy również uwzględnić oferty dostaw energii elektrycznej z długoterminowymi gwarancjami od istniejących jednostek wytwórczych, pod warunkiem że można spełnić w ten sposób dodatkowe wymogi.

5. Państwa członkowskie wyznaczają organ lub podmiot publiczny lub prywatny, niezwiązany z działalnością w zakresie wytwarzania, przesyłu, dystrybucji lub dostaw, którym może być organ regulacyjny, o którym mowa w art. 35 ust. 1, i który ma być odpowiedzialny za organizację, monitorowanie i kontrolę procedury przetargowej, o której mowa w ust. 1–4 niniejszego artykułu. W przypadku gdy operator systemu przesyłowego jest w pełni niezależny od innych działalności niezwiązanych z systemem przesyłowym pod względem stosunków własności, operator systemu przesyłowego może zostać wyznaczony na podmiot odpowiedzialny za organizację, monitorowanie i kontrolę procedury przetargowej. Organ lub podmiot taki podejmuje wszelkie kroki niezbędne dla zapewnienia poufności informacji zawartych w ofertach.

⁽¹⁾ Dz.U. L 140 z 5.6.2009, s. 16.

ROZDZIAŁ IV

EKSPLOATACJA SYSTEMU PRZESYŁOWEGO

Artykuł 9

Rozdział systemów przesyłowych i operatorów systemów przesyłowych

1. Państwa członkowskie zapewniają, aby od dnia 3 marca 2012 r.:

a) każde przedsiębiorstwo będące właścicielem systemu przesyłowego działało jako operator systemu przesyłowego;

b) ta sama osoba lub te same osoby nie były uprawnione:

(i) do bezpośredniego lub pośredniego sprawowania kontroli nad przedsiębiorstwem prowadzącym jakąkolwiek działalność w zakresie wytwarzania lub dostaw ani do bezpośredniego lub pośredniego sprawowania kontroli lub wykonywania jakichkolwiek praw względem operatora systemu przesyłowego lub względem systemu przesyłowego; ani

(ii) do bezpośredniego lub pośredniego sprawowania kontroli nad operatorem systemu przesyłowego lub nad systemem przesyłowym ani do bezpośredniego lub pośredniego sprawowania kontroli lub wykonywania jakichkolwiek praw względem przedsiębiorstwa prowadzącego jakąkolwiek działalność w zakresie wytwarzania lub dostaw;

c) ta sama osoba lub osoby nie były uprawnione do powoływania członków rady nadzorczej, zarządu ani organów uprawnionych do reprezentacji przedsiębiorstwa operatora systemu przesyłowego lub systemu przesyłowego, ani do bezpośredniego ani do pośredniego sprawowania kontroli lub wykonywania jakichkolwiek praw względem przedsiębiorstwa prowadzącego jakąkolwiek działalność w zakresie wytwarzania lub dostaw; oraz

d) ta sama osoba nie była uprawniona do pełnienia funkcji członka rady nadzorczej, zarządu lub organów uprawnionych do reprezentacji przedsiębiorstwa, zarówno przedsiębiorstwa prowadzącego jakąkolwiek działalność w zakresie wytwarzania lub dostaw, jak i operatora systemu przesyłowego lub systemu przesyłowego.

2. Prawa, o których mowa w ust. 1 lit. b) i c) obejmują w szczególności:

a) prawo do wykonywania prawa głosu;

b) prawo do powoływania członków rady nadzorczej, zarządu lub organów uprawnionych do reprezentacji prawnej przedsiębiorstwa; lub

c) posiadanie pakietu większościowego.

3. Do celów ust. 1 lit. b) pojęcie „przedsiębiorstwo prowadzące jakąkolwiek działalność w zakresie wytwarzania lub dostaw” obejmuje „przedsiębiorstwo prowadzące jakąkolwiek działalność w zakresie wytwarzania lub dostaw” w rozumieniu dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/73/WE z dnia 13 lipca 2009 r. dotyczącej wspólnych zasad rynku wewnętrznego

gazu ziemnego⁽¹⁾, a „pojęcia operator systemu przesyłowego” i „system przesyłowy” obejmują „operatora systemu przesyłowego” i „system przesyłowy” w rozumieniu tej dyrektywy.

4. Państwa członkowskie mogą zezwolić na odstępstwa od ust. 1 lit. b) i c) do dnia 3 marca 2013 r., pod warunkiem że operatorzy systemów przesyłowych nie są częścią przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo.

5. Obowiązek określony w ust. 1 lit. a) uważa się za spełniony w sytuacji, gdy dwa lub większa liczba przedsiębiorstw będących właścicielami systemów przesyłowych utworzyło wspólne przedsięwzięcie pełniące funkcję operatora systemu przesyłowego w dwóch lub większej liczbie państwach członkowskich dla danych systemów przesyłowych. Żadne inne przedsiębiorstwo nie może być częścią tego wspólnego przedsięwzięcia, o ile nie zostało ono zatwierdzone zgodnie z art. 13 jako niezależny operator systemu lub jako niezależny operator przesyłu do celów rozdziału V.

6. Do celów wdrożenia niniejszego artykułu, jeżeli osoba, o której mowa w ust. 1 lit. b), c) i d), jest państwem członkowskim lub innym podmiotem publicznym, nie uznaje się za tę samą osobę lub te same osoby dwóch oddzielnych podmiotów publicznych sprawujących kontrolę nad operatorem systemu przesyłowego lub nad systemem przesyłowym, z jednej strony, oraz nad przedsiębiorstwem prowadzącym jakąkolwiek działalność w zakresie wytwarzania lub dostaw, z drugiej strony.

7. Państwa członkowskie zapewniają, aby informacji handlowych podlegających szczególnej ochronie, o których mowa w art. 16, będących w posiadaniu operatora systemu przesyłowego, który był częścią przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo, ani personelu takiego operatora systemu przesyłowego, nie przekazywano ani nie przenoszono do przedsiębiorstw prowadzących jakąkolwiek działalność w zakresie wytwarzania lub dostaw.

8. W przypadku gdy w dniu 3 września 2009 r. system przesyłowy należy do przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo, państwa członkowskie mogą podjąć decyzję o niestosowaniu ust. 1.

W takim przypadku państwa członkowskie, których to dotyczy:

a) wyznaczają niezależnego operatora systemu zgodnie z art. 13; lub

b) stosują się do przepisów rozdziału V.

9. W przypadku gdy w dniu września 2009 r. systemy przesyłowe należą do przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo oraz istnieją rozwiązania gwarantujące bardziej skuteczną niezależność operatora systemu przesyłowego niż przepisy rozdziału V, państwo członkowskie może podjąć decyzję o niestosowaniu ust. 1.

10. Przed zatwierdzeniem i wyznaczeniem przedsiębiorstwa jako operatora systemu przesyłowego zgodnie z ust. 9 niniejszego artykułu, musi ono uzyskać certyfikację zgodnie z procedurami określonymi w art. 10 ust. 4, 5 i 6 niniejszej dyrektywy oraz w art. 3 rozporządzenia (WE) nr 714/2009, zgodnie z którym Komisja sprawdza, czy istniejące rozwiązania w sposób wyraźny gwarantują bardziej skuteczną niezależność operatora systemu przesyłowego niż przepisy rozdziału V.

⁽¹⁾ Zob. s. 94 niniejszego Dziennika Urzędowego.

11. W żadnym wypadku przedsiębiorstwu zintegrowanemu pionowo będącemu właścicielem systemu przesyłowego nie umożliwia się podejmowania kroków zmierzających do zastosowania się do ust. 1.

12. Przedsiębiorstwa prowadzące jakąkolwiek działalność w zakresie wytwarzania lub dostaw nie mogą w żadnym wypadku sprawować bezpośrednio ani pośrednio kontroli ani wykonywać jakichkolwiek praw względem wydzielonych operatorów systemów przesyłowych w państwach członkowskich, które stosują przepisy ust. 1.

Artykuł 10

Wyznaczenie i certyfikacja operatorów systemów przesyłowych

1. Przed zatwierdzeniem i wyznaczeniem przedsiębiorstwa jako operatora systemu przesyłowego musi ono uzyskać certyfikację zgodnie z procedurami określonymi w ust. 4, 5 i 6 niniejszego artykułu oraz w art. 3 rozporządzenia (WE) nr 714/2009.

2. Przedsiębiorstwa będące właścicielami systemów przesyłowych, które uzyskały certyfikację od krajowego organu regulacyjnego jako spełniające wymogi art. 9, zgodnie z przedstawioną poniżej procedurą certyfikacji, zostają zatwierdzone i wyznaczone przez państwa członkowskie jako operatorzy systemów przesyłowych. Informacja o wyznaczeniu operatorów systemów przesyłowych zgłaszana jest Komisji oraz publikowana w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

3. Operatorzy systemów przesyłowych powiadamiają organ regulacyjny o wszelkich planowanych transakcjach, które mogą wymagać powtórnej oceny ich zgodności z wymogami art. 9.

4. Organy regulacyjne monitorują stałe przestrzeganie przez operatorów systemów przesyłowych wymogów art. 9. Wszczynają one procedurę certyfikacji w celu zapewnienia takiej zgodności:

- a) po złożeniu przez operatora systemu przesyłowego powiadomienia zgodnie z ust. 3;
- b) z własnej inicjatywy, jeżeli dowiedziały się, że planowana zmiana w zakresie praw lub wpływu wobec właścicieli systemów przesyłowych lub operatorów systemów przesyłowych może doprowadzić do naruszenia art. 9, lub w przypadku gdy mają podstawy, aby sądzić, że takie naruszenie mogło mieć miejsce; lub
- c) na podstawie uzasadnionego wniosku Komisji.

5. Organy regulacyjne przyjmują decyzję w sprawie certyfikacji operatora systemu przesyłowego w terminie czterech miesięcy od daty powiadomienia przez operatora systemu przesyłowego lub od daty wniosku Komisji. Po upływie tego terminu certyfikację uznaje się za przyznaną. Wyrażna lub dorozumiana decyzja organu regulacyjnego staje się skuteczna jedynie po zakończeniu procedury określonej w ust. 6.

6. Organ regulacyjny niezwłocznie powiadamia Komisję o wyrażonej lub dorozumianej decyzji w sprawie certyfikacji operatora systemu przesyłowego, przekazując jednocześnie wszystkie stosowne informacje dotyczące tej decyzji. Komisja stanowi zgodnie z procedurą ustanowioną w art. 3 rozporządzenia (WE) nr 714/2009.

7. Organy regulacyjne oraz Komisja mogą się zwrócić do operatorów systemów przesyłowych i do przedsiębiorstw prowadzących jakąkolwiek działalność w zakresie wytwarzania lub dostaw o dostarczenie wszelkich informacji istotnych z punktu widzenia wypełniania ich zadań zgodnie z niniejszym artykułem.

8. Organy regulacyjne oraz Komisja zachowują poufność informacji handlowych podlegających szczególnej ochronie.

Artykuł 11

Certyfikacja w odniesieniu do krajów trzecich

1. W przypadku gdy o certyfikację zwraca się właściciel systemu przesyłowego lub operator systemu przesyłowego, który jest kontrolowany przez osobę lub osoby z kraju trzeciego lub z krajów trzecich, organ regulacyjny powiadamia o tym Komisję.

Organ regulacyjny powiadamia również niezwłocznie Komisję o wszelkich okolicznościach, które mogłyby prowadzić do uzyskania kontroli nad systemem przesyłowym lub nad operatorem systemu przesyłowego przez osobę lub osoby z kraju trzeciego lub z krajów trzecich.

2. Operatorzy systemu przesyłowego powiadamia organ regulacyjny o wszelkich okolicznościach, które mogłyby prowadzić do uzyskania kontroli nad systemem przesyłowym lub nad operatorem systemu przesyłowego przez osobę lub osoby z kraju trzeciego lub z krajów trzecich.

3. Organ regulacyjny przyjmuje projekt decyzji w sprawie certyfikacji operatora systemu przesyłowego w terminie czterech miesięcy od daty powiadomienia przez operatora systemu przesyłowego. Organ regulacyjny odmawia certyfikacji, jeżeli nie wykazano:

- a) że dany podmiot spełnia wymogi art. 9; oraz
- b) organowi regulacyjnemu lub innemu właściwemu organowi wyznaczonemu przez państwo członkowskie, że udzielenie certyfikacji nie stworzy zagrożenia dla bezpieczeństwa dostaw energii w danym państwie członkowskim i we Wspólnocie. Mając na uwadze tę kwestię, organ regulacyjny lub inny właściwy organ wyznaczony w ten sposób uwzględni:
 - (i) prawa i zobowiązania Wspólnoty względem tego kraju trzeciego, wynikające z prawa międzynarodowego, w tym również z jakiegokolwiek umowy zawartej z jednym lub większą liczbą krajów trzecich, której stroną jest Wspólnota i która dotyczy kwestii bezpieczeństwa dostaw energii;

- (ii) prawa i zobowiązania danego państwa członkowskiego względem tego kraju trzeciego, wynikające z umów zawartych z tym krajem trzecim, w zakresie, w jakim są one zgodne z prawem wspólnotowym; oraz
- (iii) inne szczególne fakty i okoliczności dotyczące danego przypadku i danego kraju trzeciego.
4. Organ regulacyjny niezwłocznie powiadamia Komisję o decyzji, przekazując jednocześnie wszystkie stosowne informacje dotyczące tej decyzji.
5. Państwa członkowskie zapewniają, aby organ regulacyjny lub wyznaczony właściwy organ, o którym mowa w ust. 3 lit. b) — przed przyjęciem decyzji w sprawie certyfikacji przez organ regulacyjny — wystąpił z wnioskiem do Komisji o opinię:
- a) czy dany podmiot spełnia wymogi art. 9; oraz
- b) czy przyznanie certyfikacji nie będzie stanowiło zagrożenia dla bezpieczeństwa dostaw energii do Wspólnoty.
6. Komisja bada wnioski, o którym mowa w ust. 5, niezwłocznie po jego uzyskaniu. W terminie dwóch miesięcy od otrzymania wniosku Komisja wydaje swoją opinię dla krajowego organu regulacyjnego lub, jeżeli z wnioskiem wystąpił wyznaczony właściwy organ, dla tego organu.

Przygotowując opinię, Komisja może zwrócić się do Agencji, danego państwa członkowskiego i zainteresowanych stron o przedstawienie przez nie swoich uwag. W przypadku gdy Komisja występuje z takim wnioskiem, okres dwumiesięczny ulega przedłużeniu o dwa miesiące.

W przypadku gdy Komisja nie wyda opinii w terminie, o którym mowa w akapicie pierwszym i drugim, uznaje się, że Komisja nie zgłasza żadnych zastrzeżeń wobec decyzji organu regulacyjnego.

7. Oceniając, czy kontrola sprawowana przez osobę lub osoby z kraju trzeciego lub z krajów trzecich będzie stanowiła zagrożenie dla bezpieczeństwa dostaw energii do Wspólnoty, Komisja uwzględnia:
- a) szczególne okoliczności danego przypadku i danego kraju trzeciego lub krajów trzecich; oraz
- b) prawa i zobowiązania Wspólnoty wobec tego kraju trzeciego lub krajów trzecich, wynikające z prawa międzynarodowego, w tym również z umowy zawartej z jednym lub większą liczbą krajów trzecich, której stroną jest Wspólnota i która dotyczy kwestii bezpieczeństwa dostaw.
8. Krajowy organ regulacyjny przyjmuje ostateczną decyzję w sprawie certyfikacji w terminie dwóch miesięcy po upływie terminu, o którym mowa w ust. 6. Przyjmując ostateczną decyzję, krajowy organ regulacyjny w najwyższym stopniu uwzględnia opinię Komisji. W każdym przypadku państwa członkowskie mają prawo odmowy certyfikacji w przypadku gdy wydanie certyfikacji stwarza zagrożenie dla bezpieczeństwa dostaw energii tego państwa członkowskiego lub dla bezpieczeństwa dostaw energii

innego państwa członkowskiego. W przypadku gdy państwo członkowskie wyznaczyło inny właściwy organ do oceny ust. 3 lit. b), może ono wymagać od krajowego organu regulacyjnego przyjęcia ostatecznej decyzji zgodnie z oceną dokonaną przez ten właściwy organ. Ostateczna decyzja organu regulacyjnego publikowana jest wraz z opinią Komisji. W przypadku gdy ostateczna decyzja odbiega od opinii Komisji, dane państwo członkowskie przedstawia i publikuje wraz z tą decyzją uzasadnienie takiej decyzji.

9. Niniejszy artykuł w żaden sposób nie narusza prawa państw członkowskich do wykonywania, zgodnie z prawem wspólnotowym, krajowej kontroli sądowej w celu ochrony prawnie uzasadnionych interesów bezpieczeństwa publicznego.

10. Komisja może przyjąć wytyczne ustalające szczegółowe zasady procedury, zgodnie z którą należy postępować do celów stosowania niniejszego artykułu. Środki te, mające na celu zmianę elementów innych niż istotne niniejszej dyrektywy poprzez jej uzupełnienie, przyjmuje się zgodnie z procedurą regulacyjną połączoną z kontrolą, o której mowa w art. 46 ust. 2.

11. Niniejszy artykuł, z wyjątkiem ust. 3 lit. a), stosuje się również do państw członkowskich, które podlegają odstępstwu na mocy art. 44.

Artykuł 12

Zadania operatorów systemów przesyłowych

Każdy operator systemu przesyłowego jest odpowiedzialny za:

- a) zapewnianie długoterminowej zdolności systemu do zaspokajania uzasadnionego zapotrzebowania na przesył energii elektrycznej, eksploatację, utrzymywanie i rozwój — w warunkach opłacalności ekonomicznej — bezpiecznych, niezawodnych i wydajnych systemów przesyłowych z należytym uwzględnieniem środowiska;
- b) zapewnianie odpowiednich środków w celu spełniania obowiązków w zakresie świadczenia usług;
- c) przyczynianie się do bezpieczeństwa dostaw przez odpowiednią zdolność i niezawodność systemu;
- d) zarządzanie przepływami energii elektrycznej w systemie z uwzględnieniem wymiany z innymi wzajemnie połączonymi systemami. W tym celu operator systemu przesyłowego jest odpowiedzialny za zapewnienie bezpiecznego, niezawodnego i wydajnego systemu elektroenergetycznego oraz, w tym kontekście, za zapewnianie dostępności wszelkich niezbędnych usług pomocniczych, w tym usług świadczonych w ramach odpowiedzi na zapotrzebowanie, w zakresie, w jakim ta dostępność jest niezależna od jakiegokolwiek innego systemu przesyłowego, z którym jego system jest wzajemnie połączony;
- e) dostarczanie operatorowi jakiegokolwiek innego systemu, z którym jego system jest wzajemnie połączony, wystarczających informacji w celu zapewnienia bezpiecznego i wydajnego działania, skoordynowanego rozwoju i interoperacyjności wzajemnie połączonego systemu;

- f) zapewnianie niedyskryminacji między użytkownikami systemu lub kategoriami użytkowników systemu, w szczególności na korzyść powiązanych z nim przedsiębiorstw;
- g) dostarczanie użytkownikom systemu informacji niezbędnych do skutecznego dostępu do systemu; oraz
- h) pobieranie opłat za ograniczenia oraz opłat w ramach mechanizmu rekompensat dla operatorów działających między systemami przesyłowymi zgodnie z art. 13 rozporządzenia (WE) nr 714/2009, przyznawanie dostępu stronom trzecim i zarządzanie tym dostępem oraz przedstawianie uzasadnionych wyjaśnień odmowy takiego dostępu, co monitorują krajowe organy regulacyjne; wykonując zadania na mocy niniejszego artykułu, operatorzy systemów przesyłowych przede wszystkim ułatwiają integrację rynku.

Artykuł 13

Niezależny operator systemu

1. W przypadku gdy system przesyłowy należy do przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo w dniu 3 września 2009 r., państwa członkowskie mogą podjąć decyzję o niestosowaniu art. 9 ust. 1 i wyznaczyć niezależnego operatora systemu na wniosek właściciela systemu przesyłowego. Wyznaczenie to podlega zatwierdzeniu przez Komisję.

2. Państwo członkowskie może zatwierdzić i wyznaczyć niezależnego operatora systemu jedynie w przypadku gdy:

- a) kandydat na operatora wykazał, że spełnia wymogi art. 9 ust. 1 lit. b), c) i d);
- b) kandydat na operatora wykazał, że dysponuje wymaganymi zasobami finansowymi, technicznymi, fizycznymi i kadrowymi, aby wykonywać swoje zadania zgodnie z art. 12;
- c) kandydat na operatora zobowiązał się do zastosowania się do dziesięcioletniego planu rozwoju sieci monitorowanego przez organ regulacyjny;
- d) właściciel systemu przesyłowego wykazał zdolność do wypełnienia swoich obowiązków zgodnie z ust. 5. W tym celu przekazuje on wszelkie projekty umów z przedsiębiorstwem kandydującym oraz z każdym innym właściwym podmiotem; oraz
- e) kandydat na operatora wykazał zdolność do wypełnienia swoich obowiązków zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 714/2009, w tym również obowiązku współpracy operatorów systemu przesyłowego na poziomie europejskim i regionalnym.

3. Przedsiębiorstwa, które uzyskały certyfikację od organu regulacyjnego jako spełniające wymogi art. 11 oraz ust. 2 niniejszego artykułu, są zatwierdzane i wyznaczane przez państwa członkowskie jako operatorzy systemów przesyłowych. Zastosowanie ma procedura certyfikacji określona w art. 10 niniejszej dyrektywy oraz w art. 3 rozporządzenia (WE) nr 714/2009 lub w art. 11 niniejszej dyrektywy.

4. Każdy niezależny operator systemu jest odpowiedzialny za przyznawanie dostępu stronom trzecim i zarządzanie takim dostępem, w tym również za pobieranie opłat za dostęp i opłat ograniczeniowych, a także płatności w ramach mechanizmu rekompensat dla operatorów działających między systemami przesyłowymi zgodnie z art. 13 rozporządzenia (WE) nr 714/2009, jak również za eksploatację, utrzymywanie oraz rozbudowę systemu przesyłowego oraz za zapewnienie długoterminowej zdolności systemu do zaspokajania uzasadnionego zapotrzebowania za pomocą planowania inwestycyjnego. Podczas rozbudowy systemu przesyłowego niezależny operator systemu odpowiedzialny jest za planowanie (w tym również za procedurę udzielania zezwoleń), budowę i oddawanie do eksploatacji nowej infrastruktury. W tym celu niezależny operator systemu działa jako operator systemu przesyłowego zgodnie z niniejszym rozdziałem. Właściciel systemu przesyłowego nie jest odpowiedzialny za przyznawanie dostępu stronom trzecim ani za zarządzanie takim dostępem, ani za planowanie inwestycyjne.

5. W przypadku gdy wyznaczony został niezależny operator systemu, właściciel systemu przesyłowego:

- a) zapewnia wszelką stosowną współpracę i wsparcie niezależnemu operatorowi systemu w celu wykonywania jego zadań, w tym w szczególności wszelkie stosowne informacje;
- b) finansuje inwestycje przewidziane przez niezależnego operatora systemu i zatwierdzone przez organ regulacyjny lub wyraża zgodę na ich finansowanie przez jakąkolwiek zainteresowaną stronę, w tym również przez niezależnego operatora systemu. Stosowne uzgodnienia dotyczące finansowania podlegają uprzedniemu zatwierdzeniu przez organ regulacyjny. Przed takim zatwierdzeniem organ regulacyjny konsultuje się z właścicielem systemu przesyłowego oraz z innymi zainteresowanymi stronami;
- c) zapewnia pokrycie odpowiedzialności związanej z aktywami sieci, z wyłączeniem odpowiedzialności związanej z zadaniami niezależnego operatora systemu; oraz
- d) udziela gwarancji w celu ułatwienia finansowania wszelkiej rozbudowy sieci, z wyjątkiem tych inwestycji, w których przypadku wydał zgodę z lit. b) zgodę na finansowanie przez jakąkolwiek zainteresowaną stronę, w tym również przez niezależnego operatora systemu.

6. W ścisłej współpracy z organem regulacyjnym właścicielowi krajowemu organowi ochrony konkurencji przyznaje się wszelkie stosowne uprawnienia do skutecznego monitorowania wypełniania przez właściciela systemu przesyłowego jego obowiązków zgodnie z ust. 5.

Artykuł 14

Rozdział właścicieli systemów przesyłowych

1. W przypadku gdy wyznaczony został niezależny operator systemu, który jest częścią przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo, właściciel systemu przesyłowego musi być niezależny, przynajmniej w zakresie swojej formy prawnej, organizacji i podejmowania decyzji, od wszelkich innych rodzajów działalności niezwiązanych z przesyłem.

2. W celu zapewnienia niezależności właściciela systemu przesyłowego, o której mowa w ust. 1, stosuje się następujące kryteria minimalne:

- a) osoby odpowiedzialne za zarządzanie właścicielem systemu przesyłowego nie uczestniczą w strukturach zintegrowanego przedsiębiorstwa energetycznego odpowiedzialnego, bezpośrednio lub pośrednio, za bieżącą działalność w zakresie wytwarzania, dystrybucji i dostaw energii elektrycznej;
- b) podjęte zostają odpowiednie środki celu zapewnienia, aby interesy zawodowe osób odpowiedzialnych za zarządzanie właścicielem systemu przesyłowego były uwzględniane w sposób pozwalający tym osobom na niezależne działanie; oraz
- c) właściciel systemu przesyłowego ustanawia program zgodności, który określa środki podejmowane w celu wyeliminowania praktyk dyskryminacyjnych, a także zapewnia odpowiednie monitorowanie jego przestrzegania. W programie zgodności określa się szczegółowe obowiązki pracowników związane z osiągnięciem tych celów. Osoba lub organ odpowiedzialny za monitorowanie programu zgodności przedkłada organowi regulacyjnemu roczne sprawozdanie przedstawiające podjęte środki; sprawozdanie to jest publikowane.

3. Komisja może przyjąć wytyczne w celu zapewnienia pełnego i rzetelnego przestrzegania ust. 2 niniejszego artykułu przez właściciela systemu przesyłowego. Środki te, mające na celu zmianę elementów innych niż istotne niniejszej dyrektywy poprzez jej uzupełnienie, przyjmuje się zgodnie z procedurą regulacyjną połączoną z kontrolą, o której mowa w art. 46 ust. 2.

Artykuł 15

Dysponowanie i bilansowanie

1. Bez uszczerbku dla dostaw energii elektrycznej na podstawie zobowiązań umownych, w tym zobowiązań wynikających ze specyfikacji przetargowych, operator systemu przesyłowego, tam gdzie pełni taką funkcję, jest odpowiedzialny za dysponowanie instalacjami wytwarzającymi energię elektryczną na swoim obszarze i określanie, jak zostaną wykorzystane połączenia wzajemne z innymi systemami.

2. Dysponowanie instalacjami wytwarzającymi energię elektryczną i wykorzystywanie połączeń wzajemnych jest ustalane na podstawie kryteriów, które są zatwierdzane przez krajowe organy regulacyjne, jeżeli są one właściwe, oraz które muszą być obiektywne, opublikowane i stosowane w sposób niedyskryminacyjny, przy zapewnieniu właściwego funkcjonowania rynku wewnętrznego energii elektrycznej. Kryteria te uwzględniają pierwszeństwo gospodarcze energii elektrycznej pochodzącej z dostępnych instalacji wytwarzających energię elektryczną lub z przesyłu połączeniami wzajemnymi, a także ograniczenia techniczne systemu.

3. Państwo członkowskie wymaga od operatorów systemu, aby przy dysponowaniu instalacjami wytwórczymi wykorzystującymi odnawialne źródła energii działali zgodnie z art. 16 dyrektywy 2009/28/WE. Mogą również wymagać, aby operator systemu przy dysponowaniu przyznawał pierwszeństwo instalacjom wytwórczym produkującym energię cieplną w skojarzeniu z energią elektryczną.

4. Państwo członkowskie może polecić, aby ze względu na bezpieczeństwo dostaw pierwszeństwo przyznawane było instalacjom, które wykorzystują miejscowe paliwa jako źródła energii pierwotnej, w zakresie nieprzekraczającym 15 % całej ilości energii pierwotnej niezbędnej do wytworzenia energii elektrycznej zużywanej w danym państwie członkowskim w każdym roku kalendarzowym.

5. Organy regulacyjne — w przypadku gdy państwa członkowskie tak postanowiły — lub państwa członkowskie, wymagają od operatorów systemów przesyłowych spełnienia minimalnych norm utrzymywania i rozbudowy systemu przesyłowego, w tym norm dotyczących zdolności połączeń wzajemnych.

6. Operatorzy systemów przesyłowych zaopatrują się w energię zużywaną do pokrycia strat energii i zdolności rezerwowej w ich systemie zgodnie z przejrzystymi, niedyskryminacyjnymi i opartymi na zasadach rynkowych procedurami, w każdym przypadku gdy pełnią taką funkcję.

7. Zasady przyjęte przez operatorów systemów przesyłowych w celu bilansowania systemu elektroenergetycznego są obiektywne, przejrzyste i niedyskryminacyjne oraz obejmują zasady dotyczące opłat od użytkowników systemu za niezbilansowanie energii. Warunki świadczenia takich usług przez operatorów systemów przesyłowych, wraz z zasadami i taryfami, ustalone są z zastosowaniem metody zgodnej z art. 37 ust. 6 w sposób niedyskryminacyjny i odzwierciedlający koszty; warunki te są publikowane.

Artykuł 16

Zasady poufności obowiązujące operatorów systemów przesyłowych i właścicieli systemów przesyłowych

1. Bez uszczerbku dla art. 30 lub jakiegokolwiek innego prawnego obowiązku ujawnienia informacji każdy operator systemu przesyłowego oraz każdy właściciel systemu przesyłowego zachowuje poufność informacji handlowych podlegających szczególnej ochronie, które uzyskał w trakcie swojej działalności, oraz zapobiega ujawnieniu w sposób dyskryminacyjny informacji o swojej własnej działalności, które mogą być źródłem korzyści handlowych. W szczególności nie ujawnia on żadnych informacji handlowych podlegających szczególnej ochronie pozostałym częściom przedsiębiorstwa, o ile nie jest to niezbędne do przeprowadzenia transakcji handlowej. W celu zapewnienia pełnego poszanowania zasad rozdziału informacyjnego państwa członkowskie zapewniają, aby właściciel systemu przesyłowego oraz pozostała część przedsiębiorstwa nie korzystali ze wspólnych służb, takich jak wspólna obsługa prawna, z wyjątkiem funkcji czysto administracyjnych lub informatycznych.

2. W ramach sprzedaży lub zakupu energii elektrycznej przez przedsiębiorstwa powiązane operatorzy systemów przesyłowych nie wykorzystują w niewłaściwy sposób informacji handlowych podlegających szczególnej ochronie, uzyskanych od osób trzecich w ramach udostępniania lub negocjowania dostępu do systemu.

3. Informacje niezbędne dla skutecznej konkurencji i skutecznego funkcjonowania rynku są podawane do publicznej wiadomości. Obowiązek ten pozostaje bez uszczerbku dla ochrony informacji handlowych podlegających szczególnej ochronie.

ROZDZIAŁ V

NIEZALEŻNY OPERATOR SYSTEMU PRZESYŁOWEGO

Artykuł 17

Aktywa, urządzenia, pracownicy i tożsamość

1. Operatorzy systemów przesyłowych mają do dyspozycji wszelkie zasoby ludzkie, techniczne, fizyczne i finansowe niezbędne do wypełniania ich obowiązków wynikających z niniejszej dyrektywy i do prowadzenia działalności w zakresie przesyłania energii elektrycznej, w szczególności:

- a) aktywa, które są niezbędne do prowadzenia działalności w zakresie przesyłania energii elektrycznej, w tym również system przesyłowy, są własnością operatora systemu przesyłowego;
- b) pracowników niezbędnych do prowadzenia działalności w zakresie przesyłania energii elektrycznej, w tym do wykonywania wszelkich zadań związanych z zarządzaniem przedsiębiorstwem, zatrudnionych przez operatora systemu przesyłowego;
- c) wynajęcie pracowników od innych części przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo oraz wynajęcie pracowników na rzecz tych części, a także świadczenie usług na rzecz tych części i korzystanie z ich usług są zabronione. Operator systemu przesyłowego może jednak świadczyć usługi na rzecz przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo, pod warunkiem że:
 - (i) świadczenie tych usług nie wprowadza dyskryminacji między użytkownikami systemu, jest dostępne dla wszystkich użytkowników systemu na tych samych warunkach i nie ogranicza, nie zakłóca ani nie zapobiega konkurencji w zakresie wytwarzania lub dostaw; oraz
 - (ii) warunki świadczenia tych usług zostały zatwierdzone przez organ regulacyjny;
- d) bez uszczerbku dla decyzji organu nadzorującego na mocy z art. 20, odpowiednie zasoby finansowe na przyszłe inwestycje lub zastąpienie istniejących aktywów udostępniane są operatorowi systemu przesyłowego we właściwym czasie przez przedsiębiorstwo zintegrowane pionowo, w następnym stosownego wniosku operatora systemu przesyłowego.

2. Oprócz zadań wymienionych w art. 12, działalność w zakresie przesyłania energii elektrycznej obejmuje przynajmniej następujące zadania:

- a) reprezentowanie operatora systemu przesyłowego i utrzymywanie kontaktów ze stronami trzecimi i z organami regulacyjnymi;
- b) reprezentowanie operatora systemu przesyłowego w ramach europejskiej sieci operatorów systemów przesyłowych energii elektrycznej („ENTSO energii elektrycznej”);
- c) przyznawanie dostępu stronom trzecim bez dyskryminacji poszczególnych użytkowników systemu lub kategorii użytkowników systemu oraz zarządzanie tym dostępem;
- d) pobieranie wszystkich opłat związanych z systemem przesyłowym, w tym także opłat za dostęp, opłat bilansujących za usługi pomocnicze, takie jak zakup usług (koszty bilansowania, straty energii);
- e) eksploatacja, utrzymywanie i rozwój bezpiecznego, sprawnego i opłacalnego systemu przesyłowego;
- f) planowanie inwestycyjne zapewniające długoterminową zdolność systemu do zaspokajania uzasadnionego zapotrzebowania i gwarantujące bezpieczeństwo dostaw;
- g) tworzenie wspólnych przedsięwzięć, w tym również z jednym lub większą liczbą operatorów systemów przesyłowych, giełdami energii elektrycznej i innymi właściwymi podmiotami, w celu tworzenia rynków regionalnych lub ułatwiania procesu liberalizacji; oraz
- h) wszelką obsługę administracyjno-zarządczą, w tym obsługę prawną, rachunkowość i usługi informatyczne.

3. Operatorzy systemów przesyłowych działają w formie prawnej, o której mowa w art. 1 dyrektywy Rady 68/151/EWG ⁽¹⁾.

4. Operator systemu przesyłowego nie może powodować — w zakresie tożsamości korporacyjnej, komunikacji, marki i obiektów — nieporozumień w odniesieniu do odrębnej tożsamości części przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo lub jakiegokolwiek jego części.

5. Operator systemu przesyłowego nie może dzielić systemów ani urządzeń informatycznych, obiektów fizycznych i zabezpieczonych systemów dostępu z żadną częścią przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo ani nie korzysta z usług tych samych konsultantów ani wykonawców zewnętrznych w zakresie systemów i urządzeń informatycznych oraz systemów zabezpieczenia dostępu.

6. Rachunkowość operatorów systemów przesyłowych kontrolowana jest przez biegłego rewidenta innego niż biegły rewident kontrolujący rachunkowość przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo lub jakiegokolwiek jego części.

⁽¹⁾ Pierwsza dyrektywa Rady 68/151/EWG z dnia 9 marca 1968 r. w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w państwach członkowskich od spółek w rozumieniu art. 58 akapit drugi Traktatu, w celu uzyskania ich równoważności w całej Wspólnocie, dla zapewnienia ochrony interesów zarówno współników jak i osób trzecich (Dz.U. L 65 z 14.3.1968, s. 8).

Artykuł 18

Niezależność operatora systemu przesyłowego

1. Bez uszczerbku dla decyzji organu nadzorującego na mocy z art. 20, operator systemu przesyłowego posiada:
 - a) skuteczne uprawnienia do podejmowania decyzji, niezależne od przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo, w odniesieniu do aktywów niezbędnych do eksploatacji, utrzymania i rozbudowy systemu przesyłowego; oraz
 - b) uprawnienia do pozyskiwania środków pieniężnych na rynku kapitałowym, w szczególności poprzez zaciąganie pożyczek i podwyższanie kapitału.
2. Operator systemu przesyłowego w każdym przypadku działa tak, aby zapewnić sobie posiadanie zasobów niezbędnych do właściwego i skutecznego prowadzenia działalności przesyłowej oraz rozbudowy i utrzymywania sprawnego, bezpiecznego i opłacalnego systemu przesyłowego.
3. Podmioty zależne przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo prowadzące działalność w zakresie wytwarzania lub dostaw nie mogą mieć bezpośrednio ani pośrednio jakichkolwiek udziałów lub akcji operatora systemu przesyłowego. Operator systemu przesyłowego nie może mieć bezpośrednio ani pośrednio jakichkolwiek udziałów lub akcji jakiegokolwiek podmiotu zależnego przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo prowadzącego działalność w zakresie wytwarzania lub dostaw ani nie może otrzymywać dywidend lub innych korzyści finansowych od tego podmiotu zależnego.
4. Ogólna struktura zarządcza i statut operatora systemu przesyłowego muszą zapewniać skuteczną niezależność operatora systemu przesyłowego zgodnie z niniejszym rozdziałem. Przedsiębiorstwo zintegrowane pionowo nie może określać, bezpośrednio ani pośrednio, zachowań konkurencyjnych operatora systemu przesyłowego w zakresie jego bieżącej działalności oraz zarządzania siecią ani w zakresie działań niezbędnych do przygotowania dziesięcioletniego planu rozwoju zgodnie z art. 22.
5. Wykonując swoje zadania zgodnie z art. 12 i z art. 17 ust. 2 niniejszej dyrektywy oraz spełniając wymogi art. 14, 15 i 16 rozporządzenia (WE) nr 714/2009, operatorzy systemów przesyłowych nie dyskryminują poszczególnych osób lub podmiotów, ani nie ograniczają, nie zakłócają ani nie zapobiegają konkurencji w zakresie wytwarzania lub dostaw.
6. Wszelkie powiązania handlowe i finansowe między przedsiębiorstwem zintegrowanym pionowo a operatorem systemu przesyłowego, w tym również pożyczki udzielane przez operatora systemu przesyłowego przedsiębiorstwu zintegrowanemu pionowo, muszą być zgodne z warunkami rynkowymi. Operator systemu przesyłowego prowadzi szczegółową dokumentację tych powiązań handlowych i finansowych i udostępnia je na wniosek organowi regulacyjnemu.
7. Operator systemu przesyłowego przedstawia do zatwierdzenia organowi regulacyjnemu wszelkie umowy handlowe i finansowe z przedsiębiorstwem zintegrowanym pionowo.

8. Operator systemu przesyłowego informuje organ regulacyjny o zasobach finansowych, o których mowa w art. 17 ust. 1 lit. d), dostępnych na cel przyszłych inwestycji lub odtworzenia istniejących aktywów.

9. Przedsiębiorstwo zintegrowane pionowo powstrzymuje się od wszelkich działań utrudniających operatorowi systemu przesyłowego przestrzeganie jego obowiązków przewidzianych w niniejszym rozdziale oraz nie wymaga od operatora systemu przesyłowego uzyskania zgody przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo w wypełnianiu tych obowiązków.

10. Przedsiębiorstwo, które uzyskało od organu regulacyjnego certyfikat zgodności z wymogami niniejszego rozdziału, jest zatwierdzone i wyznaczone przez dane państwo członkowskie jako operator systemu przesyłowego. Zastosowanie ma procedura certyfikacji, o której mowa w art. 10 niniejszej dyrektywy oraz w art. 3 rozporządzenia (WE) nr 714/2009 lub w art. 11 niniejszej dyrektywy.

Artykuł 19

Niezależność pracowników i kierownictwa operatora systemu przesyłowego

1. Decyzje dotyczące powoływania i przedłużania okresu urzędowania, warunków zatrudnienia — w tym również wynagrodzenia i rozwiązania stosunku pracy — osób odpowiedzialnych za zarządzanie lub członków organów administracyjnych operatora systemu przesyłowego podejmowane są przez organ nadzorujący operatora systemu przesyłowego powoływany zgodnie z art. 20.
2. Organowi regulacyjnemu zgłasza się dane osobowe oraz warunki regulujące kadencję, czas trwania i zakończenie okresu urzędowania osób wyznaczonych przez organ nadzorujący do powoływania lub przedłużania okresu urzędowania jako osoby odpowiedzialne za zarządzanie wykonawcze lub członkowie organów administracyjnych operatora systemu przesyłowego oraz uzasadnienie jakiegokolwiek proponowanej decyzji zakończenia okresu urzędowania tych osób. Warunki te oraz decyzje, o których mowa w ust. 1, stają się wiążące jedynie w przypadku gdy organ regulacyjny nie zgłosił żadnych zastrzeżeń w terminie trzech tygodni od powiadomienia.

Organ regulacyjny może zgłosić sprzeciw wobec decyzji, o których mowa w ust. 1, w przypadku gdy:

 - a) powstają wątpliwości co do niezależności zawodowej powołanej osoby odpowiedzialnej za zarządzanie lub członka organów administracyjnych; lub
 - b) w przypadku przedterminowego zakończenia okresu urzędowania — jeżeli istnieją wątpliwości co do uzasadnienia takiego przedterminowego zakończenia.
3. Nie jest dozwolone zajmowanie jakiegokolwiek stanowiska ani wykonywanie jakichkolwiek obowiązków zawodowych, posiadanie jakichkolwiek interesów lub powiązań gospodarczych, bezpośrednio lub pośrednio, w przedsiębiorstwie zintegrowanym pionowo lub jakiegokolwiek jego części lub z kontrolującymi go wspólnikami lub akcjonariuszami innymi niż operator systemu przesyłowego przez okres trzech lat przed powołaniem osób odpowiedzialnych za zarządzanie lub członków organów administracyjnych operatora systemu przesyłowego, podlegających przepisom niniejszego ustępu.

4. Osoby odpowiedzialne za zarządzanie lub członkowie organów administracyjnych oraz pracownicy operatora systemu przesyłowego nie mogą zajmować jakiegokolwiek innego stanowiska ani wykonywać jakichkolwiek innych obowiązków zawodowych, posiadać jakichkolwiek innych interesów lub powiązań gospodarczych, bezpośrednio lub pośrednio, w jakiegokolwiek innej części przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo lub z kontrolującymi go współnikami lub akcjonariuszami.

5. Osoby odpowiedzialne za zarządzanie lub członkowie organów administracyjnych oraz pracownicy operatora systemu przesyłowego nie mogą, bezpośrednio ani pośrednio, posiadać żadnych interesów w jakiegokolwiek części przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo innej niż operator systemu przesyłowego ani otrzymywać od niej żadnych korzyści finansowych. Ich wynagrodzenie nie zależy od działalności ani wyników przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo innej niż działalność lub wyniki operatora systemu przesyłowego.

6. Gwarantuje się skuteczne prawo odwołania do organu regulacyjnego w przypadku jakichkolwiek skarg wnoszonych przez osoby odpowiedzialne za zarządzanie lub członków organów administracyjnych operatora systemu przesyłowego w związku z przedterminowym zakończeniem okresu urzędowania.

7. Po zakończeniu okresu urzędowania w strukturach operatora systemu przesyłowego osoby odpowiedzialne za zarządzanie nim lub członkowie jego organów administracyjnych nie mogą zajmować żadnego stanowiska ani wykonywać jakichkolwiek obowiązków zawodowych, mieć interesów lub powiązań gospodarczych, bezpośrednio lub pośrednio, w przedsiębiorstwie zintegrowanym pionowo lub w jakiegokolwiek jego części lub z kontrolującymi go współnikami lub akcjonariuszami przez okres nie mniej niż czterech lat.

8. ust. 3 ma zastosowanie do większości osób odpowiedzialnych za zarządzanie lub członków organów administracyjnych operatora systemu przesyłowego.

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie lub członkowie organów administracyjnych operatora systemu przesyłowego, którzy nie podlegają przepisom ust. 3, nie mogą wykonywać jakiegokolwiek działalności zarządczej ani innej odnośnej działalności w przedsiębiorstwie zintegrowanym pionowo przez okres co najmniej sześciu miesięcy przed ich powołaniem.

Pierwszy akapit niniejszego ustępu oraz ust. 4–7 mają zastosowanie do osób należących do kierownictwa wykonawczego i do osób bezpośrednio im podległych w sprawach związanych z eksploatacją, utrzymywaniem lub rozbudową sieci.

Artykuł 20

Organ nadzorujący

1. Operator systemu przesyłowego posiada organ nadzorujący, odpowiedzialny za podejmowanie decyzji, które mogą mieć znaczący wpływ na wartość aktywów współników lub akcjonariuszy operatora systemu przesyłowego, w szczególności za decyzje dotyczące zatwierdzenia rocznego i dotyczącego dłuższych okresów planu finansowego, poziomu zadłużenia operatora systemu przesyłowego i wielkości dywidendy wypłacanej współnikom lub akcjonariuszom. Decyzje należące do kompetencji organu nadzorującego nie obejmują decyzji związanych z bieżącą działalnością operatora systemu przesyłowego i zarządzaniem siecią oraz działań związanych z przygotowaniem dziesięcioletniego planu rozwoju sieci opracowywanego zgodnie z art. 22.

2. Organ nadzorujący składa się z członków reprezentujących przedsiębiorstwo zintegrowane pionowo, członków reprezentujących współników lub akcjonariuszy będących stronami trzecimi oraz, w przypadku gdy jest to przewidziane w odpowiednich przepisach państw członkowskich — członków reprezentujących inne zainteresowane strony, takich jak pracowników operatora systemu przesyłowego.

3. Artykuł 19 ust. 2 akapit pierwszy oraz art. 19 ust. 3–7 mają zastosowanie do co najmniej połowy członków organu nadzorującego minus jedna osoba.

Artykuł 19 ust. 2 akapit drugi lit. b) ma zastosowanie do wszystkich członków organu nadzorującego.

Artykuł 21

Program zgodności i inspektor do spraw zgodności

1. Państwa członkowskie zapewniają, aby operatorzy systemów przesyłowych ustanowili i wdrażali program zgodności, który określa środki podejmowane w celu zapewnienia wyeliminowania działań dyskryminacyjnych oraz zapewnienia odpowiedniego monitorowania zgodności z tym programem. W programie zgodności określa się szczegółowe obowiązki pracowników związane z osiągnięciem tych celów. Program ten podlega zatwierdzeniu przez organ regulacyjny. Bez uszczerbku dla uprawnień krajowego organu regulacji energetyki, zgodność z programem jest niezależnie monitorowana przez inspektora do spraw zgodności.

2. Inspektor do spraw zgodności powoływany jest przez organ nadzorujący, z zastrzeżeniem zatwierdzenia przez organ regulacyjny. Organ regulacyjny może odmówić zatwierdzenia inspektora do spraw zgodności wyłącznie z przyczyn braku niezależności lub kompetencji zawodowych. Inspektorem do spraw zgodności może być osoba fizyczna lub prawna. Artykuł 19 ust. 2–8 ma zastosowanie do inspektora do spraw zgodności.

3. Inspektor do spraw zgodności odpowiada za:

- monitorowanie wdrażania programu zgodności;
- opracowywanie sprawozdania rocznego określającego środki podjęte w celu wdrożenia programu zgodności i za przedłożenie go organowi regulacyjnemu;
- składanie sprawozdań organowi nadzorującemu i wydawanie zaleceń dotyczących programu zgodności i jego wdrażania;
- powiadamianie organu regulacyjnego o wszelkich istotnych naruszeniach w zakresie wdrażania programu zgodności; oraz
- składanie organowi regulacyjnemu sprawozdań dotyczących wszelkich powiązań handlowych i finansowych między przedsiębiorstwem zintegrowanym pionowo a operatorem systemu przesyłowego.

4. Inspektor spraw zgodności przedkłada organowi regulacyjnemu propozycje decyzji w sprawie planu inwestycyjnego lub w sprawie poszczególnych inwestycji w sieć. Ma to miejsce najpóźniej w chwili przedstawienia tych propozycji organowi nadzorującemu przez kierownictwo lub właściwy organ administracyjny operatora systemu przesyłowego.

5. W przypadku gdy przedsiębiorstwo zintegrowane pionowo, podczas walnego zgromadzenia lub w drodze głosowania członków powołanego przez siebie organu nadzorującego, sprzeciwi się przyjęciu decyzji, czego skutkiem będzie niemożność dokonania lub opóźnienie inwestycji, które zgodnie z dziesięcioletnim planem rozwoju miały być zrealizowane w ciągu trzech kolejnych lat, inspektor do spraw zgodności powiadamia o tym organ regulacyjny, który działa w takim przypadku zgodnie z art. 22.

6. Warunki regulujące mandat lub warunki zatrudnienia inspektora do spraw zgodności, w tym czas trwania jego mandatu, podlegają zatwierdzeniu przez organ regulacyjny. Warunki te zapewniają niezależność inspektora do spraw zgodności, w tym poprzez zapewnienie mu wszystkich zasobów niezbędnych do wykonywania jego zadań. Przez czas trwania swojego mandatu inspektor do spraw zgodności nie może zajmować, pośrednio ani bezpośrednio, żadnego innego stanowiska, pełnić jakichkolwiek innych zadań ani mieć jakichkolwiek innych interesów w jakiegokolwiek części przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo lub z taką jego częścią lub z jej wspólnikami lub akcjonariuszami posiadającymi pakiet kontrolny.

7. Inspektor do spraw zgodności składa organowi regulacyjnemu regularne sprawozdania ustne lub pisemne i jest uprawniony do składania regularnego sprawozdania ustnego lub pisemnego organowi nadzorującemu operatora systemu przesyłowego.

8. Inspektor do spraw zgodności może brać udział we wszelkich posiedzeniach kierownictwa lub organów administracyjnych operatora systemu przesyłowego oraz w posiedzeniach organu nadzorującego i w walnych zgromadzeniach. Inspektor do spraw zgodności bierze udział we wszystkich posiedzeniach, na których omawiane są następujące kwestie:

- a) warunki dostępu do sieci określone w rozporządzeniu (WE) nr 714/2009, w szczególności dotyczące taryf, usług związanych z dostępem stron trzecich, alokacji zdolności i zarządzania ograniczeniami, przejrzystości, bilansowania i rynków wtórnych;
- b) przedsięwzięcia podjęte w celu eksploatacji, utrzymania i rozbudowy systemu przesyłowego, w tym również inwestycje w połączenia wzajemne i połączenia;
- c) zakup lub sprzedaż energii niezbędnej do eksploatacji systemu przesyłowego.

9. Inspektor do spraw zgodności monitoruje przestrzeganie art. 16 przez operatora systemu przesyłowego.

10. Inspektor do spraw zgodności ma dostęp do wszystkich stosownych danych i do biur operatora systemu przesyłowego, a także do wszystkich informacji niezbędnych do wykonywania swojego zadania.

11. Po uprzednim zatwierdzeniu przez organ regulacyjny organ nadzorujący może odwołać inspektora do spraw zgodności. Odwołuje on inspektora do spraw zgodności z przyczyn braku niezależności lub kompetencji zawodowych na wniosek organu regulacyjnego.

12. Inspektor do spraw zgodności ma dostęp do biur operatora systemu przesyłowego, bez uprzedniego zawiadomienia.

Artykuł 22

Rozbudowa sieci i uprawnienia do podejmowania decyzji inwestycyjnych

1. Każdego roku operatorzy systemów przesyłowych przedstawiają organowi regulacyjnemu dziesięcioletni plan rozwoju sieci oparty na istniejącej i prognozowanej podaży i popycie, po konsultacji ze wszystkimi właściwymi zainteresowanymi stronami. Ten plan rozwoju sieci zawiera skuteczne środki w celu zagwarantowania wystarczalności systemu i bezpieczeństwa dostaw.

2. W szczególności dziesięcioletni plan rozwoju sieci:

- a) wskazuje uczestnikom rynku najważniejszą infrastrukturę przesyłową, którą należy zbudować lub zmodernizować w ciągu następujących dziesięciu lat;
- b) zawiera wszelkie inwestycje, o których już zadecydowano, i określa nowe inwestycje, które muszą być zrealizowane w ciągu najbliższych trzech lat; oraz
- c) określa ramy czasowe dla wszystkich projektów inwestycji.

3. Przy opracowywaniu dziesięcioletniego planu rozwoju sieci operator systemu przesyłowego przyjmuje rozsądne założenia dotyczące rozwoju wytwarzania, dostaw, zużycia i wymiany z innymi krajami, z uwzględnieniem planów inwestycyjnych dotyczących sieci regionalnych i o zasięgu wspólnotowym.

4. Organ regulacyjny konsultuje się w sprawie dziesięcioletniego planu rozwoju sieci ze wszystkimi obecnymi lub potencjalnymi użytkownikami systemu w sposób otwarty i przejrzysty. Od osób lub przedsiębiorstw, które twierdzą, że są potencjalnymi użytkownikami systemu, można wymagać uzasadnienia tych twierdzeń. Organ regulacyjny podaje do publicznej wiadomości wyniki procesu konsultacji, w szczególności możliwe potrzeby inwestycyjne.

5. Organ regulacyjny bada, czy dziesięcioletni plan rozwoju sieci obejmuje wszystkie potrzeby inwestycyjne określone w procesie konsultacji i czy jest spójny z niewiążącym dziesięcioletnim planem rozwoju sieci o zasięgu wspólnotowym („plan rozwoju sieci o zasięgu wspólnotowym”), o którym mowa w art. 8 ust. 3 lit. b) rozporządzenia (WE) nr 714/2009. Jeżeli pojawią się jakiegokolwiek wątpliwości co do spójności z planem rozwoju sieci o zasięgu wspólnotowym, organ regulacyjny konsultuje się z Agencją. Organ regulacyjny może zwrócić się do operatora systemu przesyłowego, aby zmienił swój dziesięcioletni plan rozwoju sieci.

6. Organ regulacyjny monitoruje i ocenia wdrażanie dziesięcioletniego planu rozwoju sieci.

7. W przypadku gdy operator systemu przesyłowego — z przyczyn innych niż nadrzędne przyczyny niezależne od niego — nie zrealizuje inwestycji, która, zgodnie z dziesięcioletnim planem rozwoju sieci, miała być zrealizowana w ciągu najbliższych trzech lat, państwa członkowskie zapewniają, aby organ regulacyjny został zobowiązany do podjęcia co najmniej jednego z następujących środków w celu zapewnienia realizacji danej inwestycji, jeżeli inwestycja ta jest w dalszym ciągu istotna w oparciu o najnowszy dziesięcioletni plan rozwoju sieci:

- a) zobowiązanie operatora systemu przesyłowego do zrealizowania danej inwestycji;
- b) zorganizowanie otwartej dla wszystkich inwestorów procedury przetargowej na daną inwestycję; lub
- c) zobowiązanie operatora systemu przesyłowego do zaakceptowania podwyższenia kapitału, aby sfinansować niezbędne inwestycje i umożliwić niezależnym inwestorom udział w kapitale.

W przypadku gdy organ regulacyjny wykonuje swoje uprawnienia zgodnie z lit. b) pierwszego akapitu, może on zobowiązać operatora systemu przesyłowego do zaakceptowania jednego lub większej liczby poniższych warunków:

- a) finansowania przez jakąkolwiek stronę trzecią;
- b) budowy przez jakąkolwiek stronę trzecią;
- c) samodzielnej budowy odpowiedniego aktywu;
- d) samodzielnej eksploatacji odpowiedniego aktywu.

Operator systemu przesyłowego udziela inwestorom wszystkich informacji niezbędnych do realizacji inwestycji, przyłącza nowe aktywa do sieci przesyłowej oraz dokłada wszelkich starań, aby ułatwić realizację projektu tej inwestycji.

Stosowne uzgodnienia dotyczące finansowania podlegają zatwierdzeniu przez organ regulacyjny.

8. W przypadku gdy organ regulacyjny wykonywał swoje uprawnienia zgodnie z ust. 7 akapit pierwszy, odpowiednie uregulowania taryfowe uwzględniają koszty danych inwestycji.

Artykuł 23

Uprawnienia do podejmowania decyzji w odniesieniu do przyłączania nowych elektrowni do systemu przesyłowej

1. Operator systemu przesyłowego ustanawia i publikuje przejrzyste i skuteczne procedury niedyskryminacyjnego przyłączania nowych elektrowni do systemu przesyłowego. Procedury te podlegają zatwierdzeniu przez krajowe organy regulacyjne.

2. Operator systemu przesyłowego nie jest uprawniony do odmowy przyłączenia nowej elektrowni ze względu na możliwe przyszłe ograniczenia dostępnych zdolności sieci, takie jak ograniczenia w odległych częściach systemu przesyłowego. Operator systemu przesyłowego dostarcza niezbędnych informacji.

3. Operator systemu przesyłowego nie jest uprawniony do odmowy przyłączenia nowego punktu ze względu na dodatkowe koszty związane z koniecznością zwiększenia zdolności elementów systemu położonych w pobliżu tego punktu przyłączeniowego.

ROZDZIAŁ VI

EKSPLOATACJA SYSTEMU DYSTRYBUCYJNEGO

Artykuł 24

Wyznaczanie operatorów systemów dystrybucyjnych

Państwa członkowskie wyznaczają jednego lub większą liczbę operatorów systemów dystrybucyjnych — lub zobowiązują przedsiębiorstwa posiadające systemy dystrybucyjne lub które są odpowiedzialne za systemy dystrybucyjne do ich wyznaczenia — na okres czasu, który ma być określony przez państwa członkowskie, uwzględniając efektywność i rachunek ekonomiczny. Państwa członkowskie zapewniają, aby operatorzy systemów dystrybucyjnych działali zgodnie z art. 25, 26 i 27.

Artykuł 25

Zadania operatorów systemów dystrybucyjnych

1. Operator systemu dystrybucyjnego jest odpowiedzialny za zapewnienie długoterminowej zdolności systemu do zaspokajania uzasadnionego zapotrzebowania na dystrybucję energii elektrycznej, za eksploatację, utrzymanie i rozbudowę w warunkach opłacalności ekonomicznej bezpiecznego, niezawodnego i wydajnego systemu dystrybucji energii elektrycznej na swoim obszarze z należyтым poszanowaniem środowiska i efektywności energetycznej.

2. W żadnym przypadku operator systemu dystrybucyjnego nie stosuje dyskryminacji między użytkownikami systemu lub kategoriami użytkowników systemu, w szczególności na korzyść powiązanych z nim przedsiębiorstw.

3. Operator systemu dystrybucyjnego dostarcza użytkownikom systemu informacje niezbędne im do skutecznego dostępu do systemu, w tym również korzystania z niego.

4. Państwo członkowskie może wymagać od operatora systemu dystrybucyjnego, aby dysponując instalacjami wytwarzającymi energię elektryczną, przyznawał pierwszeństwo tym instalacjom, które wykorzystują odnawialne źródła energii lub odpady, lub tym, które produkują energię cieplną w skojarzeniu z energią elektryczną.

5. Każdy operator systemu dystrybucyjnego zaopatruje się w swoim systemie w energię, którą zużywa na pokrycie strat i zdolności rezerwowej, zgodnie z przejrzystymi, niedyskryminacyjnymi i opartymi na warunkach rynkowych procedurami, w każdym przypadku gdy pełni taką funkcję. Wymóg ten pozostaje bez uszczerbku dla wykorzystywania energii elektrycznej nabytej na mocy umów zawartych przed dniem 1 stycznia 2002 r.

6. W przypadku gdy operator systemu dystrybucyjnego jest odpowiedzialny za bilansowanie systemu dystrybucyjnego, zasady przyjęte przez niego w tym celu są obiektywne, przejrzyste, niedyskryminacyjne oraz obejmują zasady dotyczące opłat od użytkowników ich sieci za niezbilansowanie energii. Warunki świadczenia takich usług przez operatorów systemu dystrybucyjnego, w tym również zasady i taryfy, ustanawiane są zgodnie z art. 37 ust. 6 w sposób niedyskryminacyjny i odzwierciedlający koszty oraz są publikowane.

7. Przy planowaniu rozbudowy sieci dystrybucyjnej operator systemu dystrybucyjnego uwzględni środki związane z efektywnością energetyczną/zarządzaniem popytem lub wytwarzanie rozproszone, które mogłyby zastąpić potrzebę modernizacji lub wymiany zdolności.

Artykuł 26

Rozdział operatorów systemu dystrybucyjnego

1. W przypadku gdy operator systemu dystrybucyjnego jest częścią przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo, musi on być niezależny — przynajmniej w zakresie formy prawnej, organizacji i podejmowania decyzji — od innych działalności niezwiązanych z dystrybucją. Zasady te nie tworzą obowiązku wydzielenia własności aktywów systemu dystrybucyjnego od przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo.

2. Oprócz wymogów zawartych w ust. 1, w przypadku gdy operator systemu dystrybucyjnego stanowi część przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo, musi on być niezależny w zakresie swojej organizacji i uprawnień do podejmowania decyzji od innych działalności niezwiązanych z dystrybucją. Aby to osiągnąć, stosuje się następujące kryteria minimalne:

- a) osoby odpowiedzialne za zarządzanie operatorem systemu dystrybucyjnego nie uczestniczą w strukturach przedsiębiorstwa energetycznego zintegrowanego pionowo odpowiedzialnego, bezpośrednio lub pośrednio, za bieżącą działalność w zakresie wytwarzania, przesyłu i dostaw energii elektrycznej;
- b) podjęte zostać muszą odpowiednie środki w celu zapewnienia, aby interesy zawodowe osób odpowiedzialnych za zarządzanie operatorem systemu dystrybucyjnego były uwzględniane w sposób pozwalający tym osobom na niezależne działanie;
- c) operator systemu dystrybucyjnego musi posiadać skuteczne uprawnienia do podejmowania decyzji, niezależnie od zintegrowanego przedsiębiorstwa energetycznego, w odniesieniu do aktywów niezbędnych do eksploatacji, utrzymywania lub rozbudowy sieci. Aby móc wykonywać te zadania, operator systemu dystrybucyjnego dysponuje niezbędnymi zasobami, w tym zasobami kadrowymi, technicznymi, fizycznymi i finansowymi. Nie stanowi to przeszkody dla funkcjonowania

odpowiednich mechanizmów koordynacyjnych dla zapewnienia ochrony praw przedsiębiorstwa macierzystego do nadzoru gospodarczego i nad zarządzaniem w odniesieniu do zysku z aktywów w przedsiębiorstwie zależnym, regulowanych pośrednio zgodnie z art. 37 ust. 6. W szczególności umożliwia to przedsiębiorstwu macierzystemu zatwierdzanie rocznego planu finansowego lub innego równoważnego instrumentu operatora systemu dystrybucyjnego oraz ustalenie całkowitych ograniczeń dotyczących poziomu zadłużenia jego przedsiębiorstwa zależnego. Nie pozwala to natomiast przedsiębiorstwu macierzystemu na wydawanie poleceń w odniesieniu do bieżącej działalności ani w odniesieniu do indywidualnych decyzji dotyczących budowy lub modernizacji linii dystrybucyjnych, które nie wykraczają poza założenia zatwierzonego planu finansowego lub innego równoważnego instrumentu; oraz

- d) operator systemu dystrybucyjnego musi ustanowić program zgodności określający środki podejmowane w celu wyeliminowania praktyk dyskryminacyjnych, a także zapewnia odpowiednie monitorowanie jego przestrzegania. W programie zgodności określa się szczegółowe obowiązki pracowników związane z osiągnięciem tego celu; osoba lub organ odpowiedzialny za monitorowanie programu zgodności, inspektor do spraw zgodności operatora systemu dystrybucyjnego, przedkłada organowi regulacyjnemu, o którym mowa w art. 35 ust. 1, roczne sprawozdanie przedstawiające zastosowane środki; sprawozdanie to jest publikowane. Inspektor do spraw zgodności operatora systemu dystrybucyjnego musi być w pełni niezależny oraz mieć dostęp do wszystkich niezbędnych informacji operatora systemu dystrybucyjnego i wszelkich powiązanych przedsiębiorstw, w celu wypełniania swojego zadania.

3. W przypadku gdy operator systemu dystrybucyjnego jest częścią przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo, państwa członkowskie zapewniają monitorowanie działalności operatora systemu dystrybucyjnego przez organy regulacyjne lub inne właściwe podmioty, tak, aby nie mógł on wykorzystywać swojego zintegrowania pionowego w celu zakłócania konkurencji. W szczególności pionowo zintegrowani operatorzy systemu dystrybucyjnego nie mogą powodować — w zakresie komunikacji i marki — nieporozumień w odniesieniu do odrębnej tożsamości części przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo zajmującej się dostawami.

4. Państwa członkowskie mogą podjąć decyzję o niestosowaniu ust. 1, 2 i 3 wobec zintegrowanych przedsiębiorstw energetycznych obsługujących mniej niż 100 000 przyłączonych odbiorców lub obsługujących małe systemy wydzielone.

Artykuł 27

Zasady poufności obowiązujące operatorów systemów dystrybucyjnych

Bez uszczerbku dla art. 30 lub jakiegokolwiek innego prawnego obowiązku ujawniania informacji operator systemu dystrybucyjnego zachowuje poufność informacji handlowych podlegających szczególnej ochronie, które uzyskał w trakcie swojej działalności, oraz zapobiega ujawnieniu w sposób dyskryminacyjny informacji o swojej własnej działalności, które mogą być źródłem korzyści handlowych.

Artykuł 28

Zamknięte systemy dystrybucyjne

1. Państwa członkowskie mogą postanowić, że krajowe organy regulacyjne lub inne właściwe organy klasyfikują system dystrybuujący energię elektryczną na ograniczonym geograficznie obszarze zakładu przemysłowego, obiektu handlowego lub miejsca świadczenia usług wspólnych i niezaopatrujący odbiorców będących gospodarstwami domowymi, bez uszczerbku dla ust. 4, jako zamknięty system dystrybucyjny, jeżeli:

- a) ze szczególnych względów technicznych lub bezpieczeństwa procesy eksploatacji lub wytwarzania użytkowników tego systemu są zintegrowane; lub
- b) system ten dystrybuuje energię elektryczną głównie do właściciela lub operatora systemu lub do powiązanych z nim przedsiębiorstw.

2. Państwa członkowskie mogą postanowić, że krajowe organy regulacyjne zwolnią operatora zamkniętego systemu dystrybucyjnego z:

- a) zawartego w art. 25 ust. 5 wymogu dostarczania energii, którą zużywa on na pokrycie strat i zdolności rezerwowej w swoim systemie zgodnie z przejrzystymi, niedyskryminacyjnymi i opartymi na warunkach rynkowych procedurami;
- b) zawartego w art. 32 ust. 1 wymogu, zgodnie z którym taryfy lub metody stosowane do ich kalkulacji są zatwierdzane przed ich wejściem w życie zgodnie z art. 37.

3. W przypadku gdy przyznano zwolnienie zgodnie z ust. 2, mające zastosowanie taryfy lub metody stosowane do ich kalkulacji poddaje się przeglądowi i zatwierdzeniu zgodnie z art. 37 na wniosek użytkownika zamkniętego systemu dystrybucyjnego.

4. Użytkowanie systemu w niewielkim zakresie przez niewielką liczbę gospodarstw domowych pozostających z właścicielem systemu dystrybucyjnego w stosunku zatrudnienia lub podobnym oraz położonych na obszarze obsługiwanych przez zamknięty system dystrybucyjny nie wyklucza przyznania zwolnienia na mocy ust. 2.

Artykuł 29

Operator systemów połączonych

Artykuł 26 ust. 1 nie uniemożliwia funkcjonowania operatora połączonego systemu przesyłowego i dystrybucyjnego, pod warunkiem że operator ten spełnia wymogi określone w art. 9 ust. 1 lub 13 i 14 lub w rozdziale V albo jest objęty zakresem art. 44 ust. 2.

ROZDZIAŁ VII

ROZDZIAŁ I PRZEJRZYSTOŚĆ RACHUNKOWOŚCI

Artykuł 30

Prawo wglądu do rachunkowości

1. Państwa członkowskie lub jakikolwiek wyznaczony przez nie właściwy organ, w tym organy regulacyjne, o których mowa

w art. 35, w zakresie, w jakim jest to niezbędne do wykonywania ich zadań, uprawnione są do wglądu do rachunkowości przedsiębiorstw energetycznych zgodnie z art. 31.

2. Państwa członkowskie i każdy wyznaczony przez nie właściwy organ, w tym również organy regulacyjne, zachowują poufność informacji handlowych podlegających szczególnej ochronie. Państwa członkowskie mogą przewidzieć ujawnienie takich informacji, gdy jest to niezbędne do wykonywania przez właściwe organy ich funkcji.

Artykuł 31

Rozdział rachunkowości

1. Państwa członkowskie podejmują niezbędne kroki w celu zapewnienia, aby rachunkowość przedsiębiorstw energetycznych prowadzona była zgodnie z ust. 2 i 3.

2. Przedsiębiorstwa energetyczne, niezależnie od ich struktury własności lub formy prawnej, sporządzają, poddają kontroli i publikują swoje roczne sprawozdania finansowe zgodnie z przepisami prawa krajowego dotyczącymi rocznych sprawozdań finansowych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, spółek komandytowo-akcyjnych lub spółek akcyjnych, przyjętymi zgodnie z czwartą dyrektywą Rady 78/660/EWG z dnia 25 lipca 1978 r. wydaną na podstawie art. 44 ust. 2 lit. g) (*) Traktatu, w sprawie rocznych sprawozdań finansowych niektórych rodzajów spółek (1).

Przedsiębiorstwa, które nie mają obowiązku prawnego publikacji rocznych sprawozdań finansowych, przechowują w swojej siedzibie głównej po jednym ich egzemplarzu do wglądu publicznego.

3. Przedsiębiorstwa energetyczne prowadzą w swojej wewnętrznej rachunkowości odrębne księgi rachunkowe dla każdego rodzaju swojej działalności w zakresie przesyłu i dystrybucji, tak jak byłyby do tego zobowiązane, gdyby odrębne działalności były prowadzone przez odrębne przedsiębiorstwa, w celu uniknięcia dyskryminacji, subsydiowania skrośnego i zakłócenia konkurencji. Prowadzą one również rachunkowość, która może być skonsolidowana, dla innych rodzajów działalności dotyczącej energii elektrycznej niezwiązanych z przesyłem ani dystrybucją. Do dnia 1 lipca 2007 r. przedsiębiorstwa te prowadzą oddzielną rachunkowość dla działalności w zakresie dostaw dla odbiorców uprawnionych oraz dla działalności w zakresie dostaw dla odbiorców innych niż uprawnieni. W rachunkowości wykazuje się dochód wynikający z własności systemu przesyłowego lub dystrybucyjnego. W stosownych przypadkach przedsiębiorstwa prowadzą skonsolidowaną rachunkowość dla innych rodzajów działalności niezwiązanej z energią elektryczną. Wewnętrzna rachunkowość obejmuje bilans oraz rachunek zysków i strat dla każdego rodzaju działalności.

4. Kontrola, o której mowa w ust. 2, weryfikuje w szczególności przestrzeganie obowiązku unikania dyskryminacji i subsydiowania skrośnego, o którym mowa w ust. 3.

(*) Tytuł dyrektywy 78/660/EWG został skorygowany, aby uwzględnić zmianę numeracji artykułów Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską zgodnie z art. 12 traktatu z Amsterdamu; pierwotne odniesienie prowadziło do art. 54 ust. 3 lit. g).

(1) Dz.U. L 222 z 14.8.1978, s. 11.

ROZDZIAŁ VIII

ORGANIZACJA DOSTĘPU DO SYSTEMU

Artykuł 32

Dostęp stron trzecich

1. Państwa członkowskie zapewniają wdrożenie systemu dostępu stron trzecich do systemu przesyłowego i dystrybucyjnego opartego na opublikowanych taryfach, mającego zastosowanie do wszystkich uprawnionych odbiorców oraz stosowanego obiektywnie i bez dyskryminacji pomiędzy użytkownikami systemu. Państwa członkowskie zapewniają, aby te taryfy lub metody stosowane do ich kalkulacji były zatwierdzane przed ich wejściem w życie zgodnie z art. 37, a także zapewniają publikację tych taryf oraz metod — w przypadku gdy zatwierdzane są jedynie metody — przed ich wejściem w życie.

2. Operator systemu przesyłowego lub dystrybucyjnego może odmówić dostępu w przypadku gdy nie dysponuje niezbędną zdolnością. Odmowa musi być należycie uzasadniona, w szczególności z uwzględnieniem art. 3, na podstawie obiektywnych oraz uzasadnionych technicznie i gospodarczo kryteriów. Organy regulacyjne — w przypadku gdy państwa członkowskie tak postanowiły — lub państwa członkowskie zapewniają, aby kryteria te były spójnie stosowane i, aby użytkownik systemu, któremu odmówiono dostępu, mógł skorzystać z procedury rozstrzygania sporów. Organy regulacyjne zapewniają również, w stosownych przypadkach i gdy ma miejsce odmowa dostępu, aby operator systemu przesyłowego lub dystrybucyjnego dostarczał stosownych informacji o środkach, jakie byłyby konieczne dla usprawnienia sieci. Od strony występującej o takie informacje można wymagać uzasadnionej opłaty odzwierciedlającej koszt dostarczenia takich informacji.

Artykuł 33

Otwarcie rynku i wzajemność

1. Państwa członkowskie zapewniają, aby uprawnionymi odbiorcami byli:

- a) do dnia 1 lipca 2004 r. — uprawnieni odbiorcy określeni w art. 19 ust. 1–3 dyrektywy 96/92/WE. Państwa członkowskie publikują, do dnia 31 stycznia każdego roku, kryteria określania tych uprawnionych odbiorców;
- b) od dnia 1 lipca 2004 r. — wszyscy odbiorcy niebędący gospodarstwami domowymi;
- c) od dnia 1 lipca 2007 r. — wszyscy odbiorcy.

2. W celu uniknięcia braku równowagi przy otwieraniu rynków energii elektrycznej:

- a) umowy na dostawę energii elektrycznej zawierane z uprawnionymi odbiorcami systemu innego państwa członkowskiego nie są zabronione, jeżeli odbiorca jest uważany za uprawnionego w obu systemach; oraz

- b) w przypadku odmowy wykonania transakcji, o których mowa w lit. a), ze względu na to, że odbiorca jest uprawniony tylko w jednym z dwu systemów, Komisja może, uwzględniając sytuację na rynku i wspólny interes, zobowiązać stronę odmawiającą do wykonania żądanej dostawy na wniosek państwa członkowskiego, na którego obszarze znajduje się uprawniony odbiorca.

Artykuł 34

Linie bezpośrednie

1. Państwa członkowskie przyjmują niezbędne środki, aby umożliwić:

- a) wszystkim producentom energii elektrycznej i przedsiębiorstwom dostarczającym energię elektryczną na ich terytorium zaopatrywanie linią bezpośrednią swoich własnych obiektów, przedsiębiorstw zależnych i uprawnionych odbiorców; oraz
- b) zaopatrywanie linią bezpośrednią wszystkich uprawnionych odbiorców na ich terytorium przez producenta i przedsiębiorstwa dostarczające energię elektryczną.

2. Państwa członkowskie określają kryteria dotyczące przyznawania zezwoleń na budowę linii bezpośrednich na ich terytorium. Kryteria te są obiektywne i niedyskryminacyjne.

3. Możliwość dostawy energii elektrycznej linią bezpośrednią, o której mowa w ust. 1 niniejszego artykułu, nie wpływa na możliwość zawierania umów na dostawę energii elektrycznej zgodnie z art. 32.

4. Państwa członkowskie mogą uzależnić wydanie zezwolenia na budowę linii bezpośredniej od odmowy dostępu do sieci na podstawie art. 32, w stosownych przypadkach, lub od wszczęcia procedury rozstrzygania sporów zgodnie z art. 37.

5. Państwa członkowskie mogą odmówić udzielenia zezwolenia na linię bezpośrednią, jeśli udzielenie takiego zezwolenia naruszyłoby art. 3. Odmowa musi być należycie uzasadniona.

ROZDZIAŁ IX

KRAJOWE ORGANY REGULACYJNE

Artykuł 35

Wyznaczanie i niezależność organów regulacyjnych

1. Każde państwo członkowskie wyznacza jeden krajowy organ regulacyjny na poziomie krajowym.

2. Ustęp 1 niniejszego artykułu pozostaje bez uszczerbku dla możliwości wyznaczenia innych organów regulacyjnych na poziomie regionalnym w państwach członkowskich, pod warunkiem że istnieje jeden wyższej rangi przedstawiciel pełniący funkcje przedstawicielskie i kontaktowe na poziomie Wspólnoty w Radzie Organów Regulacyjnych Agencji zgodnie z art. 14 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 713/2009.

3. W drodze odstępstwa od ust. 1 niniejszego artykułu, państwo członkowskie może wyznaczyć organy regulacyjne dla małych systemów w odrębnym geograficznie regionie, w którym zużycie w roku 2008 wyniosło mniej niż 3 % całości zużycia państwa członkowskiego, którego stanowi on część. Odstępstwo to pozostaje bez uszczerbku dla możliwości wyznaczenia jednego wyższej rangi przedstawiciela pełniącego funkcje przedstawicielskie i kontaktowe na poziomie Wspólnoty w Radzie Organów Regulacyjnych Agencji zgodnie z art. 14 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 713/2009.

4. Państwa członkowskie gwarantują niezależność organu regulacyjnego i zapewniają, aby wykonywał on swoje uprawnienia w sposób bezstronny i przejrzysty. W tym celu państwa członkowskie zapewniają, aby przy wykonywaniu zadań regulacyjnych powierzonych mu na mocy niniejszej dyrektywy i aktów powiązanych organ regulacyjny:

- a) był prawnie odrębny i funkcjonalnie niezależny od jakiegokolwiek innego podmiotu publicznego lub prywatnego;
- b) zapewniał, aby jego pracownicy oraz osoby odpowiedzialne za zarządzanie nim:
 - (i) działali niezależnie od wszelkich interesów rynkowych; oraz
 - (ii) przy wykonywaniu swoich zadań regulacyjnych nie zwracali się o bezpośrednie polecenia ani nie wykonywali bezpośrednich poleceń którejkolwiek rządu lub innego podmiotu publicznego lub prywatnego. Niniejszy wymóg pozostaje bez uszczerbku dla ścisłej współpracy, w stosownych przypadkach, z innymi właściwymi organami krajowymi oraz dla ogólnych wytycznych polityki opracowanych przez rząd niezwiązanych z uprawnieniami i obowiązkami regulacyjnymi na podstawie art. 37.

5. W celu ochrony niezależności organu regulacyjnego państwa członkowskie zapewniają w szczególności, aby:

- a) organ regulacyjny mógł podejmować niezależne decyzje, niezależnie od jakichkolwiek podmiotów politycznych, oraz posiadał co roku odrębne środki budżetowe i niezależność w wykonywaniu przyznanego budżetu oraz odpowiednie zasoby kadrowe i finansowe do wykonywania swoich obowiązków; oraz
- b) członkowie zarządu organu regulacyjnego lub, w przypadku braku zarządu, ścisłego kierownictwa organu regulacyjnego byli powoływani na ustaloną kadencję od pięciu do siedmiu lat, z możliwością jednokrotnego odnowienia.

W odniesieniu do akapitu pierwszego lit. b), państwa członkowskie zapewniają odpowiedni system rotacji w zarządzie lub ścisłym kierownictwie. Członkowie zarządu lub, w przypadku braku zarządu, ścisłego kierownictwa mogą zostać zwolnieni z pełnienia funkcji w trakcie swojej kadencji jedynie w przypadku gdy nie spełniają już warunków określonych w niniejszym artykule lub dopuścili się uchybienia w rozumieniu prawa krajowego.

Artykuł 36

Ogólne cele organu regulacyjnego

Wykonując zadania regulacyjne określone w niniejszej dyrektywie, organ regulacyjny podejmuje wszelkie rozsądne środki służące realizacji następujących celów w ramach swoich obowiązków i uprawnień określonych w art. 37, w ścisłym porozumieniu z innymi właściwymi organami krajowymi, w tym również z organami ochrony konkurencji, w stosownych przypadkach i bez uszczerbku dla ich kompetencji:

- a) promowanie, w ścisłej współpracy z Agencją, organami regulacyjnymi innych państw członkowskich oraz Komisją, konkurencyjnego, bezpiecznego i zrównoważonego pod względem środowiskowym rynku wewnętrznego energii elektrycznej we Wspólnocie, jak również skutecznego otwarcia rynku dla wszystkich odbiorców i dostawców we Wspólnocie oraz zapewnienie właściwych warunków wydajnej i niezawodnej eksploatacji sieci energii elektrycznej, przy uwzględnieniu celów długoterminowych;
- b) rozwój konkurencyjnych i właściwie funkcjonujących rynków regionalnych we Wspólnocie, z myślą o osiągnięciu celów, o których mowa w lit. a);
- c) zniesienie ograniczeń w handlu energią elektryczną między państwami członkowskimi, w tym również rozwój odpowiednich transgranicznych zdolności przesyłowych w celu zaspokojenia popytu i wzmocnienia integracji rynków krajowych, co może ułatwić swobodny przepływ energii elektrycznej we Wspólnocie;
- d) pomoc w najbardziej efektywny kosztowo sposób w rozwoju bezpiecznych, niezawodnych i skutecznych niedyskryminacyjnych systemów zorientowanych na konsumenta, wspieranie adekwatności systemu oraz, zgodnie z ogólnymi celami polityki energetycznej, efektywności energetycznej, a także integracji produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych na dużą i małą skalę oraz wytwarzania rozproszonego zarówno w sieciach przesyłowych, jak i dystrybucyjnych;
- e) ułatwianie dostępu do sieci dla nowych zdolności wytwórczych, w szczególności usuwanie barier, które mogłyby uniemożliwić dostęp nowych podmiotów wchodzących na rynek oraz energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii;
- f) zapewnianie, aby operatorzy systemu i użytkownicy systemu otrzymywali stosowne zachęty, zarówno krótko-, jak i długoterminowe, w celu zwiększenia wydajności w zakresie działania sieci oraz rozwijania integracji rynkowej;
- g) zapewnianie odbiorcom korzyści poprzez skuteczne funkcjonowanie ich rynku krajowego, wspieranie skutecznej konkurencji oraz pomoc w zapewnieniu ochrony konsumentów;
- h) pomoc w osiągnięciu wysokich standardów usługi powszechnej i usługi publicznej w odniesieniu do dostaw energii elektrycznej, przyczynianie się do ochrony odbiorców wrażliwych oraz do zgodności procesów wymiany niezbędnych danych w przypadku zmiany dostawcy przez odbiorcę.

Artykuł 37

Obowiązki i uprawnienia organu regulacyjnego

1. Do obowiązków organu regulacyjnego należy:

- a) ustalanie lub zatwierdzanie, na podstawie przejrzystych kryteriów, taryf przesyłowych lub dystrybucyjnych lub metod ich ustalania;
- b) zapewnienie dopełnienia przez operatorów systemów przesyłowych i dystrybucyjnych oraz, w stosownych przypadkach, właścicieli systemu, jak również przez wszelkie przedsiębiorstwa energetyczne, ich obowiązków zgodnie z niniejszą dyrektywą i z innymi właściwymi przepisami wspólnotowymi, w tym również w odniesieniu do kwestii transgranicznych;
- c) współpraca w zakresie kwestii transgranicznych z organem lub organami regulacyjnymi odnośnych państw członkowskich oraz z Agencją;
- d) przestrzeganie i wdrażanie wszelkich stosownych prawnie wiążących decyzji Agencji oraz Komisji;
- e) przedkładanie właściwym organom państw członkowskich, Agencji oraz Komisji corocznego sprawozdania z jego działalności i z wypełniania jego obowiązków; sprawozdanie to dotyczy podjętych środków oraz uzyskanych wyników w zakresie każdego z zadań wymienionych w niniejszym artykule;
- f) zapewnianie, aby nie występowało subsydiowanie skróśne między działalnością w zakresie przesyłu, dystrybucji i dostaw;
- g) monitorowanie planów inwestycyjnych operatorów systemów przesyłowych, a także zamieszczanie w jego sprawozdaniu rocznym oceny planu inwestycyjnego operatorów systemów przesyłowych w zakresie ich zgodności z planem rozwoju sieci o zasięgu wspólnotowym, o którym mowa w art. 8 ust. 3 lit. b) rozporządzenia (WE) nr 714/2009; ocena taka może zawierać zalecenia dokonania zmian w planach inwestycyjnych;
- h) monitorowanie zgodności oraz dokonywanie przeglądu dotychczasowego funkcjonowania zasad dotyczących bezpieczeństwa i niezawodności sieci, a także ustalanie i zatwierdzanie standardów i wymogów jakości usług oraz dostaw lub przyczynianie się do tego wraz z innymi właściwymi organami;
- i) monitorowanie poziomu przejrzystości, w tym cen hurtowych, oraz zapewnianie przestrzegania przez przedsiębiorstwa energii elektrycznej wymogów w zakresie przejrzystości;
- j) monitorowanie poziomu i skuteczności otwarcia rynku i konkurencji na poziomie hurtowym i detalicznym, w tym również na giełdach energii elektrycznej, a także cen dla odbiorców będących gospodarstwami domowymi, w tym systemów przedpłat, częstotliwości zmian dostawców, częstotliwości odłączenia od sieci, opłat za usługi konserwacyjne i ich wykonanie oraz skarg zgłaszanych przez odbiorców będących gospodarstwami domowymi, jak również wszelkich zakłóceń lub ograniczeń konkurencji, łącznie z dostarczaniem wszelkich stosownych informacji oraz przekazywaniem właściwym organom ochrony konkurencji wszelkich istotnych spraw;

- k) monitorowanie występowania restrykcyjnych praktyk umownych, w tym klauzul wyłączności, które mogą uniemożliwiać dużym odbiorcom innym niż gospodarstwa domowe jednoczesne zawieranie umów z więcej niż jednym dostawcą lub ograniczać ich wybór w tym zakresie, a w stosownych przypadkach powiadamianie o takich praktykach krajowych organów ochrony konkurencji;
- l) poszanowanie swobody zawierania umów w odniesieniu do umów na dostawy przerywalne, a także w odniesieniu do umów długoterminowych, pod warunkiem że są one zgodne z prawem wspólnotowym oraz spójne z politykami wspólnotowymi;
- m) monitorowanie czasu potrzebnego operatorom systemów przesyłowych i dystrybucyjnych do wykonania połączeń i napraw;
- n) pomoc w zapewnieniu, przy udziale innych właściwych organów, aby środki ochrony konsumenta, w tym środki określone w załączniku A, były skuteczne i egzekwowane;
- o) publikowanie co najmniej raz w roku zaleceń dotyczących zapewnienia zgodności cen dostaw z art. 3 oraz w stosownych przypadkach przekazywanie ich organom ochrony konkurencji;
- p) zapewnianie dostępu do danych dotyczących zużycia energii przez odbiorców, dostarczanie do ewentualnego wykorzystania łatwego do zrozumienia, ujednoliconego na poziomie krajowym formatu danych dotyczących zużycia oraz szybkiego dostępu wszystkich odbiorców do tego rodzaju danych zgodnie z lit. h) załącznika I;
- q) monitorowanie wdrażania zasad dotyczących funkcji i zakresu odpowiedzialności operatorów systemów przesyłowych, operatorów systemów dystrybucyjnych, dostawców i odbiorców oraz innych uczestników rynku zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 714/2009;
- r) monitorowanie inwestycji w zdolności wytwórcze w odniesieniu do bezpieczeństwa dostaw;
- s) monitorowanie współpracy technicznej między operatorami systemów przesyłowych ze Wspólnoty i z krajów trzecich;
- t) monitorowanie wdrażania środków zabezpieczających, o których mowa w art. 42; oraz
- u) przyczynianie się do zgodności procesów wymiany danych dla najważniejszych procesów rynkowych na poziomie regionalnym.

2. W przypadku gdy państwo członkowskie tak postanowiło, obowiązki monitorowania określone w ust. 1 mogą być wykonywane przez organy inne niż organ regulacyjny. W takim przypadku informacje będące wynikiem tego monitorowania są jak najszybciej udostępniane organowi regulacyjnemu.

Bez uszczerbku dla swoich szczególnych kompetencji oraz zgodnie z zasadami lepszego stanowienia prawa organy regulacyjne — zachowując jednocześnie swoją niezależność — konsultują się, w stosownych przypadkach, z operatorami systemów przesyłowych oraz, w stosownych przypadkach, ściśle współpracują z innymi właściwymi organami krajowymi podczas wykonywania obowiązków określonych w ust. 1.

Wszelkie zatwierdzenia wydawane przez organ regulacyjny lub Agencję na mocy niniejszej dyrektywy pozostają bez uszczerbku dla jakiegokolwiek należycie uzasadnionego przyszłego użycia swoich uprawnień przez organ regulacyjny zgodnie z niniejszym artykułem oraz dla jakichkolwiek sankcji nałożonych przez inne właściwe organy lub przez Komisję.

3. Oprócz obowiązków powierzonych mu na mocy z ust. 1 niniejszego artykułu, w przypadku gdy zgodnie z art. 13 wyznaczony został niezależny operator systemu, organ regulacyjny:

- a) monitoruje wypełnianie przez właściciela systemu przesyłowego i niezależnego operatora systemu ich obowiązków na mocy niniejszego artykułu oraz nakłada sankcje za ich niewypełnienie zgodnie z ust. 4 lit. d);
- b) monitoruje powiązania i przepływ informacji między niezależnym operatorem systemu a właścicielem systemu przesyłowego, aby zapewnić wypełnianie przez niezależnego operatora systemu jego obowiązków, a w szczególności zatwierdza umowy oraz pełni funkcję organu rozstrzygającego spory między niezależnym operatorem systemu a właścicielem systemu przesyłowego w przypadku jakiegokolwiek skargi złożonej przez którąkolwiek ze stron zgodnie z ust. 11;
- c) bez uszczerbku dla procedury przewidzianej w art. 13 ust. 2 lit. c) zatwierdza, dla pierwszego dziesięcioletniego planu rozwoju sieci, plany inwestycyjne oraz wieloletni plan rozbudowy sieci, przedkładane co roku przez niezależnego operatora systemu;
- d) zapewnia, aby taryfy za dostęp do sieci, pobierane przez niezależnych operatorów systemów, obejmowały wynagrodzenie dla właściciela sieci lub właścicieli sieci, zapewniające odpowiednie wynagrodzenie za korzystanie z aktywów sieci oraz wszelkich nowych inwestycji w sieci, pod warunkiem że są one przeprowadzane w warunkach opłacalności ekonomicznej i skutecznie;
- e) jest uprawniony do przeprowadzania inspekcji, w tym niezapowiedzianych, w obiektach właściciela systemu przesyłowego i niezależnego operatora systemu; oraz
- f) monitoruje stosowanie opłat ograniczeniowych pobieranych przez niezależnego operatora systemu zgodnie z art. 16 ust. 6 rozporządzenia (WE) nr 714/2009.

4. Państwa członkowskie zapewniają, aby organy regulacyjne otrzymały uprawnienia umożliwiające im wykonywanie obowiązków, o których mowa w ust. 1, 3 i 6, w sposób skuteczny i szybki. W tym celu organ regulacyjny ma przynajmniej następujące uprawnienia:

- a) do wydawania wiążących decyzji w odniesieniu do przedsiębiorstw energetycznych;
- b) do prowadzenia dochodzeń w sprawie funkcjonowania rynków energii elektrycznej oraz do podejmowania decyzji i nakładania wszelkich niezbędnych i proporcjonalnych środków na rzecz wspierania skutecznej konkurencji oraz zapewniania właściwego funkcjonowania rynku. W stosownych przypadkach organ regulacyjny jest również uprawniony do

współpracy z krajowym organem ochrony konkurencji oraz z organami regulacyjnymi rynków finansowych lub z Komisją przy prowadzeniu dochodzeń w zakresie prawa konkurencji;

- c) do wymagania od przedsiębiorstw energetycznych wszelkich informacji istotnych dla wykonania jego zadań, w tym uzasadnienia każdej odmowy udzielenia dostępu stronom trzecim oraz wszelkich informacji dotyczących środków niezbędnych do wzmocnienia sieci;
- d) do nakładania skutecznych, proporcjonalnych i odstraszających sankcji na przedsiębiorstwa energetyczne, które nie spełniają swoich obowiązków zgodnie z niniejszą dyrektywą lub ze wszelkimi właściwymi prawnie wiążącymi decyzjami organów regulacyjnych lub Agencji, lub do zaproponowania właściwemu sądowi nałożenia takich sankcji. Obejmuje to uprawnienie do nakładania lub do zaproponowania nałożenia na operatora systemu przesyłowego grzywny w wysokości do 10 % rocznych obrotów operatora systemu przesyłowego lub, w stosownych przypadkach, na przedsiębiorstwo zintegrowane pionowo w wysokości do 10 % rocznych obrotów przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo, odpowiednio za nieprzestrzeganie ich obowiązków zgodnie z niniejszą dyrektywą; oraz
- e) stosowne prawa do prowadzenia dochodzeń oraz odpowiednie uprawnienia wydawania instrukcji w zakresie rozstrzygania sporów zgodnie z ust. 11 i 12.

5. Oprócz obowiązków i uprawnień przyznanych mu zgodnie z ust. 1 i 4 niniejszego artykułu, w przypadku gdy operator systemu przesyłowego został wyznaczony zgodnie z rozdziałem V, organowi regulacyjnemu zostają przyznane przynajmniej następujące obowiązki i uprawnienia:

- a) do nakładania sankcji zgodnie z ust. 4 lit. d) za praktyki dyskryminacyjne na korzyść przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo;
- b) do monitorowania przepływu informacji między operatorem systemu przesyłowego a przedsiębiorstwem zintegrowanym pionowo, w celu zapewnienia przestrzegania obowiązków przez operatora systemu przesyłowego;
- c) do występowania jako organ rozstrzygający spory między przedsiębiorstwem zintegrowanym pionowo a operatorem systemu przesyłowego w odniesieniu do jakichkolwiek skarg wniesionych zgodnie z ust. 11;
- d) do monitorowania powiązań handlowych i finansowych, w tym również pożyczek, między przedsiębiorstwem zintegrowanym pionowo a operatorem systemu przesyłowego;
- e) do zatwierdzania wszelkich umów handlowych i finansowych między przedsiębiorstwem zintegrowanym pionowo a operatorem systemu przesyłowego, pod warunkiem że są one zgodne z warunkami rynkowymi;

- f) do żądania od przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo uzasadnienia w przypadku powiadomienia przez inspektora do spraw zgodności zgodnie z art. 21 ust. 4. Uzasadnienie takie zawiera w szczególności dowody, że nie miało miejsca żadne zachowanie dyskryminacyjne na korzyść przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo;
- g) do przeprowadzania inspekcji, w tym niezapowiedzianych, w obiektach przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo i operatora systemu przesyłowego; oraz
- h) do przekazywania wszystkich lub poszczególnych zadań operatora systemu przesyłowego niezależnemu operatorowi systemu przesyłowego wyznaczonemu zgodnie z art. 13 w przypadku ciągłego naruszania przez operatora systemu przesyłowego jego obowiązków wynikających z niniejszej dyrektywy, w szczególności w przypadku powtarzającego się zachowania dyskryminacyjnego na korzyść przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo.
6. Organy regulacyjne są odpowiedzialne za ustalanie lub zatwierdzanie, z odpowiednim wyprzedzeniem przed ich wejściem w życie, przynajmniej metod stosowanych do kalkulacji lub ustanawiania warunków:
- a) przyłączania i dostępu do sieci krajowych, w tym również taryf przesyłowych i dystrybucyjnych lub metod ich ustalania. Te taryfy lub metody umożliwiają realizację niezbędnych inwestycji w sieci w sposób umożliwiający tym inwestycjom zapewnienie wykonalności sieci;
- b) zapewniania usług bilansowania systemu, które świadczone są w sposób jak najbardziej opłacalny i tworzą odpowiednie zachęty dla użytkowników sieci do bilansowania ich wkładu i poborów. Usługi bilansowania systemu świadczone są w sposób sprawiedliwy i niedyskryminacyjny oraz w oparciu o obiektywne kryteria; oraz
- c) dostępu do infrastruktury transgranicznej, łącznie z procedurami w zakresie alokacji zdolności przesyłowych i zarządzania ograniczeniami.
7. Metody lub warunki, o których mowa w ust. 6, są publikowane.
8. Przy ustalaniu lub zatwierdzaniu taryf lub metod i usług bilansowania systemu, organy regulacyjne zapewniają, aby operatorzy systemów przesyłowych i dystrybucyjnych otrzymali stosowne zachęty — zarówno krótko-, jak i długoterminowe — do zwiększania wydajności, zwiększania integracji rynku i bezpieczeństwa dostaw oraz do wspierania odnośnej działalności badawczej.
9. Organy regulacyjne monitorują zarządzanie ograniczeniami przesyłowymi krajowych sieci energii elektrycznej, w tym i połączeń wzajemnych, oraz wdrażanie zasad zarządzania ograniczeniami. W tym celu operatorzy systemów przesyłowych lub podmioty rynkowe przedstawiają krajowym organom regulacyjnym swoje zasady zarządzania ograniczeniami, w tym mechanizmy alokacji zdolności. Krajowe organy regulacyjne mogą zwrócić się o zmianę tych zasad.
10. Organy regulacyjne są upoważnione do zobowiązania operatorów systemów przesyłowych i operatorów systemów dystrybucyjnych, w razie konieczności, zmiany warunków, w tym również taryf lub metod, o których mowa w niniejszym artykule, w celu zapewnienia, aby były one proporcjonalne i stosowane w sposób niedyskryminacyjny. W przypadku opóźnienia w ustaleniu taryf przesyłowych i dystrybucyjnych, krajowe organy regulacyjne są uprawnione do ustalenia lub zatwierdzenia tymczasowych taryf przesyłowych i dystrybucyjnych lub metod oraz do podjęcia decyzji w sprawie odpowiednich środków wyrównawczych jeżeli ostateczne taryfy lub metody odbiegają od tych taryf lub metod tymczasowych.
11. Każda ze stron zgłaszających skargę na operatora systemu przesyłowego lub dystrybucyjnego, odnoszącą się do obowiązków tego operatora określonych na mocy niniejszej dyrektywy, może przekazać skargę do organu regulacyjnego, który, działając jako organ rozstrzygający spory, wydaje decyzję w terminie dwóch miesięcy od otrzymania skargi. Termin ten może zostać przedłużony o dwa miesiące, jeżeli organy regulacyjne zwracają się o przekazanie dodatkowych informacji. Ten przedłużony termin może zostać ponownie przedłużony za zgodą wnoszącego skargę. Decyzja organu regulacyjnego jest wiążąca, jeżeli nie zostanie unieważniona w wyniku odwołania.
12. Każda ze stron, której to dotyczy i która ma prawo do składania skargi dotyczącej decyzji w sprawie metod przyjętych zgodnie z niniejszym artykułem lub, w przypadku gdy organ regulacyjny ma obowiązek konsultować się w sprawie proponowanych taryf lub metod, może, najpóźniej w terminie dwóch miesięcy od opublikowania decyzji lub propozycji decyzji lub w krótszym terminie określonym przez państwa członkowskie, złożyć skargę do rozpatrzenia. Taka skarga nie ma skutku zawieszającego.
13. Państwa członkowskie tworzą odpowiednie i skuteczne mechanizmy regulowania, kontroli i przejrzystości, aby nie dopuścić do nadużywania pozycji dominującej, w szczególności na szkodę odbiorców, oraz wszelkich wrogich zachowań. Mechanizmy te uwzględniają postanowienia Traktatu, w szczególności jego art. 82.
14. Państwa członkowskie zapewniają podjęcie właściwych środków, w tym również wszczęcie postępowania administracyjnego lub karnego zgodnie z ich prawem krajowym, przeciwko osobom fizycznym lub prawnym odpowiedzialnym za nieprzestrzeganie zasad dotyczących poufności nałożonych niniejszą dyrektywą.
15. Skargi, o których mowa w ust. 11 i 12, pozostają bez uszczerbku dla możliwości wykonywania praw do odwołania zgodnie z prawem wspólnotowym lub z prawem krajowym.
16. Decyzje podjęte przez organy regulacyjne są w pełni umotywowane i uzasadnione, tak, aby możliwa była kontrola sądowna. Decyzje są publicznie dostępne przy jednoczesnym zachowaniu poufności informacji handlowych podlegających szczególnej ochronie.

17. Państwa członkowskie zapewniają ustanowienie na poziomie krajowym odpowiednich mechanizmów przewidujących, że strona, której dotyczy decyzja krajowego organu regulacyjnego, ma prawo do odwołania się do organu niezależnego od zaangażowanych stron oraz od jakiegokolwiek rządu.

Artykuł 38

System regulacyjny dotyczący kwestii transgranicznych

1. Organy regulacyjne ściśle ze sobą współpracują i wzajemnie się konsultują oraz dostarczają sobie nawzajem i Agencji wszelkich informacji niezbędnych do wykonywania swoich zadań zgodnie z niniejszą dyrektywą. W odniesieniu do wymienionych informacji organ otrzymujący zapewnia taki sam stopień poufności, jaki jest wymagany od organu udostępniającego informacje.

2. Organy regulacyjne współpracują przynajmniej na poziomie regionalnym, aby:

- a) wspierać tworzenie ustaleń operacyjnych w celu umożliwienia optymalnego zarządzania siecią, promowania wspólnych giełd energii elektrycznej oraz alokacji zdolności transgranicznej, jak również umożliwienia właściwego poziomu zdolności połączeń wzajemnych — w tym również nowych połączeń wzajemnych — w obrębie regionu i między regionami, tak, aby umożliwić rozwój skutecznej konkurencji i poprawę bezpieczeństwa dostaw, bez dyskryminacji między przedsiębiorstwami dostarczającymi energię elektryczną w różnych państwach członkowskich;
- b) koordynować rozwój wszystkich kodeksów sieci dla właściwych operatorów systemów przesyłowych i innych podmiotów rynkowych; oraz
- c) koordynować opracowywanie zasad regulujących zarządzanie ograniczeniami.

3. Krajowe organy regulacyjne mają prawo do zawierania między sobą umów o współpracy w celu zacieśniania współpracy w zakresie regulacji.

4. Działania, o których mowa w ust. 2, wykonywane są, w stosownych przypadkach, w ścisłym porozumieniu z innymi właściwymi organami krajowymi i bez uszczerbku dla ich kompetencji szczególnych.

5. Komisja może przyjąć wytyczne dotyczące zakresu obowiązków organów regulacyjnych w ramach współpracy wzajemnej oraz z Agencją. Środki te, mające na celu zmianę elementów innych niż istotne niniejszej dyrektywy poprzez jej uzupełnienie, przyjmuje się zgodnie z procedurą regulacyjną połączoną z kontrolą, o której mowa w art. 46 ust. 2.

Artykuł 39

Zgodność z wytycznymi

1. Każdy organ regulacyjny oraz Komisja mogą zwrócić się do Agencji o opinię w sprawie zgodności decyzji podjętej przez organ regulacyjny z wytycznymi, o których mowa w niniejszej dyrektywie lub w rozporządzeniu (WE) nr 714/2009.

2. Agencja przekazuje swoją opinię, odpowiednio, organowi regulacyjnemu, który się o nią zwrócił, lub Komisji, a także organowi regulacyjnemu, który podjął daną decyzję, w terminie trzech miesięcy od daty otrzymania wniosku.

3. W przypadku gdy organ regulacyjny, który podjął decyzję, nie zastosuje się do opinii Agencji w terminie czterech miesięcy od daty otrzymania tej opinii, Agencja informuje odpowiednio Komisję.

4. Każdy z organów regulacyjnych może poinformować Komisję, jeżeli uważa, że decyzja dotycząca handlu transgranicznego podjęta przez inny organ regulacyjny nie jest zgodna z wytycznymi, o których mowa w niniejszej dyrektywie lub w rozporządzeniu (WE) nr 714/2009, w terminie dwóch miesięcy od daty tej decyzji.

5. W przypadku gdy Komisja, w terminie dwóch miesięcy od poinformowania jej przez Agencję zgodnie z ust. 3 lub przez organ regulacyjny zgodnie z ust. 4, lub z własnej inicjatywy w terminie trzech miesięcy od daty decyzji stwierdza, że decyzja organu regulacyjnego budzi poważne wątpliwości co do jej zgodności z wytycznymi, o których mowa w niniejszej dyrektywie lub w rozporządzeniu (WE) nr 714/2009, Komisja może podjąć decyzję o dalszym badaniu tej sprawy. W takim przypadku Komisja wzywa organ regulacyjny oraz strony postępowania przed organem regulacyjnym do przedłożenia uwag.

6. W przypadku podjęcia przez Komisję decyzji o dalszym badaniu tej sprawy wydaje ona w terminie czterech miesięcy od daty takiej decyzji ostateczną decyzję:

- a) o niezgłoszeniu zastrzeżeń wobec decyzji organu regulacyjnego; lub
- b) o zażądaniu od właściwego organu regulacyjnego cofnięcia jego decyzji z uwagi na to, że nie zachowano zgodności z wytycznymi.

7. W przypadku gdy Komisja nie podejmie decyzji o dalszym badaniu sprawy ani ostatecznej decyzji w terminie określonym odpowiednio w ust. 5 i ust. 6, uważa się, że Komisja nie zgłosiła zastrzeżeń wobec decyzji organu regulacyjnego.

8. Organ regulacyjny stosuje się do decyzji Komisji o cofnięciu jego decyzji w terminie dwóch miesięcy i informuje o tym Komisję.

9. Komisja może przyjąć wytyczne ustalające szczegółowe zasady procedury, która ma być stosowana do celów stosowania niniejszego artykułu. Środki te, mające na celu zmianę elementów innych niż istotne niniejszej dyrektywy poprzez jej uzupełnienie, przyjmuje się zgodnie z procedurą regulacyjną połączoną z kontrolą, o której mowa w art. 46 ust. 2.

Artykuł 40

Prowadzenie dokumentacji

1. Państwa członkowskie wymagają, aby przedsiębiorstwa dostarczające energię elektryczną przechowywały przez okres co najmniej pięciu lat do dyspozycji organów krajowych, w tym również organu regulacyjnego, krajowych organów ochrony konkurencji oraz Komisji, na potrzeby wykonywania ich zadań, stosowne dane dotyczące wszelkich transakcji w ramach umów na dostawę energii elektrycznej i derywatów elektroenergetycznych z odbiorcami hurtowymi i operatorami systemów przesyłowych.

2. Dane te obejmują szczegółowe informacje dotyczące charakterystyki odpowiednich transakcji, takie jak czas trwania, zasady dostarczania i rozliczania, ilości, terminy i czas realizacji, a także ceny transakcji oraz środki identyfikacji danego odbiorcy hurtowego, jak również określone informacje dotyczące wszystkich nierozliczonych umów na dostawę energii elektrycznej i derywatów elektroenergetycznych.

3. Organ regulacyjny może podejmować decyzje o udostępnieniu uczestnikom rynku niektórych elementów tych informacji, pod warunkiem że nie zostaną ujawnione informacje handlowe podlegające szczególnej ochronie dotyczące poszczególnych uczestników rynku lub poszczególnych transakcji. Niniejszy ustęp nie ma zastosowania do informacji o instrumentach finansowych, które wchodzą w zakres dyrektywy 2004/39/WE.

4. W celu zapewnienia jednolitego stosowania niniejszego artykułu, Komisja może przyjąć wytyczne określające metody i uzgodnienia w zakresie prowadzenia dokumentacji, jak również formę i treść danych, które należy przechowywać. Środki te, mające na celu zmianę elementów innych niż istotne niniejszej dyrektywy poprzez jej uzupełnienie, przyjmuje się zgodnie z procedurą regulacyjną połączoną z kontrolą, o której mowa w art. 46 ust. 2.

5. W odniesieniu do transakcji w ramach derywatów elektroenergetycznych, zawieranych przez przedsiębiorstwa dostarczające energię elektryczną z odbiorcami hurtowymi i operatorami systemów przesyłowych, niniejszy artykuł stosuje się dopiero po przyjęciu przez Komisję wytycznych, o których mowa w ust. 4.

6. Przepisy niniejszego artykułu nie ustanawiają dodatkowych obowiązków względem organów, o których mowa w ust. 1, dla podmiotów objętych zakresem dyrektywy 2004/39/WE.

7. W przypadku gdy organy, o których mowa w ust. 1, potrzebują dostępu do danych przechowywanych przez podmioty objęte zakresem dyrektywy 2004/39/WE, organy odpowiedzialne zgodnie z tą dyrektywą przekazują im wymagane dane.

ROZDZIAŁ X

RYNKI DETALICZNE

Artykuł 41

Rynki detaliczne

W celu ułatwienia powstania właściwie funkcjonujących i przejrzystych rynków detalicznych we Wspólnocie państwa członkowskie zapewniają, aby funkcje i zakres odpowiedzialności

operatorów systemów przesyłowych, operatorów systemów dystrybucyjnych, przedsiębiorstw dostarczających energię elektryczną i odbiorców oraz, w razie konieczności, innych uczestników rynku, zostały określone w odniesieniu do umów, zobowiązań względem odbiorców, zasad wymiany danych i rozliczeń, własności danych i odpowiedzialności za dokonywanie pomiarów zużycia.

Zasady te podawane są do wiadomości publicznej, opracowane w celu ułatwienia odbiorcom i dostawcom dostępu do sieci i podlegają przeglądowi przez organy regulacyjne lub inne właściwe organy krajowe.

Duży odbiorcy niebędący gospodarstwami domowymi mają prawo do zawierania umów z kilkoma dostawcami jednocześnie.

ROZDZIAŁ XI

PRZEPISY KOŃCOWE

Artykuł 42

Środki zabezpieczające

W przypadku nagłego kryzysu na rynku energetycznym lub zagrożenia dla bezpieczeństwa fizycznego lub bezpieczeństwa osób, urzędzeń, instalacji lub integralności systemu państwo członkowskie może czasowo zastosować niezbędne środki zabezpieczające.

Środki te muszą powodować jak najmniejsze zakłócenia w funkcjonowaniu rynku wewnętrznego i nie mogą wykraczać poza to, co jest ściśle konieczne do pokonania powstałych nagle trudności.

Państwo członkowskie, którego to dotyczy, niezwłocznie powiadamia o tych środkach pozostałe państwa członkowskie oraz Komisję, która może postanowić, że dane państwo członkowskie musi zmienić te środki lub znieść je w zakresie, w jakim zakłócają one konkurencję i niekorzystnie wpływają na wymianę handlową w sposób pozostający w sprzeczności ze wspólnym interesem.

Artykuł 43

Równe warunki działania

1. Środki, które państwa członkowskie mogą podejmować zgodnie z niniejszą dyrektywą w celu zapewnienia równych warunków działania, muszą być zgodne z Traktatem, w szczególności z jego art. 30 i z prawem wspólnotowym.

2. Środki, o których mowa w ust. 1, muszą być proporcjonalne, niedyskryminacyjne i przejrzyste. Środki te mogą być wprowadzane w życie jedynie po powiadomieniu Komisji i uzyskaniu jej zgody.

3. Komisja podejmuje działania w odniesieniu do powiadomienia, o którym mowa w ust. 2, w terminie dwóch miesięcy od jego otrzymania. Termin ten rozpoczyna się w dniu następującym po otrzymaniu pełnej informacji. W wypadku, gdy Komisja nie podejmie działań w tym dwumiesięcznym terminie, uważa się, że nie zgłasza ona zastrzeżeń do zgłoszonych środków.

Artykuł 44

Odstępstwa

1. Państwa członkowskie, które są w stanie wykazać, że po wejściu w życie niniejszej dyrektywy istnieją istotne problemy w działaniu ich małych systemów wydzielonych, mogą zwrócić się z wnioskiem o odstępstwo od stosownych przepisów rozdziałów IV, VI, VII i VIII, jak również przepisów rozdziału III, w przypadku mikrosystemów wydzielonych, w związku z przebudową, modernizacją i rozbudową istniejącej zdolności, które może zostać im przyznane przez Komisję. Komisja informuje państwa członkowskie o tych wnioskach przed podjęciem decyzji, z uwzględnieniem zachowania poufności. Decyzja ta zostaje opublikowana w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

2. Artykuł 9 nie ma zastosowania do Cypru, Luksemburga lub Malty. Ponadto art. 26, 32 i 33 nie mają zastosowania do Malty.

Do celów art. 9 ust. 1 lit. b) „przedsiębiorstwo prowadzące jakąkolwiek działalność w zakresie wytwarzania lub dostaw” nie obejmuje odbiorców końcowych prowadzących jakąkolwiek działalność w zakresie wytwarzania lub dostaw energii elektrycznej, bezpośrednio lub za pośrednictwem kontrolowanych przez siebie przedsiębiorstw, samodzielnie lub wspólnie, pod warunkiem że odbiorcy końcowi, wraz z ich udziałem w energii elektrycznej produkowanej przez kontrolowane przedsiębiorstwa, są średniorocznie konsumentami netto energii elektrycznej, i pod warunkiem że wartość ekonomiczna energii elektrycznej sprzedawanej przez nich stronom trzecim jest nieznaczna w stosunku do ich innej działalności gospodarczej.

Artykuł 45

Procedura przeglądu

W przypadku gdy w sprawozdaniu, o którym mowa w art. 47 ust. 6, Komisja stwierdzi — zważywszy na sposób, w jaki w państwach członkowskich został rzeczywiście zrealizowany dostęp do sieci, co otwiera drogę do w pełni skutecznego, niedyskryminacyjnego i niezakłóconego dostępu do sieci — że niektóre obowiązki nałożone niniejszą dyrektywą na przedsiębiorstwa (w tym również obowiązki dotyczące rozdziału prawnego operatorów systemów dystrybucyjnych) nie są proporcjonalne do zamierzonych celów, wówczas państwo członkowskie, którego to dotyczy, może zwrócić się do Komisji o zwolnienie z odnośnego obowiązku.

Państwo członkowskie niezwłocznie zgłasza wniosek Komisji wraz ze wszelkimi stosownymi informacjami niezbędnymi do wykazania, że wniosek zawarty w sprawozdaniu w sprawie skutecznego dostępu do sieci pozostanie nadal aktualny.

W terminie trzech miesięcy od otrzymania powiadomienia Komisja wydaje opinię w sprawie wniosku danego państwa członkowskiego oraz, w stosownych przypadkach, przedkłada Parlamentowi Europejskiemu i Radzie wnioski w sprawie zmiany odpowiednich przepisów niniejszej dyrektywy. Komisja może zaproponować, we wnioskach w sprawie zmiany niniejszej dyrektywy, zwolnienie danego państwa członkowskiego ze szczególnych wymogów, pod warunkiem że państwo członkowskie wdroży, w stosownych przypadkach, równie skuteczne środki.

Artykuł 46

Komitet

1. Komisję jest wspierana przez komitet.
2. W przypadku odesłania do niniejszego ustępu stosuje się art. 5a ust. 1–4 oraz art. 7 decyzji 1999/468/WE z uwzględnieniem jej art. 8.

Artykuł 47

Sprawozdania

1. Komisja monitoruje i dokonuje przeglądu stosowania niniejszej dyrektywy oraz przedstawia Parlamentowi Europejskiemu i Radzie ogólne sprawozdanie z postępów, po raz pierwszy do dnia 4 sierpnia 2004 r., a następnie każdego roku. Sprawozdanie z postępów obejmuje co najmniej:
 - a) zdobyte doświadczenia i postępy poczynione w tworzeniu kompletnego i w pełni działającego rynku wewnętrznego energii elektrycznej oraz przeszkody utrudniające realizację tego celu, w tym również kwestie dominacji rynkowej, koncentracji na rynku, wrogich lub antykonkurencyjnych zachowań oraz ich skutków w zakresie zakłócenia rynku;
 - b) zakres, w jakim wymogi dotyczące rozdziału i taryfikacji zawarte w niniejszej dyrektywie okazały się skuteczne w zapewnianiu sprawiedliwego i niedyskryminacyjnego dostępu do systemu elektroenergetycznego Wspólnoty i równoważnych poziomów konkurencji, a także gospodarcze, środowiskowe i społeczne konsekwencje otwarcia rynku energii elektrycznej dla odbiorców;
 - c) analizę kwestii dotyczących poziomów zdolności oraz bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej we Wspólnocie, w szczególności do istniejącej i przewidywanej równowagi między popytem a podażą, z uwzględnieniem fizycznej zdolności wymiany pomiędzy obszarami;
 - d) szczególna uwaga zostanie poświęcona środkom podjętym w państwach członkowskich w celu pokrycia zapotrzebowania szczytowego i postępowania w przypadku niedoboru dostaw ze strony jednego lub większej liczby dostawców;
 - e) wdrożenie odstępstw przewidzianych w art. 26 ust. 4 w celu ewentualnych zmian wartości progowych;
 - f) ogólną ocenę postępu osiągniętego w zakresie dwustronnych stosunków z krajami trzecimi, które wytwarzają i eksportują lub przesyłają energię elektryczną, w tym również postępu w zakresie integracji rynków, a także skutków społecznych i środowiskowych handlu energią elektryczną i dostępu do sieci tych krajów trzecich;

- g) potrzebę ewentualnej harmonizacji wymogów niezwiązanych z przepisami niniejszej dyrektywy; oraz
- h) sposób, w jaki państwa członkowskie wprowadziły w praktyce wymogi dotyczące oznakowania energii zawarte w art. 3 ust. 9, a także sposób, w jaki zostały uwzględnione wszelkie zalecenia Komisji dotyczące tej kwestii.

W stosownych przypadkach sprawozdanie z postępów może obejmować zalecenia, w szczególności dotyczące zakresu i sposobu realizacji przepisów o oznakowaniu, w tym również sposób, w jaki są dokonywane odniesienia do istniejących źródeł informacji i zawartość tych źródeł, zwłaszcza w odniesieniu do sposobu, w jaki informacje o wpływie na środowisko w zakresie dotyczącym przynajmniej emisji CO₂ i odpadów radioaktywnych powstających w wyniku wytwarzania energii elektrycznej z różnych źródeł energii mogą być udostępniane w sposób przejrzysty, łatwo dostępny i porównywalny w całej Wspólnocie, a także w odniesieniu do tego, jak można by udoskonalić środki podjęte przez państwa członkowskie w celu kontrolowania dokładności informacji dostarczanych przez dostawców oraz jakie środki mogłyby przeciwdziałać niekorzystnym skutkom dominacji rynkowej i koncentracji na rynku.

2. Co dwa lata sprawozdanie z postępów, o którym mowa w ust. 1, zawiera także analizę różnych środków podejmowanych przez państwa członkowskie w celu wykonywania obowiązków użyteczności publicznej, wraz z analizą skuteczności tych środków oraz, w szczególności, ich wpływu na konkurencję na rynku energii elektrycznej. W stosownych przypadkach sprawozdanie to może zawierać zalecenia dotyczące środków, jakie należy przyjąć na poziomie krajowym w celu osiągnięcia wysokich standardów usług publicznych, lub środków mających na celu zapobieganie zamknięciu rynku.

3. Do dnia 3 marca 2013 r. Komisja przedkłada Parlamentowi Europejskiemu i Radzie, w ramach ogólnego przeglądu, szczegółowe sprawozdanie szczególne przedstawiające zakres, w jakim wymogi rozdziału zgodnie z rozdziałem IV okazały się skuteczne w zapewnieniu pełnej i skutecznej niezależności operatorów systemów przesyłowych, przy zastosowaniu skutecznego i sprawnego rozdziału jako punktu odniesienia.

4. Do celów swej oceny zgodnie z ust. 3, Komisja uwzględnia w szczególności następujące kryteria: sprawiedliwy i niedyskryminacyjny dostęp do sieci, skuteczne regulacje, rozwój sieci zapewniający spełnienie potrzeb rynku, niezakłócone zachęty do inwestowania, rozwój infrastruktury połączeń wzajemnych, skuteczna konkurencja na rynkach energetycznych Wspólnoty oraz sytuacja w zakresie bezpieczeństwa dostaw we Wspólnocie.

5. W stosownych przypadkach, w szczególności w przypadku gdy w szczegółowym sprawozdaniu szczególnym, o którym mowa w ust. 3, zostanie ustalone, że w praktyce nie zostały zagwarantowane warunki, o których mowa w ust. 4, Komisja przedkłada Parlamentowi Europejskiemu i Radzie wnioski w celu zapewnienia w pełni skutecznej niezależności operatorów systemów przesyłowych do dnia 3 marca 2014 r.

6. Komisja przekazuje Parlamentowi Europejskiemu i Radzie, nie później niż do dnia 1 stycznia 2006 r., szczegółowe sprawozdanie przedstawiające postępy w tworzeniu rynku wewnętrznego energii elektrycznej. Sprawozdanie to uwzględni w szczególności:

- istnienie niedyskryminacyjnego dostępu do sieci,
- skuteczną regulację,
- rozwój infrastruktury połączeń wzajemnych i sytuację w zakresie bezpieczeństwa dostaw we Wspólnocie,
- zakres, w jakim pełne korzyści wynikające z otwierania rynku przypadają małym przedsiębiorstwom i odbiorcom będącym gospodarstwami domowymi, szczególnie w odniesieniu do standardów usługi publicznej i powszechnej,
- zakres, w jakim rynki są w praktyce otwarte na skuteczną konkurencję, w tym zagadnienia dominacji rynkowej, koncentracji na rynku, wrogich lub antykonkurencyjnych zachowań,
- zakres, w jakim odbiorcy rzeczywiście zmieniają dostawców i renegegują taryfy,
- rozwój cen, w tym cen dostaw, w powiązaniu z poziomem otwarcia rynków, oraz
- doświadczenie uzyskane w trakcie stosowania niniejszej dyrektywy w zakresie skutecznej niezależności operatorów systemów w przedsiębiorstwach zintegrowanych pionowo oraz informację, czy zostały przyjęte inne środki poza niezależnością funkcjonalną i oddzieleniem rachunkowości, których skutki są równoważne z rozdziałem prawnym.

W stosownych przypadkach Komisja przedstawia Parlamentowi Europejskiemu i Radzie wnioski dotyczące w szczególności zagwarantowania wysokiego standardu usług publicznych.

W stosownych przypadkach Komisja przedstawia Parlamentowi Europejskiemu i Radzie, przed dniem 1 lipca 2007 r., wnioski dotyczące w szczególności zapewnienia pełnej i skutecznej niezależności operatorów systemów dystrybucyjnych. W razie konieczności wnioski te, zgodnie z prawem konkurencji, obejmują także środki dotyczące kwestii dominacji rynkowej, koncentracji na rynku, wrogich lub antykonkurencyjnych zachowań.

Artykuł 48

Uchylenie

Dyrektywa 2003/54/WE traci moc z dniem 3 marca 2011 r., bez uszczerbku dla obowiązków państw członkowskich dotyczących terminów transpozycji i stosowania wspomnianej dyrektywy. Odesłania do uchylonej dyrektywy są traktowane jak odesłania do niniejszej dyrektywy i odczytywane zgodnie z tabelą korelacji zawartą w załączniku II.

Artykuł 49

Transpozycja

1. Państwa członkowskie wprowadzają w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania niniejszej dyrektywy do dnia 3 marca 2011 r. Państwa członkowskie niezwłocznie informują o tym Komisję.

Państwa członkowskie stosują te przepisy od dnia 3 marca 2011 r., z wyjątkiem art. 11, który stosują od dnia 3 marca 2013 r.

Środki przyjęte przez państwa członkowskie zawierają odniesienie do niniejszej dyrektywy lub odniesienie takie towarzyszy ich urzędowej publikacji. Sposób dokonywania takiego odniesienia określany jest przez państwa członkowskie.

2. Państwa członkowskie przekazują Komisji teksty podstawowych przepisów prawa krajowego przyjętych w dziedzinach objętych niniejszą dyrektywą.

Artykuł 50

Wejście w życie

Niniejsza dyrektywa wchodzi w życie dwudziestego dnia po jej opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Artykuł 51

Adresaci

Niniejsza dyrektywa skierowana jest do państw członkowskich.

Sporządzono w Brukseli dnia 13 lipca 2009 r.

W imieniu Parlamentu Europejskiego

H.-G. PÖTTERING

Przewodniczący

W imieniu Rady

E. ERLANDSSON

Przewodniczący

ZAŁĄCZNIK I

ŚRODKI Z ZAKRESU OCHRONY KONSUMENTÓW

1. Bez uszczerbku dla wspólnotowych zasad dotyczących ochrony konsumentów, w szczególności dyrektywy 97/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 maja 1997 r. w sprawie ochrony konsumentów w przypadku umów zawieranych na odległość ⁽¹⁾ oraz dyrektywy Rady 93/13/WE z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich ⁽²⁾, środki, o których mowa w art. 3, mają zapewnić odbiorcom:

- a) prawo do zawierania z dostawcą usług elektroenergetycznych umowy, która określa:
- nazwę i adres dostawcy,
 - świadczone usługi, oferowany poziom jakości usługi, jak również termin przyłączenia,
 - rodzaje oferowanych usług konserwacyjnych,
 - sposoby uzyskiwania aktualnych informacji na temat wszystkich mających zastosowanie taryf i opłat za utrzymanie,
 - okres obowiązywania umowy, warunki jej przedłużania i wygaśnięcia świadczeń i wygaśnięcia umowy oraz informację o ewentualnej możliwości odstąpienia od umowy bez opłat,
 - wszelkie ustalenia dotyczące rekompensat i zwrotu opłat, które mają zastosowanie w przypadku gdy nie są spełnione standardy jakości usług zagwarantowane w umowie, włącznie z niepoprawnym i opóźnionym rozliczeniem,
 - metodę wszczynania procedur rozstrzygania sporów zgodnie z lit. f),
 - informacje dotyczące praw konsumenta, włącznie z rozpatrywaniem skarg oraz wszystkimi informacjami, o których mowa w niniejszym punkcie, przekazywane w sposób wyraźny wraz z rozliczeniem lub na stronach internetowych przedsiębiorstw energetycznych.

Warunki umów są uczciwe i znane z góry. W każdym przypadku informacje te powinny zostać dostarczone przed zawarciem lub potwierdzeniem umowy. W przypadku gdy umowy są zawierane przez pośredników, informacje dotyczące kwestii wymienionych w niniejszym punkcie dostarczane są także przed zawarciem umowy.

- b) otrzymanie stosownego zawiadomienia o każdym zamiarze wprowadzenia zmian do umowy oraz poinformowanie o prawie do wycofania się z umowy po otrzymaniu zawiadomienia Świadczący usługi powiadamiają bezpośrednio swoich odbiorców o wszelkich podwyżkach opłat, w przejrzysty i zrozumiały sposób i w odpowiednim czasie, nie później niż w ciągu jednego okresu rozliczeniowego po wejściu w życie podwyżki. Państwa członkowskie zapewniają odbiorcom swobodę odstąpienia od umów, jeżeli nie akceptują oni nowych warunków, o których zawiadomił ich dostawca usług elektroenergetycznych;
- c) otrzymywanie przejrzystych informacji o stosowanych cenach i taryfach oraz o standardowych warunkach dotyczących dostępu do usług i korzystania z usług elektroenergetycznych;
- d) otrzymywanie oferty szerokiego wyboru metod rozliczania płatności, które nie dyskryminują w nieuzasadniony sposób odbiorców. Systemy przedpłat są uczciwe i odpowiednio odzwierciedlają prawdopodobne zużycie. Wszelkie różnice w warunkach odzwierciedlają koszty ponoszone przez dostawcę w zależności od systemu płatności. Warunki ogólne muszą być uczciwe i przejrzyste. Muszą być przedstawione jasnym i zrozumiałym językiem i nie mogą zawierać pozaumownych barier dla korzystania z praw odbiorców, na przykład nadmiernej dokumentacji umów. Odbiorcy są chronieni przed nieuczciwymi lub wprowadzającymi w błąd metodami sprzedaży;
- e) niepobieranie opłaty przy zmianie dostawcy;

⁽¹⁾ Dz.U. L 144 z 4.6.1997, s. 19.

⁽²⁾ Dz.U. L 95 z 21.4.1993, s. 29.

- f) korzystanie z przejrzystych, prostych i niedrogich procedur rozpatrywania skarg. W szczególności, wszyscy konsumenci mają prawo do dobrej jakości usług oraz do rozpatrzenia skargi przez swojego dostawcę usług energoelektrycznych. Takie pozasądowe procedury rozstrzygania sporów muszą umożliwiać sprawiedliwe i szybkie rozstrzygnięcie sporów, najlepiej w terminie trzech miesięcy, oraz obejmować, w uzasadnionych przypadkach, system zwrotu kosztów lub odszkodowań. W miarę możliwości powinny one być zgodne z zasadami określonymi w zaleceniu Komisji 98/257/WE z dnia 30 marca 1998 r. w sprawie zasad stosowanych przez jednostki odpowiedzialne za pozasądowe rozwiązywanie sporów konsumenckich ⁽¹⁾;
- g) dostęp do usługi powszechnej zgodnie z przepisami przyjętymi przez państwa członkowskie zgodnie z art. 3 ust. 3 i informowanie o prawach dotyczących usługi powszechnej;
- h) dostęp do swoich danych dotyczących zużycia oraz możliwość, za wyraźną zgodą i nieodpłatnie, udzielenia dostępu do swoich danych pomiarowych każdemu zarejestrowanemu przedsiębiorstwu dostarczającemu energię elektryczną. Strona odpowiedzialna za zarządzanie danymi ma obowiązek przekazania tych danych temu przedsiębiorstwu. Państwa członkowskie określają format danych oraz procedurę udostępniania ich dostawcom i konsumentom. Konsumenta nie obciąża się żadnymi dodatkowymi kosztami tej usługi;
- i) odpowiednią informację o rzeczywistym zużyciu i kosztach energii elektrycznej z dostateczną częstotliwością, tak, aby mogli dostosowywać swoje zużycie energii elektrycznej. Informacje te podawane są w odpowiednich przedziałach czasowych uwzględniających możliwości posiadanych przez odbiorcę urządzeń pomiarowych oraz charakterystykę danego produktu elektroenergetycznego. W należyty sposób uwzględnia się opłacalność takich środków. Konsumenta nie obciąża się żadnymi dodatkowymi kosztami tej usługi;
- j) otrzymywanie bilansu zamknięcia konta w wyniku jakiegokolwiek zmiany dostawcy energii elektrycznej nie później niż w terminie sześciu tygodni od chwili zmiany dostawcy.
2. Państwa członkowskie zapewniają wdrożenie inteligentnych systemów pomiarowych, które pozwolą na aktywne uczestnictwo konsumentów w rynku dostaw energii elektrycznej. Wdrożenie tych systemów pomiarowych może być uzależnione od ekonomicznej oceny wszystkich długoterminowych kosztów i korzyści dla rynku oraz indywidualnego konsumenta lub od oceny, która forma inteligentnego pomiaru jest uzasadniona z ekonomicznego punktu widzenia i najbardziej opłacalna oraz w jakim czasie ich dystrybucja jest wykonalna;

Ocena taka odbywa się w terminie do dnia 3 września 2012 r.

Z zastrzeżeniem takiej oceny, państwa członkowskie lub jakikolwiek wyznaczony przez nie właściwy organ przygotowuje harmonogram wdrażania inteligentnych systemów pomiarowych, wyznaczając termin docelowy wynoszący do 10 lat.

W przypadku gdy rozpowszechnianie inteligentnych liczników zostanie ocenione pozytywnie, w inteligentne systemy pomiarowe wyposaża się do 2020 r. przynajmniej 80 % konsumentów.

Państwa członkowskie lub jakikolwiek wyznaczony przez nie właściwy organ zapewnia interoperacyjność tych systemów pomiarowych na swym terytorium i należycie uwzględnia stosowanie odpowiednich standardów i najlepszych praktyk oraz znaczenie rozwoju rynku wewnętrznego energii elektrycznej.

⁽¹⁾ Dz.U. L 115 z 17.4.1998, s. 31.

ZAŁĄCZNIK II

TABELA KORELACJI

Dyrektywa 2003/54/WE	Niniejsza dyrektywa
Artykuł 1	Artykuł 1
Artykuł 2	Artykuł 2
Artykuł 3	Artykuł 3
Artykuł 4	Artykuł 4
Artykuł 5	Artykuł 5
—	Artykuł 6
Artykuł 6	Artykuł 7
Artykuł 7	Artykuł 8
Artykuł 10	Artykuł 9
Artykuł 8	Artykuł 10
—	Artykuł 11
Artykuł 9	Artykuł 12
—	Artykuł 13
—	Artykuł 14
Artykuł 11	Artykuł 15
Artykuł 12	Artykuł 16
—	Artykuł 17
—	Artykuł 18
—	Artykuł 19
—	Artykuł 20
—	Artykuł 21
—	Artykuł 22
—	Artykuł 23
Artykuł 13	Artykuł 24
Artykuł 14	Artykuł 25
Artykuł 15	Artykuł 26
Artykuł 16	Artykuł 27
Artykuł 17	Artykuł 29
Artykuł 18	Artykuł 30
Artykuł 19	Artykuł 31
Artykuł 20	Artykuł 32
Artykuł 21	Artykuł 33
Artykuł 22	Artykuł 34
Artykuł 23 ust. 1 (zdanie pierwsze i drugie)	Artykuł 35
—	Artykuł 36
Artykuł 23 (pozostała część)	Artykuł 37
—	Artykuł 38
—	Artykuł 39
—	Artykuł 40
—	Artykuł 41
Artykuł 24	Artykuł 42

Dyrektywa 2003/54/WE	Niniejsza dyrektywa
—	Artykuł 43
Artykuł 25	—
Artykuł 26	Artykuł 44
Artykuł 27	Artykuł 45
—	Artykuł 46
Artykuł 28	Artykuł 47
Artykuł 29	Artykuł 48
Artykuł 30	Artykuł 49
Artykuł 31	Artykuł 50
Artykuł 32	Artykuł 51
Załącznik A	Załącznik I